T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRENCİLERİN DİJİTAL GİRİŞİMCİLİK NİYETİ, DİJİTAL OKURYAZARLIK ve İŞSİZLİK KAYGISI ALGISI

SEDEF SEDESÇİ

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. NİLÜFER SERİNİKLİ

EDİRNE 2023

Tezin Adı: Öğrencilerin Dijital Girişimcilik Niyeti, Dijital Okuryazarlık ve İşsizlik Kaygısı Algısı

Hazırlayan: Sedef SEDESÇİ

ÖZET

Dijitalleşme hayatımızın tüm alanlarını olduğu gibi iş hayatımızı da etkilemiştir. Girişimcilik dijital ortama taşınırken, dijital okuryazarlığın önemi artmıştır. Endüstri 4.0 ile iş hayatı tamamen dijitalleşmektedir. Dijitalleşme ile iş hayatında insan ihtiyacının azalacağı düşüncesinin yanı sıra ülkemizde işsizlik oranlarının yüksek olması özellikle üniversitede okuyan öğrenciler için işsizlik tehlikesi anlamına gelmektedir.

Araştırmada öğrencilerin dijitalleşme ile alakalı bilgilerinin yanı sıra öğrencilerin işsizlik kaygıları, dijital girişimcilik niyeti ve dijital okuryazarlık algılarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma Trakya Üniversitesi kapsamında yer alan 4 fakülte ve 2 yüksekokuldan 1.320 öğrenci yer almaktadır. Araştırmada veriler anket yöntemi ile elde edilirken, SPSS 20.0 ile analiz edilmiştir. Verilerin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri ile analiz edilmiştir.

Araştırmada dijital cinsiyet değişkenine göre girişimcilik niyeti farklılık göstermektedir. Dijital okuryazarlıkta ise tutum boyutu farklılık gösterirken, teknik boyutu farklılık göstermemektedir. İşsizlik kaygısında karamsarlık boyutu farklılık gösterirken, iyimserlik boyutu farklılık göstermemektedir. Yaş değişkeninde ise dijital girişimcilik farklılık göstermemektedir. Dijital okuryazarlıkta her iki boyutta da farklılık göstermektedir. İşsizlik kaygısı ölçeğine göre ise karamsarlık ve iyimserlik boyutunda farklılık göstermemektedir. Bölüme değişkenine göre dijital girişim niyeti farklılık gösterirken, dijital okuryazarlıkta iki boyutta da farklılık göstermemektedir. İşsizlik kaygısı karamsarlık ve iyimserlik boyutu farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Girişimcilik Niyeti, Dijital Okuryazarlık, İşsizlik Kaygısı

Name of Thesis: The Digital Entrepreneurship Intention of Students, Digital Literacy and the Sense of Unemployment Concern

Prepared by: Sedef SEDESÇİ

ABSTRACT

Digitalization has affected all areas of our lives as well as our business life. As entrepreneurship moves to the digital environment, the importance of digital literacy has increased. With Industry 4.0, business life is completely digitalized. In addition to the thought that the need for people in business life will decrease with digitalization, the high unemployment rates in our country mean the danger of unemployment, especially for students studying at university.

In the research, it is aimed to determine whether students' unemployment concerns, digital entrepreneurship intentions and digital literacy perceptions differ according to demographic characteristics, as well as their knowledge about industry 4.0. The research includes 1320 students from 4 faculties and 2 colleges within the scope of Trakya University. While the data were obtained by the survey method in the research, they were analyzed with SPSS 20.0. Whether the data differed according to demographic characteristics was analyzed with Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests.

In the research, entrepreneurial intention differs according to the digital gender variable. In digital literacy, on the other hand, while the attitude dimension differs, its technical dimension does not. While the pessimism dimension differs in unemployment anxiety, the optimism dimension does not. In the age variable, digital entrepreneurship does not differ. Digital literacy differs in both dimensions. According to the unemployment anxiety scale, it does not differ in the dimensions of pessimism and optimism. While digital initiative intention differs according to the department variable, it does not differ in both dimensions in digital literacy. The dimensions of unemployment anxiety, pessimism and optimism differ.

Key Words: Digital Entrepreneurship İntention, Digital Literacy, Unemployment Anxiety.

ÖNSÖZ

Çalışmada Trakya Üniversitesi öğrencilerinin işsizlik kaygıları, dijital girişimcilik niyeti ve dijital okuryazarlık algılarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye amaçlanmıştır.

Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim döneminde Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan öğrenciler genel işletme/işletme yönetimi, iktisat, davranış bilimleri ya da örgütsel davranış, yapay zekâ, girişimcilik, küreselleşme derslerini alan kişilerden oluşmaktadır. Bu derslerin seçilmesinin nedeni araştırmanın değişkenleri olan dijitalleşme, işsizlik kaygısı ve dijital girişimcilik konularının derslerin içeriklerinde yer almasıdır.

Yüksek lisans eğitimimin tez konusu belirleme aşamasından itibaren çalışmamın her aşamasında bilgi, tecrübe ve zamanını bana ayıran, özellikle manevi olarak desteklerini hiç esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Nilüfer SERİNİKLİ'ye, tüm eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi olarak destekleyen babam Hasan SEDESÇİ'ye ve tüm aile bireylerime teşekkürü borç bilirim.

Edirne, 2023 Ocak Sedef SEDESÇİ

İÇİNDEKİLER

ÖZET……ii

ABSTRACT……iii

ÖNSÖZ……iv

TABLO LİSTESİ……x

GİRİŞ……1

I. BÖLÜM……3

1.SANAYİ DEVRİMLERİ……3

1.1. Tarım Devrimi……3

1.2. Birinci Sanayi Devrimi 3

1.3. İkinci Sanayi Devrimi 5

1.4. Üçüncü Sanayi Devrimi……8

1.5. Dördüncü Sanayi Devrimi……9

1.6. Endüstri 4.0 Temel Bileşenleri (Dijital Teknolojiler) 11

1.6.1. Nesnelerin İnterneti……12

1.6.2. Bulut Bilişim 12

1.6.3. Büyük Veri……13

1.6.4.Otonom Robotlar 13

1.6.5. 3D Yazıcılar 13

1.6.6. Simülasyon 14

1.6.7. Arttırılmış Gerçeklik 14

1.6.8. Akıllı Fabrikalar 15

1.6.9. Siber Güvenlik 15

1.6.10. Siber Fiziksel Sistemler 16

II. BÖLÜM.....17

2. DİJİTAL GİRİŞİMCİLİK VE DİJİTAL GİRİŞİMCİLİK NİYETİ 17

2.1. Dijitalleşme……17

2.1.1. Dijitalleşme Kavramı……19

2.1.2. Dijitalleşme Avantajları……20

2.1.3. Dijital Dönüşüm……21

2.2.Girişimcilik 22

2.2.1. Girişimcilik Kavramı, Önemi ve Türleri 22

2.2.1.1. Girişimcilik ve Girişimcilik Önemi 22

____2.2.1.2. Girişimcilik Etkileyen Faktörler……..23
2.2.1.3. Girişimcilik Özellikleri……...24
2.2.1.4. Girişimcilik Türleri 25
___2.3. Dijital Girişimcilik..... 26
2.3.1. Dijital Girişimcilik Tanımı ve Önemi.....26
2.3.2. Dijital Girişimcilik Türleri.....27
___2.3.3.Dijital Girişimciliğin Geleneksel Girişimcilikten Farkları 28
2.3.4. Dünya'da Dijital Girişim Örnekleri……..…….…….…..29
2.3.5.Türkiye'de Dijital Girişim ve Dijital Girişim Örnekleri.....31
2.4. Üniversite Öğrencilerinin Dijital Girişimcilik Niyeti……..…….....32
III. BÖLÜM…….....…….35
_3. DİJİTAL OKURYAZARLIK..... 35
3.1. Okuryazarlık……...……..…….……35
3.1.1 Okuryazarlık Tanımı…….35
3.1.2. Okuyazarlık Türleri…...……...….……...….….36
3.2. Dijital Okuryazarlık……..…….…..37
3.2.1. Dijital Okuryazarlık Tanımı…..…….…….…..37
3.2.2. Dijital Okuryazarlık Önemi..…….……....…39
3.2.3. Dijital Okuryazarlık Hedefleri……...…….....40
3.2.4. Dijital Okuryazarlığın Boyutları..……...……..40
3.2.5. Dijital Okuryazarlık Özellikleri…….41
3.2.6. Dijital Okuryazarlık Becerileri…….41
3.3. Üniversite Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıkları……...……...42
IV. BÖLÜM…….....…….44
4. İŞSİZLİK VE İŞSİZLİK KAYGISI…….…….…..44
__4.1. İşsizlik..... 44
____4.1.1. İşsizlik Kavramı ve Önemi 44
____4.1.2.İşsizlik Türleri..... 45
4.1.2.1. Açık İşsizlik……...……..45
4.1.2.2. Gizli İşsizlik……...……..……....47
____4.1.3. İşsizlik Nedenleri 47
4.1.4. İşsizlik Sonuçları..... 47

4.1.5. Genç İşsizlik 48
4.1.6. Dünya'da İşsizlik ve Genç İşsizlik 50
4.1.7. Türkiye'de İşsizlik ve Genç İşsizlik 56
4.2. İşsizlik Kaygısı 60
4.3.Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve İşsizlik Kaygısı Yaşamalarının Nedenleri 61
4.4. İşsizlik Kaygısı, Dijital Girişimcilik Niyeti ve Dijital Okuryazarlık İlişkisi 63
V.BÖLÜM 64
5.METODOLOJİ 64
5.1.Araştırmanın Amacı 64
5.2.Araştırmanın Hipotezleri 64
5.3. Literatür Özeti 65
5.3.1. Ulusal Alanda Yapılan Çalışmalar 65
5.3.2. Uluslararası Alanda Yapılan Çalışmalar 67
5.4.Araştırmanın Örneklemi 68
5.5.Araştırmanın Ölçekleri 69
5.5.1.İşsizlik Kaygısı Ölçeği; 69
5.5.2.Dijital Okuryazarlık Ölçeği; 69
5.5.3.Dijital Girişimcilik Niyeti Ölçeği; 69
5.6.Araştırmanın Yöntemi 69
5.7.Verilerin Analizi 70
5.8.BULGULAR 73
5.8.1.Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular 73
5.8.2.Araştırmanın Hipotez Testlerine İlişkin Analiz 77
SONUÇ ve TARTIŞMA 89
ÖNERİLER 94
KAYNAKÇA 95
EKLER 120

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo.1.Dijital Girişimciliğin Sınıflandırılması……..28

Tablo.2. 2014-2021 Yılları Arası Gelişmiş Ülkelerde Düşük İşsizlik Oranları, 2021…….....50

Tablo.3. 2014-2021 Yılları Arası Gelişmiş Ülkelerde Yüksek İşsizlik Oranları, 2021……. .51

Tablo.4. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmekte Olan Ülkelerde Düşük İşsizlik Oranları……51

Tablo.5. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmekte Olan Ülkelerde Yüksek İşsizlik Oranları……...52

Tablo.6. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmiş Ülkelerde Genç İşsizliğin Yüksek Olduğu Ülkelerin İşsizlik Oranları……...53

Tablo.7. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmiş Ülkelerde Genç İşsizliğin Yüksek Olduğu Ülkelerin İşsizlik Oranları……..54

Tablo.8. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmekte Olan Ülkelerde Genç İşsizliğin Düşük Olduğu Ülkelerde İşsizlik Oranları…….55

Tablo.9. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmekte Olan Ülkelerde Genç İşsizliğin Yüksek Olduğu Ülkelerde İşsizlik Oranları……..55

Tablo.10. Türkiye'de İşgücüne Katılım Oranları (2014-2021 yılları arası)……57

Tablo.11. Türkiye'de (15-24) Yaş Aralığındaki Gençlerin Yıllara Göre İşgücü Durumu (2014-2021 yılları arası)…….……58

Tablo.12.Eğitim Durumlarına Göre Gençlerde İşsizlik Oranları…….....59

Tablo.13.Dijital Girişimcilik Niyeti Ölçeği Anket Soruları Faktör Yükleri…….…….…..70

Tablo.14. Dijital Okuryazarlık Tutum ve Teknik Boyutları Anket Soruları Faktör Yükleri……..…..71

Tablo.15. İşsizlik Kaygısı Ölçeği Karamsarlık ve İyimserlik Boyutu Anket Soruları Faktör Yükleri……..….72

Tablo.16.Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı……...…73

Tablo.17. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Fakültelere Göre Dağılımları……...74

Tablo.18.Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Bölümlere Göre Dağılımı…….……..75

Tablo.19. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı……..……..76

Tablo.20. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin İnternette Geçirdiği Süre ……...…76

Tablo.21. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin İnternette Geçirdikleri Süre İçinde Ziyaret Ettiği Siteler……..……..77

Tablo.22.Dijital Girişimcilik Niyeti Ölçeği Cinsiyet Değişkeni Mann-Whitney Testi Sonuçları ……...…..77

Tablo.23. Dijital Okuryazarlık Ölçeği Tutum ve Teknik Boyutları Cinsiyet Değişkeni Mann-Whitney Testi Sonuçları ……..78

Tablo.24. İşsizlik Kaygısı Algıları Cinsiyet Değişkeni Mann-Whitney U Testi Sonuçları ……....79

Tablo.25. Dijital Girişimcilik Niyeti Ölçeğinin Bölüm Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları …….....……...79

Tablo.26. Dijital Okuryazarlık Tutum Boyutu Bölüm Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları ……..……...……80

Tablo.27. Dijital Okuryazarlık Ölçeği Teknik Boyutu Bölüm Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları …….……..82

Tablo.28. İşsizlik Kaygısı Ölçeği Karamsarlık Boyutu Bölüm Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları ……83

Tablo.29. İşsizlik Kaygısı Ölçeği İyimserlik Boyutu Bölüm Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları ……84

Tablo.30. Dijital Girişimcilik Niyetinin Sınıf Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları ……..…….…..85

Tablo.31. Dijital Okuryazarlık Tutum Boyutu Sınıf Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları ……..……..86

Tablo.32. Dijital Okuryazarlık Teknik Boyutunun Sınıf Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları ……..……86

Tablo.33. İşsizlik Kaygısı Ölçeği Karamsarlık Boyutunun Sınıf Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları …….……..87

Tablo.34. İşsizlik Kaygısı Ölçeği İyimserlik Boyutunun Sınıf Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları …….....88

ÖĞRENCİLERİN DİJİTAL GİRİŞİMCİLİK NİYETİ, DİJİTAL OKURYAZARLIK VE İŞSİZLİK KAYGISI ALGISI

GİRİŞ

İnsanlar varoluşlarından itibaren hayatlarını devam ettirebilmek için sürekli bir çaba içerisinde olmuşlardır. Hayatta kalmaya çalışan insanların gösterdiği çabalardan biri de herhangi bir işte çalışmaktır. Çalışma eylemi her toplumda farklı şekilde gerçekleşmiştir. İlk toplumlarda insanlar avcılık-toplayıcılık yaparak yaşamlarını devam ettirmiştir. Bu toplum düzeninde kısıtlı bir iş bölümü ile kadın, erkek, yaşlı, çocuk tüm aile kendileri için çalışmıştır (Mayor ve Yayla, 2013: 228). Bu toplum yapısının ardından yerleşik hayata geçilmiştir. Yerleşik hayata geçtikten sonra tarım ve hayvancılıkla uğraşmaya başlamışlardır. Bu durum "Tarım Devriminin" başlamasına neden olmuştur. Tarım devrimi ile tüketen toplum yapısı yerini üreten toplum yapısına bırakmıştır. Şehir hayatına geçilmesinin yanında özel mülkiyet anlayışı benimsenmiştir. Nüfus artmış, mimari yapılar, sanatsal çalışmalar gelişmiş, ve farklı yönetim biçimleri ortaya çıkmıştır (Serinikli, 2018: 1608).

Tarım devriminde yaşanan teknolojik gelişmeler birinci sanayi devrimini tetiklemiştir. Nitekim 18. Yüzyılın ortalarında buhar makinesinin keşfiyle birinci sanayi devrimi başlamıştır. Birinci sanayi devrimi ise çalışma hayatını baştan sona değiştirmiştir. İlk olarak iş, insan gücünden çok makine gücü ile yapılmaya başlanmıştır. Bu durum insan gücüne olan ihtiyacı azaltmıştır (Öcal ve Altıntaş, 2018: 2069). İkinci olarak insanlar ilk kez belirli bir ücret karşılığında çalışmaya başlamış ve "işçi" kavramı ortaya çıkmıştır (Berktaş ve Dimli Oraklıbel, 2021: 4). Üçüncü olarak hem insan gücüne olan ihtiyacın azalması hem de işçi fazlalığı olması nedeniyle "işsizlik" önemli hale gelmiştir. İşsiz kalma düşüncesiyle birlikte yaşamlarını devam ettiremeyecek olma korkusuna kapılan işçiler kötü çalışma koşullarına rağmen

fabrikalarda çalışmaya devam etmişlerdir (Mahiroğulları, 2005: 42). Elektrik enerjisinin kullanılmasıyla başlayan "İkinci Sanayi Devriminde" Fordizm düşüncesinin uygulanmaya başladığı fabrikalarda, işin mikro düzeyde parçalara bölünmesi nitelikli çalışanlara ihtiyacın kalmamasına neden olmuştur. Dolayısıyla, her işi herkesin yapabilmesinin söz konusu olduğu bu dönemde işçi ücretleri çok fazla düşüş göstermiştir (Savran, 2007: 146). İkinci sanayi devrimini takip eden üçüncü sanayi devrimi sürecinde dijitalleşmenin hız kazanmasıyla çalışma yaşamında çok fazla değişiklikler yaşanmaya başlamıştır. Bu dönemde evden çalışma, tele çalışma, part-time çalışma gibi çalışma şekilleri ortaya çıkarken çalışma saatleri esnek hale gelmiştir. Eğitimli, uzman ve nitelikli kişilerin iş bulması daha kolay hale gelmiştir (Yüksel, 2014: 138). Akıllı makineler, nesneler veya robotların internet üzerinden iletişime geçerek üretimin yapılmaya başlandığı günümüzde akıllı fabrikalarda üretim insansız olarak yapılmaya başlanmıştır (Taş, 2018: 1822). Dolayısıyla, insanlarda işsiz kalacaklarına dair bir kaygı yaşanmaya başlamıştır. Özellikle işsizlik oranlarının yüksek olduğu bu dönemde üniversite de okuyan öğrenciler işsizlik kaygısı daha fazla yaşamaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009: 73). Her ne kadar akıllı fabrikalarda insansız üretim yapılsa da üretimin yapılacağı makinelerin sistemini kontrol edecek iyi eğitimli, nitelikli, işinde uzman ve yüksek teknolojiyi kullanabilen insanlara ihtiyaç vardır (Çakır, 2018: 103).

Günümüzde üniversite de okuyan öğrencilerin tam olarak yüksek teknoloji çağına denk gelmesi ve bilgisayar, tablet, telefon gibi dijital cihazlarla büyümeleri teknolojiyi iyi kullanmalarına neden olmaktadır (Ertemel ve Eroğlu Pektaş, 2018: 21). Üniversiteden mezun olma aşamasında olan gençler işsizlik kaygısı yaşamaktadırlar. İstihdamın arttırılmasında alternatif bir yol olan dijital girişimcilik, üniversite öğrencilerinin yaşadığı işsizlik kaygısını azaltacağı düşünülmektedir. Dijital girişimci için doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak, bu bilgileri işlemek ve saklamak oldukça önemlidir. Dolayısıyla dijital girişimcilerin dijital okuryazarlık becerilerinin yüksek olması gerekmektedir. Buradan hareketle çalışmada Trakya Üniversitesi öğrencilerinin işsizlik kaygıları, dijital girişimcilik niyeti ve dijital okuryazarlık algılarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye amaçlanmıştır.

I. BÖLÜM

1. SANAYİ DEVRİMLERİ

1.1. Tarım Devrimi

Tarım devrimi toprağın işlenerek yetiştirilmesi ile başlamıştır. Toprağın işlenmeye başlamasıyla yerleşik hayata geçilmiştir. Yerleşik hayata geçen insanlar koyun, keçi, köpek, at gibi hayvanları evcilleştirerek köyler kurmuşlardır. Kurulan köylerle birlikte tarımda üretim yapan "köylü sınıfı" ortaya çıkmıştır. Köylü sınıfı yaptıkları üretimi kolaylaştırmak için birçok basit alet icat etmiştir. Dolayısıyla, tarımda verimlilik artmıştır. İlk zamanlarda hayatta kalabilmek için üretim yapan köylü sınıfı, daha sonra verimliliğin de artması sonucu artı ürün elde etmeye başlamışlardır (Atatüre, 2003: 66). Bu dönemde, köylerde, toprakta üretim yapılırken kentlerde, zanaatkârlar atölyelerde üretim yapmaktaydı (Ören ve Yüksel, 2012: 45).

Tarım devriminde insanlar; aristokratlar, burjuvaziler, askerler, din adamları, köylüler ve köleler gibi sınıflara ayrılmıştır. Burjuvazi sınıfı zengin olan ve çalışmayan sınıfı oluştururken, köle sınıf ise tüm işleri yapmakla sorumlu olan sınıfı oluşturmuştur. Tarım devriminin yaşandığı dönemde iş bölümü oldukça kısıtlanmıştır. Kadınlar ev işlerini yaparken, erkekler tarlada çalışmışlardır. Dolayısıyla, ev hayatı ile çalışma hayatı birbirinden tam olarak ayrılmamıştır (Öksüz, 1980: 82).

1.2. Birinci Sanayi Devrimi

Birinci Sanayi Devrimi, Endüstri 1.0 olarak adlandırılmaktadır. Devrim, 18. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'de James Watt'ın su ve buhar gücüyle çalışan buhar makinesini keşfetmesiyle başlamıştır (Koca, 2020: 4534). Bu dönemde, buhar gücüyle çalışan makineler dokuma tezgâhlarında kullanılarak üretim yapılmaya başlanmıştır (Çeliktaş, Sonlu, Özgel, Atalay, 2015: 24).

Birinci sanayi devriminde, üretimin makineler ile yapılmaya başlanması çalışma hayatında birçok değişimin yaşanmasına neden olmuştur. Bu değişimlerin ilki üretim yapısının değişmesidir. Makinelerin üretimde kullanılmaya başlanması insan gücüne olan ihtiyacı azaltmıştır. Bir makine ile yüzlerce insanın yapabileceği üretimi yapabilmek mümkün hale gelmiştir. Dolayısıyla, üretim yapısı değişmiştir. İnsan gücüyle gerçekleştirilen üretim yapısı, yerini makine ile üretime bırakmıştır. Üretimde, makinelerin kullanılmasıyla maliyetlerde azalma yaşanırken verimlilikte ise artış yaşanmıştır (Genç, 2018: 237). Bu dönemde yaşanan ikinci değişim, üretimin yapıldığı mekânda olmuştur. Sanayi Devrim'inden önce atölyelerde yapılan üretim, sanayi devrimi ile büyük fabrikalara taşınmaya başlamıştır. Büyük fabrikaların kurulması ile toprak sahibi olmayan köylü sınıfı, çalışmak amacıyla sanayileşmenin olduğu yerlere doğru göç etmeye başlamıştır (Ören ve Yüksel, 2012: 46). Köyden kente göç eden kesimin fabrikalarda çalışmaya başlaması sonucunda çalışma hayatı için önemli bir yere sahip olan "işçi sınıfı" ortaya çıkmıştır (Berktaş ve Dimli Oraklıbel, 2021: 4).

Kapitalizmin hâkim olduğu bu dönemde işçiler çok düşük ücretle, kötü çalışma koşullarında, uzun saatler çalışmak zorunda kalmışlar ve hatalı üretim yaptıklarında para cezasına çarptırılmışlardır. Çalışma saatlerinin uzun olması nedeniyle işçiler fabrikalarda kalmaya başlamışlardır. Fabrikalarda kalan işçilerin hem aile yapıları bozulmuş hem de kötü çalışma koşulları yüzünden hastalanma oranları artmıştır (Ören ve Yüksel, 2012: 46). Ayrıca bu dönemde fabrikalarda yoğun olarak kadınlar ve çocuklar çalıştırılmıştır. Ücretlerin tüm aile bireylerinin temel ihtiyaçlarını karşılamayacak kadar düşük olması sonucunda kadınlar ve çocuklar çalışma hayatına katılmak zorunda kalmışlardır. Çalışma hayatına katılan çocuk ve kadın işçiler, erkek işçilere göre daha zor çalışma koşullarında ve düşük ücretle çalıştırılmışlardır (Özer ve Biçerli, 2003: 57).

Bu dönemde, işçiler işsiz kalma korkusuyla düşük ücret ve kötü çalışma koşullarına itiraz edememişlerdir. İşçilerin yaşadığı bu işsizlik korkusunun nedeni kırdan kente göç edenlerin emek talebi fazlalığı yaratmış olmalarıdır. Emek talebi fazlalığı sonucu işsiz kalacaklarını düşünen işçi sınıfı işverenlerin tüm çalışma

koşullarını itiraz etmeden kabul etmek zorunda kalmışlardır (Mahiroğulları, 2005: 42). Kötü çalışma koşulları karşısında daha fazla dayanamayan işçiler örgütlenmeye başlamıştır. İşçiler ilk olarak "dernek" daha sonra da "sendika" adı altında toplanmaya başlamışlardır (Berktaş ve Dimli Oraklıbel, 2021: 3).

Bu dönemde, kurulan fabrika sayısında artış yaşanmıştır. Fabrikaların artması ile rekabet hızlanmış ve üretimde fazlalıklar oluşmaya başlamıştır. Üretim fazlası sonucunda tüketilemeyen fazla ürünler stoklanmaya başlanmıştır. Daha sonra, stoklanan ürünler farklı ülkelere ticaret yapılmaya başlanmıştır. Böylece, uluslararası piyasa düzeni kurulmaya başlanmıştır (Aksoy, 2017: 35; Koca, 2020: 4535).

1.3. İkinci Sanayi Devrimi

İkinci Sanayi Devrimi (Endüstri 2.0) olarak adlandırılan bu dönem, elektriğin bulunması ve elektrik gücünün makinelerde kullanılması ile başlayan bir dönemdir. Bu dönemde, elektrik enerjisinin fabrikalarda kullanılmaya başlanmasıyla üretim ve çalışma şeklinde değişiklikler yaşanmıştır. Ayrıca, iletişim alanlarında değişme, telefon, telgraf, radyo gibi iletişim aletlerinin icat edilmesiyle, iletişim daha hızlı hale gelmiştir (Koca, 2020: 4536).

Her sanayi devriminde olduğu gibi, ikinci sanayi devriminde de hem çalışma hayatını hem de toplumsal hayatı etkileyen birçok gelişme yaşanmıştır. Bu dönemde çalışma hayatını "Taylorizm" ve "Fordizm" anlayışları etkilemiştir. Taylorizm, Frederick Winslow Taylor tarafından geliştirilmiştir. Taylor, "Bilimsel Yönetim Anlayışını" ortaya atmıştır (Özkul, 2016: 63). Bilimsel yönetim anlayışına göre, çalışma hayatının her aşamasında bilimsel verilerin kullanılması ve bu verilere dayanarak iş analizleri ve personel seçimlerinin yapılması gerekmektedir. Analizler sayesinde işin en iyi nasıl yapılacağı tespit edilmiştir. İşin nasıl yapılacağı tespit edildikten sonra işçilere verilecek eğitimlerle işin öğretilmesi ve işi yapacak en uygun personelin seçilmesi hedeflenmiştir (Köroğlu ve Koç, 2017: 2).

Taylor, Bilimsel Yönetim Anlayışının bir bileşeni olarak "zaman etüdü" ve "hareket etüdünü" benimsemiştir. Hareket etüdüne göre, bir işin yapılmasında gerekli

olan her hareket önceden belirlenerek hareketlerin özeti çıkartılmıştır. Zaman etüdüne göre, hareketlerin özeti çıkarıldıktan sonra her hareket için zaman planlaması yapılarak işin bitirileceği en uygun süre belirlenmiştir. Dolayısıyla, yapılacak işin kısa sürede en verimli şekilde yapılması hedeflenmiştir (Kerman, 2016: 242). İşçilerin hareketleri ile zaman arasında hesaplama yapılarak en yüksek verimin en az zaman kaybıyla yapılması amaçlanmıştır (Özkul, 2016: 68).

Taylorizm anlayışında fabrika sahipleri ile işçiler arasındaki yüz yüze iletişim ortadan kalkmıştır. Fabrika sahipleri işin denetimini yöneticilere bırakmıştır. Taylorizm anlayışın da işler küçük parçalara bölünmüştür. İşlerin küçük parçalara bölünmesiyle işçilerin işlerini daha kolay ve hızlı yapması hedeflenmiştir (Köroğlu ve Koç, 2017: 7). Ancak, ürünün üretiminin sadece bir kısmında yer alan işçiler de işe yabancılaşma ve monotonlaşma ortaya çıkmıştır. İşlerin çok küçük parçalara ayrılması sonucunda nitelikli işgücü ile niteliksiz işgücü arasında fark kalmamıştır (Selçuk, 2011: 4131). Ayrıca, yüksek verimliliğin sağlanması için işçilerin gözetlenip, denetlendiği bu dönemde otoriter bir yönetim tarzı benimsenmiştir (Asunakutlu ve Coşkun, 2005: 163).

Taylor verimliliğin daha fazla artması için "parça başı ücret" sistemini ortaya atmıştır. Bu sisteme göre, bir işçi ne kadar fazla üretim yaparsa, alacağı ücrette o oranda artış gerçekleşecektir (Asunakutlu ve Coşkun, 2005: 163).

İkinci Sanayi Devrimi'nde çalışma hayatını etkileyen ikinci yaklaşım "Fordizm" anlayışı olmuştur. Bu dönemde, elektrik enerjisinin üretimde kullanılmaya başlanması sonucunda otomotiv sektöründe "bant tipi üretim sistemine" geçilmiştir. Modelde tek tip model üretim ile kitlesel üretim yapılmıştır. İlk kez Henry Ford tarafından geliştirilen bu modelde çalışanlar göz ardı edilerek üretime odaklanılmıştır (Çetin, 2014: 204).

Taylorizm yaklaşımında görülen iş bölümü ve işte uzmanlaşma gibi konular Fordizm yaklaşımında daha da fazla görülmüştür. Bu nedenle Fordizm Taylorizm'in devamı olarak nitelendirilmiştir. İşçilerin hareket ve zaman hesaplarının fordizm döneminde de yapıldığı hatta zaman kaybının daha da azaldığı görülmüştür. Bunun

nedeni, Taylorizm yaklaşımında işin yapıldığı makineler hareketsizken, Fordizm yaklaşımında bant tipi üretim sistemiyle makineler hareketli hale gelmiştir. Bu da işçinin tezgâhlar arasında kaybedeceği zamanı ortadan kaldırmıştır (Savran, 2007: 145).

Fordizm yaklaşımında işler mikro düzeyde küçülmüştür. İşlerin mikro düzeyde küçülmesinin yanı sıra iş bölümü artmıştır. Artan iş bölümü işlerin niteliksiz işçiler tarafından yapılmasına neden olmuştur. İşlerin herkes tarafından yapılabilir hale gelmesi ücretlerin çok düşük olmasına neden olmuştur (Selçuk, 2011: 4133).

İkinci sanayi döneminde, 1929 yılında dünyada ekonomik kriz yaşanmaya başlamıştır. Kriz ile insanlar maddi olarak sıkıntı yaşamaya başlamış ve tüketim azalmıştır. Tüketimin azalması ile işletmelerin bazıları küçülmeye gitmiş bazıları ise iflas etmişlerdir (Selçuk, 2011: 4134). Kriz, tüm dünya ülkeleri özellikle de sanayileşmiş ülkeler üzerinde yıkıcı bir etki yaratmıştır. Tüm dünyada işsizlik oranları giderek artış göstermiştir (Güngör ve Aksöz, 2021: 37). Klasik iktisatçılar "Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" anlayışı ile devletin ekonomiye müdahale etmemesi gerektiğini, ekonominin kendiliğinden dengeye geleceğini savunmuşlardır (Duman, 2011: 22; Turan ve Öztürk, 2016: 260). Klasik İktisatçılar tüm dünya ülkelerinde ki işsizliğin yayılmasının nedeni/nedenlerini açıklayamamışlardır (Güngör ve Aksöz, 2021: 36). Dolayısıyla, 1929 krizini çözmek için Klasik yaklaşım yetersiz kalmıştır (Güngör ve Aksöz, 2021: 37). Bu dönemde ortaya çıkan Keynesyen yaklaşım ise uygulamaları ile 1930'lu yıllardan itibaren başta Amerika Birleşik Devletleri ekonomisi olmak üzere tüm dünya ekonomilerinin iyileşmesini sağlamıştır. Ekonomik iyileşmeler ülkeden ülkeye farklılık göstermiştir. Ancak, işsizlik istenilen seviyede azaltılamamıştır (Şen ve Kaya, 2015: 64).

Keynes, 1936 yılında "İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi" kitabını çıkarmıştır. Keynes, ekonominin kendiliğinden dengeye gelemeyeceğini ve tam istihdam seviyesine ulaşmanın mümkün olmadığını savunmuştur. Keynes, Klasik iktisatçıların devletin ekonomiye müdahale etmemesi gerektiği görüşünün aksine, devletin ekonomiye müdahale etmesi ve piyasayı yönlendirmesi gerektiğini savunmuştur (Turan ve Öztürk, 2016: 260).

Keynesyen yaklaşımı özellikle 1945-1970 yılları arasında en iyi dönemi yaşamıştır. 1970'li yıllarda petrol şoku, maliye politikalarının yanlış uygulanması gibi nedenlerle enflasyon ve işsizliğin artması (Şen ve Kaya, 2015: 67-68), istihdam politikaları, vergi oranlarının yüksek olması gibi nedenlerle Keynesyen refah devleti anlayışı sona ermeye başlamıştır (Bayraktar, 2012: 259).

1970'li yıllardan sonra tüketicilerin taleplerinin farklılaşmaya başlamasıyla tek tip üretim yapan fabrikalar müşteri isteklerine karşılık verememeye başlamıştır. Yaşanan gelişmeler sonucunda "fordist üretim süreci" yerini "post-fordist üretim sürecine" bırakmıştır (Saklı, 2007: 8).

1.4. Üçüncü Sanayi Devrimi

Üçüncü Sanayi Devrimi (Endüstri 3.0) olarak adlandırılan bu dönem, 1970'li yıllarda internetin ve bilgisayar kullanımının üretim süreçlerinde kullanılmasıyla başlamıştır. Üretimde, elektrik ve mekanik teknolojilerin yerine dijital teknolojilerin kullanılmaya başlandığı bir dönemdir. Dolayısıyla, bu dönem "Dijital Devrim" olarak adlandırılmıştır (Genç, 2018: 238). Üçüncü sanayi devrimi önceki dönemlerden farklı olarak "bilgi" ön plana çıkmıştır. Bu dönemde, bilgiyi yaratan, işleyen ve depolayan elektronik cihazlara ve bilgisayarlara odaklanılmıştır. Yaşanan teknolojik gelişmeler ve bilginin kullanılabilir hale gelmesi ile sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmiştir (Yankın, 2019: 7-8).

Dijital devrim olarak adlandırılan bu dönemde özellikle bilişim ve iletişim alanlarında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bilgisayarlar küçülerek evlerde ve ofislerde kullanılabilir hale gelmiştir. Bu dönemde, internetin yaygınlaşması ile iletişim daha ucuz ve daha hızlı hale gelmiştir (Özsoylu, 2017: 44). Bilgiye hızlı ve kolay ulaşan işletmeler hem pazar keşfi yapma imkânı bulmuş hem de maliyetlerini azaltmak için dış kaynaklara açılmıştır. Dünya tek pazar haline gelmiş bu da rekabet artışına neden olmuştur. Artan rekabette güçlü kalmak isteyen şirketlerde seri üretim anlayışı son bulurken tüketici odaklı üretim anlayışına geçilmiştir. Müşteri memnuniyetine yönelik üretim yapan işletmeler de aynı zamanda kaliteli ve ucuz mal üretimi amaçlanmıştır (Derya, 2018: 3).

Üçüncü sanayi devriminde müşteri odaklı üretim yapılmaya başlanmasının en önemli sebebi, 1970'li yıllara kadar varlığını sürdüren Fordist üretim yapısının müşterilerin farklılaşan isteklerine karşılık verememesi olmuştur (Roney, 2002: 10). Tek tip üretimin yapıldığı ve katı bir yönetim anlayışına sahip olan "fordizm" yerini esnek üretim yapısına sahip olan "post-fordizme" bırakmıştır. Post-fordizm döneminde esnek üretim modellerinin kullanılmaya başlamasıyla tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarına yönelik olarak ürünlerin çeşitliliği artmıştır (Parlak, 1999: 85).

Üçüncü sanayi devrimi ile çalışma hayatındaki ilk değişim kas gücü ile çalışma sisteminden beyin gücü ile çalışmaya geçilmesi olmuştur. Bilgisayar ve internetin hızlı gelişimi sonucunda, bu dönemde hizmetler sektörünün önemi oldukça artmıştır. Ayrıca, eğitimsiz ve niteliksiz olan bireyler yerine, eğitimli ve yüksek niteliklere sahip bireylerin önemi artmıştır. Dolayısıyla, bu dönemde mavi yakalı işgücünün yerini beyaz yakalı işgücü almıştır (Toptaş Arslan, 2018: 157).

Bu dönemde yaşanan değişimlerden bir diğeri de yeni çalışma biçimlerinin ortaya çıkmasıdır. Bu dönemde, çalışma biçimleri değişerek tüm gün çalışma yerini yarı zamanlı çalışma, tele çalışma, evden çalışma gibi esnek çalışma biçimlerine bırakmıştır (Yüksel, 2014: 137). Yeni çalışma biçimlerinin ortaya çıkması başta işsizlik korkusunu ortaya çıkarsa da özellikle tam zamanlı çalışma fırsatı bulamayan kadınların ve engelli bireylerin çalışma hayatına katılmasını sağlamıştır (Sağlık ve Çelik, 2018: 106). Yarı zamanlı çalışma sistemi ile bir işin görülmesi farklı saatlere bölünerek birden çok kişinin istihdamı sağlanmıştır. Tele çalışma, evden çalışma gibi yeni çalışma biçimleri ile fabrika ya da şirket ortamında çalışma zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Bu çalışma biçimleri ile işin yapılacağı ortamda da değişim gerçekleşmiştir. Birinci sanayi devrimi ile birlikte evden fabrikalara taşınan işler, yeniden evde yapılabilir hale gelmeye başlamıştır (Kocabaş, 2004: 7-8).

1.5. Dördüncü Sanayi Devrimi

Dördüncü sanayi devrimi daha önce gerçekleşen sanayi devrimlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle, üçüncü sanayi devriminde bilgisayar ve internet teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin sonucunda üretimden satışa kadar olan

tüm süreçlerin dijitalleşmesine neden olmuştur. Bu durum "Dördüncü Sanayi Devrimi"nin başlamasına temel teşkil etmiştir (Sürmen ve Güler, 2021: 330).

Dördüncü sanayi devrimi (Endüstri 4.0) ilk kez 2011 yılındaki Hannover Fuarında bahsedilmiştir. Bu devrimin temelinde üretim maliyetlerini en aza indirmek, hızlı ve hatasız ürünler üretmek ve nitelikli olmayan insan gücüne ihtiyacı en aza indirmek yatmaktadır (Yılmaz, 2021: 239).

Endüstri 4.0 dar anlamıyla, karışık bir yapıya sahip olan makine ve nesnelerin sensörler ile bir ağa ve birbirlerine bağlanması olarak tanımlanmaktadır (Özbek, Yıldız ve Alan, 2021: 256). Endüstri 4.0 geniş anlamıyla ise üretim, satış ve satış sonrası hizmetleri bir ağ üzerinden sensörler yardımıyla birbirine bağlanmasıdır. Dolayısıyla, endüstri 4.0 sayesinde makineler veya ürünler birbiriyle iletişim kurarak iş birliği yapmaktadır (İmamoğlu, İnce ve Türkcan, 2021: 107).

Endüstri 4.0'da asıl amaç akıllı fabrikalar ile üretimde kalite ve verimliliği en üst seviyeye çıkarmak, üretimde hata payını ve ürünün maliyetini en aza indirmektir. Aynı zamanda iş süreçlerinin daha esnek hale gelmesi, ürünün pazara girişi ve teslimatının hızlanması ile işletmelerin rekabette bir adım öne geçmesini sağlamaktır (Toker, 2018: 53).

Endüstri 4.0 dönemini diğer dönemlerden ayıran en önemli unsurlar; hız, esneklik, maliyetlerin en aza indirilmesi ve insansız üretimdir. Bu dönemde yaşanan değişiklikler diğer dönemlere göre daha hızlı olmakta ve her gün yeni bir teknolojik gelişme yaşanmaktadır (Yelkikalan, Özcan ve Temel, 2019: 33).

Endüstri 4.0'ın birçok yararı bulunmaktadır. Bunlar; akıllı fabrikalarda insansız üretim yapılarak üretimde insan kaynaklı hataların azalması, enerji tasarrufu, maliyetlerde düşme, verimlilik artışı, etkin ve verimli kaynak kullanımı sağlanmaktadır (Serinikli, 2018: 1611). Günümüzde tüketicilerin çoğu çabuk ve kolay alışveriş yapmak istemektedir. Dolayısıyla, endüstri 4.0 tüketicilere bu imkânı sağlamaktadır. Örneğin; yapay zekâ ve büyük veri ile müşteriler için gerekli olan ürünler tahmin edilebilmekte, 3D yazıcılarla daha hızlı ürün üretilebilmekte, sanal gerçeklik ile müşteri ürünü almadan önce deneme imkânı bulmakta, akıllı fabrikalarda

kişiye özel ve hatasız ürün üretilebilmektedir (Sağtaş, 2021: 57). Endüstri 4.0'ın diğer bir yararı tehlikeli ve insan sağlığına zararlı işlerde robotların kullanılmasıyla iş kazalarının önüne geçilebilmekte ve meslek hastalıkları engellenebilmektedir. Böylece, endüstri 4.0 çalışanlar için daha güvenli bir çalışma ortamı sağlamaktadır (Taş, 2018: 1825).

Endüstri 4.0'ın temel bileşeni olan akıllı fabrikalarda, insanların yerini makinelerin alması işsizliğin artacağı yönünde düşüncelerin artmasına neden olmaktadır. Ancak akıllı fabrikalarda insan gücüne ihtiyaç olmadan üretim yapılsa da kurulan sistemi kontrol etmek için nitelikli işgücü ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda niteliksiz işgücü yerine, nitelikli, iyi eğitim almış, uzman olan kişiler ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, endüstri 4.0 sürecinde nitelikli bireyler istihdam sürecinde varlıklarını devam ettireceklerdir (Akben ve Avşar, 2018: 28).

Endüstri 4.0 döneminde bazı meslekler kaybolmakta, bazı meslekler değişime uğramakta, bazı yeni mesleklerde ortaya çıkmaktadır Özellikle kaybolan mesleklerin işsizliği artıracağı düşünülse de ortaya çıkan yeni meslekler ile işsizlik olasılığı azalmaktadır. Önemli olan yeni ortaya çıkan mesleklere uygun çalışanların yetiştirilmesi ve eğitilmesi gerekmektedir (Taş, 2018: 1827). Kişilerin yeni mesleklere hazırlanmasında en büyük sorumluluk eğitim kurumlarındadır. Eğitim kurumlarının mevcut olan ve gelecek olan kuşakları dünyada yaşanan değişmelere ve gelişmelere uygun olarak yetiştirmeleri ve eğitim vermeleri gerekmektedir. Eğitim kurumlarının yanı sıra işletmelerin de yaşanan gelişmelere ve değişimlere örgüt yapılarını uyarlamaları ve mevcut çalışanlarını yaşanan değişimlere uyum sağlamaları için eğitim vermeleri gerekmektedir (Demir, İlhan ve Kalaycı, 2019: 447).

1.6. Endüstri 4.0 Temel Bileşenleri (Dijital Teknolojiler)

Endüstri 4.0'ın temel bileşenleri nesnelerin interneti, bulut bilişim, arttırılmış gerçeklik, siber-fiziksel sistemler, otonom robotlar, büyük veri, 3D yazıcılar, simülasyon ve akıllı fabrikalardan oluşmaktadır.

1.6.1. Nesnelerin İnterneti

Herhangi bir nesne veya makineden alınan verilerin bilinen bir ağ ile diğer siteme taşınmasıdır. Özellikle sensörler sayesinde nesnelerin duyarlı olduğu hareketler diğer sisteme aktarılmaktadır. Daha önce tanımlanan durumlar karşısında makineler gerekli tepkileri vermektedir (Yıldız, 2018: 550). Nesnelerin interneti sayesinde akıllı makineler sensörler sayesinde birbiriyle iletişim kurabilmekte ve üretim süreci kontrol edilebilmektedir. Birbirleriyle iletişim kurabilen akıllı makinelerde ilerde meydana gelebilecek arızalar önceden tahmin edilerek, üretimde meydana gelebilecek kesintilerin süresi en aza indirilmektedir (Yılmaz, Gönen, Şanoğlu, Karacayılmaz ve Özbirinci, 2021: 1146).

Nesnelerin internetine akıllı parklar, akıllı trafik kontrolü, yangın algılama sistemleri, bebek izlenme cihazları, yangın algılama sistemleri örnek olarak verilebilmektedir (Endüstri40, 2021).

1.6.2. Bulut Bilişim

Bulut bilişim sistemleri internete dayalı bir sistemdir. Bulut bilişim sayesinde her ortamda istenilen veriye ulaşmak mümkündür. Bu sistem sayesinde hiçbir kuruluma gerek kalmadan çevrim içi olan ağ üzerinden istenilen uygulamaya ulaşım sağlanmaktadır (Dokuz ve Çelik, 2017: 319). Bulut bilişim sisteminde depolama alanları artmakta ve gerekli olan güncellemeler anında yapılmaktadır (Aytekin, Erdoğan ve Kavalcı, 2016: 50).

Bulut bilişim sistemleri yazılım ve donanım için gerekli olan yatırım maliyetlerini azaltmaktadır. Bulut bilişim teknolojileri sayesinde, verilere hızlı bir şekilde ulaşılmakta ve verilerin elde edilmesi, saklanması, takibi gibi sorunlar ortadan kalkmaktadır. Verilere hızlı bir şekilde ulaşılması iş süreçlerine hızlılık kazandırmaktadır. Bulut bilişimde veriler sınırsız olup, ihtiyaç duyulduğu kadar depolama alanı imkânı sağlamaktadır (Göktaş ve Baysal, 2018: 1418). Bulut bilişim sistemlerine yandex.disk, Google drive, box, SkyDrive örneklerini vermek mümkündür (Endüstri40, 2021).

1.6.3. Büyük Veri

Büyük veri internet ortamında karışık bir şekilde bulunan fazla verinin analiz edilerek, anlamlı ve işlenebilir hale gelmesini ifade etmektedir (Yılmaz, Gönen, Şanoğlu, Karacayılmaz ve Özbirinci, 2021: 1147). Büyük veri kavramı günümüzde internet ortamında bulunan fazla ve gereksiz bilgilerden gerçek, güvenilir olan bilgilerin ayrılıp, saklanmasını sağlamaktadır (Doğan ve Arslantekin, 2016: 22). Büyük veri işletmelerde müşteri analizi, ürün çeşitliliği, müşteriler ile ilişkilerin analiz edilmesini sağlamaktadır. Ayrıca eğitim kalitesinin artırılmasında, öğrenci analizi ve ders planlamasının yapılmasında, işsizlik oranının azaltılmasında, yardımların tüm ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasında, hastalıkların tespit edilmesinde, hasta kontrolünde, kişisel DNA analizinde kolaylık sağlamaktadır (Aktan, 2018:7).

1.6.4. Otonom Robotlar

Otonom robotlar, içerisinde bulunan yazılım sayesinde yapay zekâyı kullanabilmektedir. Otonom robotlar çeşitli kararlar üretebilen, bunlardan uygun olanı seçerek, uygulayabilen ve diğer nesnelerle iletişime geçen robotik sistemlere denir (Tekin ve Karakuş, 2018: 2107). Otonom robotlar özellikle üretim süreçleri için çok önemli konumdadır. Özellikle sağlıksız ve güvenliği tehlikeye atabilecek işlerde robotların kullanılması insanların sağlığının korunması ve güvenliğinin sağlanması açısından oldukça önemlidir. Otonom robotlar sayesinde, yemek ve yol ücreti, sigorta masrafları, enerji tasarrufu sağlanmaktadır. Ayrıca, otonom robotlar hiç ara vermeden, yorulmadan ve bozulmadan çalıştıkları için işletmelerde verimlilik ve üretim artmaktadır (Yılmaz, 2018: 112).

1.6.5. 3D Yazıcılar

3D yazıcılar kişilerin bilgisayarda çizdiği 3 boyutlu tasarımların gerekli olan formata dönüştürülerek yazıcıya gönderilen çizimin fiziksel nesnelere dönüştürülmesini sağlamaktadır (Akbaba ve Akbulut, 2021: 22). Üç boyutlu yazıcılar ile bilgisayar ortamında ürünlerin tasarımı yapılmakta ve üç boyutlu baskı alınmasına imkân sağlanmaktadır (EBSO, 2015: 10). 3D yazıcılar sayesinde geleneksel üretimde ortaya çıkan atıklara son verilmektedir. Bilgisayarda yapılan tasarımlar sayesinde

istenilen sayıda üretim yapılarak sıfır stok yaklaşımı hedeflenmektedir (Bulut ve Akçacı, 2017: 54).

1.6.6. Simülasyon

Simülasyon günümüzdeki endüstri üretim süreçlerinden bilgisayar oyunlarına kadar birçok alanda kullanılmaktadır. Herhangi bir uygulamadaki sebep sonuç ilişkilerini bir bilgisayara uygulayarak değişik şartlarda meydana gelebilecek hareket ve sonuçların gözlemlenmesini sağlamaktadır (Çelen, 2017: 10). Endüstri 4.0 döneminde ürün tasarımı ve geliştirme süreçlerinde önemli bir yere sahiptir. Ürünlerin geliştirme süresinin kısalmasını sağlayarak, maliyetleri düşürmektedir (Yüksekbilgili ve Çevik, 2018: 427).

1.6.7. Arttırılmış Gerçeklik

Arttırılmış gerçeklik, dünyanın içindeki ve çevresindekilerin bilgisayarlar ile yapılan ses, grafik ve görüntü ile birleştirilip, oluşturulan canlı fiziksel görünüm demektir. Yani gerçek olan bir şeyin bilgisayar ile değiştirilmesidir (EBSO, 2015: 15). Bu sistemi kullanan kişinin gerçek hayatla bağlantısı kopmamakta, sanal olan veri veya görüntü gerçek hayattaki görüntülere eklenerek beraber algılanmaktadır (Tekin ve Karakuş, 2018: 2107).

Arttırılmış gerçeklik ilk kez savaş pilotlarının uçuş için görmesi gereken verileri anlık olarak göstermek amacıyla kullanılmıştır. Daha sonra eğitim ve insan bilimi, sanat, reklam ve pazarlama, eğlence, sağlık, mühendislik ve askeri alanlarda kullanılmıştır (İçten ve Bal, 2017: 113). Volkswagen tahmin edilen ve gerçek çarpışma testindeki görüntüleri birbiriyle karşılaştırmak için arttırılmış gerçeklik uygulamasını kullanmaktadır. BMW ve Volkswagen gibi şirketler montaj hattını güçlendirmek için artırılmış gerçeklik kullanmaktadırlar. Sanal konferans yöntemi ile birleştirilerek çalışanların aynı ortamdaymış gibi hissetmeleri sağlanarak çalışanlar arasında işbirliği sağlanmaktadır (Endüstri40, 2021)

1.6.8. Akıllı Fabrikalar

Nesnelerin interneti üzerinden birbiriyle iletişim kurarak makine ve robotların tüm üretim süreçlerini gerçekleştirmesidir. Akıllı teknolojilerin kullanıldığı bu fabrikalarda insan gücüne ihtiyacın yok denecek kadar az olması sebebiyle "karanlık fabrika" olarak da adlandırılmaktadır. Akıllı fabrikalarda karışık bir yapıda olan üretim süreci daha hızlı ve sorunsuz bir şekilde yönetilmektedir. Ortaya çıkan ürünler daha kaliteli ve hatasız olmaktadır. Fabrikalarda insan gücünün fazla kullanılmaması maliyetin azalmasına neden olmaktadır (Yıldız, 2018: 551).

Akıllı fabrikalarda üretimin hiç ara verilmeden yapılması ve üretim sürecinde iletişim ağının hızlı olması sonucunda üretim artmaktadır. Arızalara anında müdahale edilip zaman kaybının önlenmesi ile performansın artmasına ve işletmeler arasındaki rekabette avantaj sağlamaktadır (Şekkeli ve Bakan, 2018: 207). Akıllı fabrikalar sayesinde üretim maliyetlerinde, çalışanların iş yükünde, gecikme ve bekleme durumlarında, iş kazalarında ve çalışanlardaki stres, tükenmişlik sendromu gibi istenmeyen durumlarda azalma yaşanmaktadır. Ayrıca, enerjiden tasarruf edilmekte, kişiye özel üretim yapılmakta, kaliteli ve hatasız üretim yapılmaktadır (Yılmaz, 2021: 241).

1.6.9. Siber Güvenlik

Siber güvenlik; bilgisayarları, mobil aletleri, sistemleri ve internet üzerindeki verileri herhangi bir kötü saldırıdan veya tehditten korumaktır. Bilgilerin gizliliğini sağlamak, saldırıların kaynağını tespit etmek, saldırılara karşı müdahalede bulunmak için hukuk sistemine uygun olarak geliştirilen önlemleri içermektedir. Siber güvenlik hem kişilerin hem de devletlerin bilgilerini korumak için kullanılmaktadır (Yılmaz, 2017: 31). Üretimden satışa kadar tüm aşamalarda dijitalleşen şirketlerde güvenlik tehdidi oluşmaktadır. Şirkete yapılacak herhangi bir siber saldırı karşısında bilgilerin korunmasını sağlamak için siber güvenlik sistemine ihtiyaç duyulmaktadır (Karaarslan ve Akbaş, 2017: 18).

1.6.10. Siber Fiziksel Sistemler

Siber-fiziksel sistemler siber dünya ile gerçek dünyayı birleştiren sistemlerdir. Fiziksel dünyada bulunan hareketleri internet ile toplayarak nesneler arasındaki etkileşimi içermektedir. Siber-fiziksel sistemler iş hareketlerini içeren verileri toplamakla görevli olan sensörlerle donatılmış bileşenlerden oluşmaktadır (Alçın, 2016: 24). Üretimin hızlı ve dinamik gereksinimlerini yerine getirmek için kullanılan siber fiziksel sistemler sanayinin verimliliğini ve etkinliğini arttırmaktadır (Buyruk Akbaba, 2019: 24).

II. BÖLÜM

2. DİJİTAL GİRİŞİMCİLİK VE DİJİTAL GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

2.1. Dijitalleşme

1990'lı yıllarda bilgisayarların gündelik hayata girmesiyle birlikte yaşam tarzında, toplum yapısında, üretim ve tüketim tarzında değişimler meydana gelmiştir. İcat edilen her alet ile toplum siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak değişime uğramıştır (Bağçı ve İçöz, 2019: 233). Geçmişten günümüze kadar yaşanan teknolojik gelişmeler iletişimde, çalışma hayatında, tüketimde, üretimde ve günlük yaşamda hemen hemen her şeyde değişime neden olmuştur. Günlük işlerden iş hayatına, sağlıktan sanayiye tüm işlemler teknolojik cihazlarla yapılabilir hale gelmiştir (Olcay, 2018: 92).

İnternetin yayılması ile birlikte dijitalleşme kavramı sadece verilerin dijitalleşmesi ile kalmamıştır. Dijitalleşme ile ilk olarak kişilerin iletişim algısında değişim yaşanmıştır. Daha sonra hızlı bir şekilde yayılan dijitalleşme kavramı birçok algıyı değiştirmiştir. Dijitalleşme sayesinde işin yapıldığı mekân, iş süreçleri, üretim, toplantılar ve ödeme şekilleri dijital ortamda yapılabilir hale gelmiştir (Yankın, 2019: 13).

Özellikle son yıllarda gelişen teknolojiler sayesinde bireylerin ve toplumların istekleri, ihtiyaçları ve beklentileri farklılık göstermeye başlamıştır. Bu nedenle eğlence, sağlık, bankacılık, turizm, spor, eğitim, tarım, enerji, medya sektörleri dijitalleşme sürecinde değişim yaşamaya başlamışlardır (Koral Gümüşoğlu, 2017: 31). Kitle iletişim araçlarına yüklenebilen facebook, youtube, instagram, watsap gibi sosyal medya hesapları üzerinden içerik oluşturulması, kişinin fotoğraflarını paylaşarak beğeni alması, yemek tarifleri vermesi, dizi/film izlenmesi, iletişim kurulması dijitalleşmenin eğlence sektöründe meydana getirdiği değişimler olmuştur (Kaya Deniz, 2020: 198).

Dijitalleşme sayesinde sağlık alanında büyük değişimler yaşanmaktadır. Türkiye'de yapay zekâ uygulamasıyla, sağlık hizmetleri MHRS sistemi üzerinden yapılmaktadır. Yapay zekâ ve akıllı cihazlarda bulunan internet sayesinde nabız, tansiyon, gün içinde atılan adımlar takip edilebilmektedir. E-nabız sistemi ile doktor hastanın daha önce olan tahlil, tedavi ve reçetelerini görmekte ve buna göre tedavi süreci uygulamaktadır (Akalın ve Veranyurt, 2020: 134).

Turizm sektöründe dijitalleşme sayesinde müşterilere online rezervasyon yapma imkânı, çocukların kontrolünü sağlamak için takip bilekleri, akıllı kart, akıllı garson robotlar, servislerin kişiselleştirmesi gibi uygulamalar yapılmaktadır. Böylece, müşterinin beklentilerine ve isteklerine cevap verilerek müşteri memnuniyeti arttırılmaktadır (Baykal ve Yazıcı Ayyıldız, 2022: 309; Ekşili ve Çelik Çaylak, 2022: 259).

Spor alanında ise akıllı raketler sporcunun topa hangi hızla, hangi açıyla hangi el ve hangi stille vurduğu takip edilerek istatistikler hemen paylaşılmaktadır. Futbolda akıllı top ile topa hangi hız ile vurulduğu, kaç penaltının gol sayıldığı ve hangi ayakla gol atıldığı gibi bilgilere ulaşılabilmektedir (Bıçakçı, 2019: 28).

Bankalarda ilk dijitalleşme uygulaması ATM sistemine geçiş ile başlamıştır. ATM'ler sayesinde istenildiği zaman para çekmek, yatırmak, ödeme yapmak mümkün hale gelmiştir. Daha sonra bankacılık alanında yaşanan diğer bir değişim telefon bankacılığı ile olmuştur. Telefon bankacılığı hizmeti ile müşteri bankaya gitmeden bankacılık hizmetleri alabilmektedir. Bankacılıkta yaşanan diğer bir değişim internet bankacılığı olmuştur. Bankaların uygulamaları üzerinden akıllı telefon yardımıyla fatura ödemek, havale yapmak, alışveriş yapmak mümkün hale gelmiştir (Yıldız, 2021: 413).

Tarım sektöründe hayvan sürülerinin içine yerleştirilen sensörler sayesinde hasta veya hamile olma halinde önlemler alınmaktadır. Su israfını önlemek için kurulan bir sistem sayesinde ağaçların su gereksinimleri belirlenmektedir (Kılavuz ve Erdem, 2019: 138). Daha verimli üretim için toprağa hangi bitkinin ekileceği, nasıl

ekilmesi gerektiği ve ne zaman sulanması gerektiğini bildiren sistemler geliştirilmiştir (Bıçakçı, 2019: 28).

2.1.1. Dijitalleşme Kavramı

Dijitalleşme ve dijital dönüşüm kavramları özellikle son yıllarda tüm alanlarda sıkça karşılaşılan kavramlardır. Latincede "digitus" yani parmak anlamında olan kelimeden türetilen dijital kelimesi, enformasyon sistemlerinin temelini oluşturan sayısallaştırma kavramını ifade etmektedir (Klein, 2020: 998).

Dijitalleşmenin birçok tanımı bulunmaktadır. Dijitalleşme, herhangi bir bilginin, tablet, bilgisayar, telefon gibi teknolojik aletler sayesinde okunabilen, düzenlenebilen, iş ve gündelik hayatta kullanılabilen biçimde dijital ortama aktarılmasıdır. Dijitalleşme, gündelik hayatın, iş hayatının, ekonominin, sağlığın dijital olarak dönüşümünü ifade etmektedir (Üzmez ve Büyükbeşe, 2021: 123). Dijitalleşme, bilgilerin teknolojik aletler sayesinde sayısallaştırılmasıdır. Elektronik sistemlerin gelişmiş bir teknoloji ile daha hızlı ve daha az işgücü ile kullanılmasıdır (Yücel ve Adiloğlu, 2019: 52). Dijitalleşme, bilgisayar, akıllı telefon gibi teknolojik aletler ile bilgilerin okunabilmesi, okunan bilginin kullanılan teknolojik alet ile düzenlenmesi ve iş akışlarında kullanılarak dijital ortama aktarılma sürecidir. Dijitalleşme, gündelik hayatın, iş hayatının, ekonominin, sağlığın dijital olarak dönüşümünü ifade etmektedir (Üzmez ve Büyükmeşe, 2021: 123). Dijitalleşme, bilgilerin teknolojik aletler sayesinde sayısallaştırılmasıdır. Elektronik sistemlerin gelişmiş bir teknoloji ile daha hızlı ve daha az işgücü ile kullanılmasıdır (Yücel ve Adiloğlu, 2019: 52).

Dijitalleşmede teknoloji merkezde yer almaktadır. (Üzmez ve Büyükmeşe, 2021: 123). Dijitalleşme ile bilgisayara veri eklemek, verileri değiştirmek, elde edilen verilerin birleştirilmesi gibi birçok işlem yapılabilmektedir (Kılıç Doğan ve Şener, 2022: 191).

Dijitalleşme ile var olan iş modeli değişmektedir. Dolayısıyla, analog verilerin dijitalleşmesi ile hem iş hayatı hem de eğlence alanları dijitalleşmektedir. Dijitalleşme insanların birbiriyle olan iletişimini, etkileşimini, iş modellerini, akıllı üretim haline dönüştürmektir. Dijitalleşme, işin dijital bir hale gelmesi, işyerinin dijital

bir yer olması, dijital bir tedarik zinciri oluşmasını sağlamak için hareket etme sürecini kapsamaktadır (Yankın, 2019: 12-13).

İşletmeler için dijitalleşme, dijital dönüşüme yatırım yapılması ve bu teknolojiye uyum sağlamanın gelecekte var olmak için zorunlu şartı haline gelecektir. İşletmelerde dijitalleşme hem veri kaynağının hem de yönetim anlayışının dijitalleşmesidir. Örgütlerde dijitalleşme ile işin yapılış biçimi değişime uğramaktadır. Süreçler sistematik bir hal almaktadır. Örgütler durum analizi yaparak dijitalleşme stratejilerini oluşturmalı, tüm çalışanlarını dijitalleşme hakkında bilgilendirilmeli ve çalışanlarını dijitalleşme konusunda geliştirilmelidir (Üzmez ve Büyükmeşe, 2021: 124). Dijitalleşme istihdam düzeyinde hem yarar sağlayabilecek hem de bazı işlerin yerini alarak zarar sağlayacaktır (Yağmur, Gürsoy ve Durmaz, 2022: 175).

Ekonomik açıdan bakıldığında dijitalleşme, covid-19 salgını nedeniyle insanların fiziksel temastan korkması ve zorunlu sokağa çıkma yasaklarının uygulanması sonucunda birçok kişi alışverişini dijital ortamdan yapmaya başlamıştır. Dolayısıyla birçok işletme müşterilerine ulaşabilmek için dijital ortamda satış yapmaya başlamıştır. Bu durum işletmelerin karlılık oranlarının ve ülkelerin e-ticaret hacminin artmasına neden olmuştur (Taşel, 2020: 135).

2.1.2. Dijitalleşmenin Avantajları

Dijitalleşmenin birçok avantajı bulunmakta olup, bu avantajları şöyle sıralayabiliriz (Üzmez ve Büyükmeşe, 2021: 123; https://sks.uskudar.edu.tr/blog/akademide-dijitallesmenin-onemi, E.T. 01-06-2023):

- Verilerin dijital ortama aktarılması, işlenmesi ve saklanması,
- Bilgiye daha kolay ulaşılması,
- Zaman ve maliyetlerden tasarruf edilmesi,
- Dijitalleşmiş veriler ile tarama, analiz ve düzeltme gibi işlemlerinin daha kolay ve daha hızlı yapılabilmesi,
- Verimliliğin artması,
- Çalışma koşullarının iyileşmesi,

- Çalışanların performansının artması,
- İşletme departmanları arasındaki iletişimin artması,
- Ürün kalitesinin artması,
- Üretim hatalarının azalması,
- İnovasyon artışının sağlanması,
- Müşteri beklentilerine hızlı bir şekilde cevap verilmesi,
- Müşteri memnuniyetinin artmasıdır.

2.1.3. Dijital Dönüşüm

2000'li yıllarda hızla yayılan sayısallaştırma ve dijitalleştirme süreci tüm alanlardaki kurumların yapı ve iş yapma biçimlerinde köklü değişimler yaratmıştır. Robotlar, sosyal medya, e-ticaret gibi uygulamalar imalat sektörü başta olmak üzere bankacılık, iletişim, sağlık alanlarında da değişim yaşanmasını sağlamıştır. Bu değişim ve dönüşümün temelini, bilginin hızlı bir şekilde elde edilmesi, işlenmesi, saklanması ve karar süreçlerinde kullanılabilmesi, işlerin daha hızlı, etkili ve ucuz yapılabilmesine olanak tanıması oluşturmaktadır (Yankın, 2019: 14). Analog verilerin sayısallaştırılması sonucunda veriler bilgisayarlarda işlenebilir ve saklanabilir hale gelmiştir. Dijitalleşmede verilerin bilgisayarda işlenmesiyle başlamıştır. İlk önce yazılım sistemlerinin kullanılmasıyla iş süreçlerinde kullanılan dijitalleşme daha sonra yaşanan teknolojik gelişmeler ile iş modellerinin değişimine yol açmıştır. Dijital teknolojilerin hızlı gelişmesi ile Endüstri 4.0'a geçilmiş ve işletmelerdeki dijitalleşme süreci, tüm iş süreçlerini kapsadığı için dijital dönüşüm olarak adlandırılmıştır (Klein, 2020: 999). Dijital dönüşüm, dijitalleşme kavramından daha geniş bir kavramdır (Yankın, 2019: 14).

Dijital dönüşüm; "*hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlar ve değişen toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda, organizasyonların daha etkin, verimli hizmet vermek ve faydalanıcı memnuniyeti sağlamak üzere insan, iş süreçleri ve teknoloji unsurlarında gerçekleştirdiği bütüncül dönüşümü*" olarak tanımlanmaktadır (Yankın, 2019: 15). Dijital dönüşüm, işletmelerin rekabet avantajı elde edebilmek ve müşterilerin isteklerine karşılık verebilmek için dijital teknolojileri

kullanarak yeni iş modelleri geliştirmesi ve bu iş modellerini geliştirmek için gerekli olan yapısal dönüşümü gerçekleştirmesidir. Dijital dönüşüm işletmelerin iş süreçlerine, örgütsel yapısına, müşteri ilişkilerine kadar dönüşümü ifade etmektedir (Üzmez ve Büyükmeşe, 2021: 124).

Dijital dönüşüm web 2.0, bulut bilişim, büyük veri, nesnelerin interneti gibi birçok teknoloji ile yeni bir dönemin başlamasını sağlamıştır. Dijital teknoloji insanda, tolumda ve iş hayatında dönüşümlere neden olmaktadır. İş hayatında dijital teknolojiler benimsenerek iş stratejisi, iş modelleri, ürünler, pazarlama yöntemi dönüşmektedir. İş hayatında tüm süreçlerin dijitalleşmesi istihdamın olumsuz etkilenebileceği düşüncesi oluşturmaktadır. Ancak dijitalleşme iş hayatını dönüştüreceği gibi yeni iş ve mesleklerin ortaya çıkmasını sağlayarak istihdam yaratacaktır. Bunlardan biri de dijital girişimciliktir (Yankın, 2019: 14-15).

Dijital dönüşüm, girişimcilik niyeti olan kişilerinde girişimciliğe yönelmesini sağlamaktadır. Dijital dönüşüm ile yeni pazar arama maliyetinde azalma meydana gelmesi, iş piyasasına girişin kolay ve hızlı olması, piyasaya girişte maliyetlerin düşük olması dijital girişimciliğin artmasını sağlamaktadır. Ayrıca dijital dönüşüm dijital girişimcinin işini güçlü kılabilmek için yeni iş stratejileri oluşturmasında yardımcı olabilmektedir (Çevik Tekin ve Küsbeci, 2021: 83).

2.2. Girişimcilik

2.2.1. Girişimcilik Kavramı, Önemi ve Türleri

2.2.1.1.Girişimcilik ve Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik, kişinin çevresindeki fırsatları görerek değerlendirmesidir. Kişi yakaladığı fırsat ile diğer kişilere ve topluma ekonomik fırsatlar yaratmaktadır. Yenilikçi düşünceler sayesinde ekonomik sistemde değişikliklere neden olmaktadır (Küçükaltan, 2009: 22).

Girişimcilik yeni endüstriler oluşturulmasını sağlamaktadır. Yeni endüstrilerin ortaya çıkması ülkeler için önemli bir sorun olan işsizlik sorununu

çözmede büyük önem taşımaktadır. Oluşan endüstrilerle işsiz kesim için iş imkânı ortaya çıkmaktadır. İş imkânı sağlanan kişiler işe girmekte ve ülkelerin işsizlik oranları azalmaktadır (Bozkurt Çetinkaya, Kalkan, Koyuncu ve Alparslan, 2012: 233).

İstihdam sağlamanın yanında yenilikçi ve fırsatları değerlendiren bir yapıya sahip olan girişimciler sosyal yaşam için gerekli olan ihtiyaçları ve değişiklikleri görerek çözüm bulmaktadır. Böylece hem toplumsal yapıya hem de ekonomik alana katkı sağlamaktadır (Güner ve Korkmaz, 2011: 44). Girişimcilik yeni fikirleri ortaya çıkartarak yeni ürünlerin üretilmesini sağlamakta, toplumun yaşam kalitesini yükselterek, toplumun refahının artmasına ve toplumsal kaynakların en verimli şekilde kullanılmasına neden olmaktadır (Anbar, 2020: 213). Ayrıca, gelir grubu düşük olan bireylerin güçlenmesine, bölgeler arası gelişmişlik düzeyleri farklarını azaltarak kişiler arasındaki eşitsizliği azalmaktadır (Bozkurt Çetinkaya, Kalkan, Koyuncu ve Alparslan, 2012: 233). Dolayısıyla, girişimcilik ülke ekonomisinin büyümesinde, kalkınmasında ve güçlenmesinde oldukça önemlidir (Bozkurt ve Erdurur, 2013: 58).

2.2.1.2. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimcilik ile ilgili çalışmalar incelendiğinde kişilerin girişimci olmalarına etki eden faktörler kişisel özellikler, aile yapısı, alınan eğitim, yaş ve rol model gibi faktörler olarak sıralanmaktadır. Bu faktörler şu şekildedir:

Kişisel Özellikler: Girişimcilerin kişilik özelliklerinin bazıları doğuştan bazıları ise sonradan elde edilmektedir. Bu özellikler fırsatları avantaja çeviren, vizyon sahibi, lider, risk alabilen, yüksek iletişim becerisine sahip olan gibi birçok özelliklere sahiptir. Kişiler sahip oldukları bu özellikler sayesinde çalışanlarını hem yönlendirme hem de kontrol altında tutabilme becerisine sahip olmaktadır (Aslan, Yıldız ve Direzinci, 2017: 527).

Aile Yapısı: Girişimci kişilik yaratmada ailenin önemli etkisi vardır. Aileler kişiyi girişimci olmaya teşvik etmenin yanı sıra kişiyi kararsız bırakabilmekte veya kişiye kısıtlayıcı etki yapabilmektedir. Örneğin maddi imkânı yetersiz olan ailelerde kişiler girişimci olmak yerine başka bir kişinin yanında ücretli olarak çalışmak zorunda kalabilmeleri gibi (Aslan, Yıldız ve Direzinci, 2017: 527).

Yaş: Girişimcilik ile yaş arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Başarı için yüksek enerjiye sahip olmak gerekmektedir. Yüksek enerji daha çok genç nesilde bulunmaktadır. Başarı için sadece yüksek enerji yeterli değildir, enerjinin yüksek olmasının yanı sıra tecrübe sahibi olmak da gerekmektedir. Genel olarak üniversite eğitiminin bittiği 22 yaş ile tecrübenin arttığı 55 yaş arası girişimci olmak için uygun görülen yaşlardır (Bozkurt, 2006: 96).

Rol Model: Kişinin çevresinde girişimcilikte başarılı olmuş akraba, kardeş, baba, arkadaş veya komşu gibi kişiler varsa kişi girişimci olmayı daha çok isteyecek ve hem işe başlarken hem de başladıktan sonra daha güvenli ve daha kararlı hareket edecektir (Bozkurt, 2006: 96).

Eğitim: Girişimcilerin başarılı olabilmesi için ekonomi, yabancı dil, iletişim, sunum yapma, pazarlama, yöneticilik ve girişimcilik gibi eğitimleri alması gerekmektedir (Bozkurt Çetinkaya, Kalkan, Koyuncu ve Alparslan, 2012: 240).

2.2.1.2. Girişimcinin Özellikleri

Girişimciler fırsatları belirli risklere rağmen değerlendiren kişilerdir. Asıl amaçları kâr elde etmek olan bu bireyler ister küçük ister büyük işletmeler kursunlar burada önemli olan kişinin girişimci özelliklerini taşımasıdır (Durukan, 2006: 30). Girişimci ruha sahip olan kişi fırsatları diğer kişilerden daha önce görüp harekete geçmektedir. Ayrıca, girişimci girişimin risklerinin farkında olan ve risk almaktan korkmayan bir kişiliğe sahiptir (İbicioğlu, Özdaşlı ve Alparslan, 2009: 522).

Girişimcilerin diğer bir özelliği yenilikçi kişiliğe sahip olmalarıdır. Rekabet ortamında işletmesini ön plana çıkarmasını sağlamak için tüm yeniliklere açıktır. Ayrıca, girişimciler piyasadaki belirsizliklere karşı toleransları yüksek olan kişilerdir (Bozkurt, 2006: 100). Girişimci bir işe başlarken ne yapmak istediğini bilmektedir. Kararlı bir kişiliğe sahiptir. Özgüveni yüksek olan kişiliklerinin yanı sıra işletmenin getirdiği sorumlulukları üstlenmekten kaçınmazlar (Ören ve Biçkes, 2011: 69). Girişimci bireyler problemleri hızlı çözebilme yeteneğine sahiptir. Liderlik etmek konusunda oldukça başarılıdır (Bozkurt Çetinkaya ve Alparslan, 2013: 10).

Girişimci çalışma hayatında başkasından emir almak yerine başkasına emir vermeyi tercih etmektedir. Kişi yüksek gelir elde edebileceği, gerekli kararlar alıp uygulayabileceği bir çalışma hayatını tercih etmektedir. Bu durum kişinin bağımsız olarak çalışma ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Girişimci çalışanları ve müşterileriyle etkili ve iyi iletişim kurabilmekte ve onları ikna etmede zorluk çekmemektedir (Soylu, Şenel, Kalfa ve Kocaalan, 2021: 318). Ayrıca, girişimci vizyon sahibi, sosyal ilişkileri yüksek, çalışma hayatında enerjik, yaratıcı, disiplinli, hayalci, kurduğu hayalleri gerçeğe dönüştürmede kararlı, strese toleranslı gibi özelliklere sahiptir (Yüksel, Cevher ve Yüksel, 2015: 146).

2.2.1.3. Girişimcilik Türleri

Literatürde birçok girişimcilik türleri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; iç girişimcilik, sosyal girişimcilik, orijinal girişimcilik, kadın girişimciliği, genç girişimciliği, fırsat girişimciliği, küresel girişimcilik, dijital girişimciliktir. Girişimcilik türleri şu şekildedir:

İç Girişimcilik: İç girişimcilik kurulu olan bir yapının içinde yeni bir girişim yaratılmasıdır. Bu girişimcilik türünde şirketin kârının, rekabet gücünün artmasının yanında yeni bir iş süreci de başlamaktadır. İşin tanımı, yapılma şekli, yönetim ve şirket planı yeniden düzenlemektedir (Gürel Bulgurcu, 2012: 57). İç girişimciler fırsatları değerlendirerek çevrede bulunan firmalara karşı rekabet edebilme avantajı sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında iç girişimcilik firmalara diğer firmalara karşı rekabet üstünlüğü kurma avantajı sağlamaktadır (Naktiyok ve Bayrak Kök, 2006: 80).

Sosyal Girişimcilik: Herhangi bir kâr amacı olmadan sosyal ihtiyaçları karşılamak için yenilik üreten girişimcilik türüdür (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009: 85). Sosyal girişimcilik ile amaç gelir elde etmenin yanı sıra sosyal fayda sağlamaktır. Sosyal girişimcilik kamu ile özel sektör arasında bulunan kurumlardır. Dolayısıyla, girişimin yapılacağı konu toplumdaki kişilere yarar sağlamalıdır (Sönmez, Arıker ve Toksoy, 2016: 108).

Orijinal Girişimcilik: Bu girişimcilik türünde işletmeler sıfırdan kurulmaktadır. Piyasada ilk ve orijinal olma özelliğine sahip olan girişimcilik türüdür (Ballı, 2017: 150).

Kadın Girişimciliği: Kadınların, ev dışında herhangi bir mekânda, kendisi için kurduğu işyeri veya işletmesi olan, yanında maaşlı olarak çalıştırdığı elemanları olan girişimcilik türüdür. Kadınlar, kurdukları girişimlerde elde ettiği kazanç ve yapılacak yatırımlar hakkında planlar yapmakla yetkili olan kişilerdir (Soysal, 2010: 90).

Genç Girişimcilik: Genç girişimcilik kültür ve çevresel özelliklerin uygun beceriler ile birleşerek, belirli risklerin alınması ile girişimcilik faaliyetlerinin başlatılmasıdır. Genç girişimciler genel olarak 21-45 yaş arasındaki kişilerden oluşmaktadır. Gençler kişisel hedeflerini gerçekleştirmek, yaşadıkları çevrenin etkisi ve kişisel özelliklerinden dolayı girişimci olmayı tercih etmektedir (Ateşoğlu, Özdemir ve Toydemir, 2014: 569).

Dijital Girişimcilik: Yenilikçi ve yaratıcı bir anlayış içerisinde risk alınıp, internet üzerinden yeni iş yeri kurarak ekonomiye ve topluma yarar sağlamaktır. İnternet üzerinden ürün veya hizmet sunmaktır (Vural ve Çavuş, 2017: 52).

2.3. Dijital Girişimcilik

2.3.1. Dijital Girişimciliğin Tanımı ve Önemi

İnternet ve bilgisayarlar icat edildikten sonra birçok alanda değişim yaşanmıştır. Girişimcilik kavramı da değişim yaşanan alanlardan birisi olmuştur. Geleneksel girişimcilik anlayışı bilgisayar ortamına taşınmış ve internet üzerinden girişimcilik faaliyetleri yürütülmeye başlanmıştır (Yıldırım ve Başer, 2016: 173). İnternet ve bilgisayar teknolojilerinin çalışma hayatına girmesi ile girişimciliğin tanımı da değişmiştir. Dijital girişimcilik olarak adlandırılan bu yeni girişimcilik, internet ve dijital medyalar sayesinde fırsatların aranmasıdır (Davidson ve Vaast, 2010: 2). Dijital

girişimcilik, geleneksel bir işletmede meydana gelen ürün üretiminin, satışın ve pazarlamanın dijital ortamlarda yapılması faaliyeti olarak ifade edilmektedir (Welsum, 2016: 1).

Az gelişmiş ülkelerde işsizlik oranları oldukça fazladır. İşsizliğin azaltılmasında özellikle genç işsizliğinin azaltılmasında dijital girişimcilik önemli fırsat olarak görülmektedir (Çöğürcü, 2016: 67). Dijital girişimcilik, geleneksel girişimciliğe göre kuruluş aşamasının kolay olması, kuruluş ve işleyiş masraflarının daha düşük olması, müşteriye daha hızlı ulaşılabilmesi açısından girişimciler için daha cazip hale gelmektedir (Özay ve Bayrak Kök, 2022: 218). Ayrıca, dijital girişimcilik binlerce kişiye istihdam imkânı sağlamaktadır (Yemeksepeti, 2021). Dolayısıyla, dijital girişimcilerin sayısı her geçen gün artış göstermektedir. Özellikle, 2019 yılının sonlarında dünyada patlak veren covid-19 salgını ile devletlerin uyguladığı zorunlu sokağa çıkma yasağı, seyahat yasakları ve insanların salgının bulaşma riskinden korkmaları gibi nedenlerle alışveriş, iş yapma, toplantı biçimleri değişim göstermiştir. Dolayısıyla, salgın dijitalleşmeyi daha zorunlu hale getirmiş hatta mecbur bıraktırmıştır. Sosyal medya ve mobil teknolojilere odaklanılmış, web üzerinden alışverişler artmış, eğitim, iş toplantıları online olarak yapılmaya başlanmış, uzaktan çalışma şekli benimsenmiştir. Böylece, önceki dönemlerden daha fazla dijitalleşmeye yönelinmiş ve yeni kurulan dijital girişimlerin sayısında artış yaşanmıştır. Salgın zamanında dijital girişimcilerin kârlılık oranları artış göstermiştir (Alan ve Boz, 2022: 34).

2.3.2. Dijital Girişimcilik Türleri

Dijital girişimciliğin türleri dijitalleşme derecesine göre sınıflandırılmıştır. Hull vd. göre dijital girişimcilik faaliyetlerine göre hafif, orta ve aşırı olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Aktaran: Çelebi, 2021).

Tablo.1. Dijital Girişimciliğin Sınıflandırılması

	Dijitalleşme Derecesi		
Faaliyet	**Hafif**	**Orta**	**Aşırı**
Pazarlama	Web sitesi ek olarak kullanılmaktadır.	Dijital pazarlama önceliklidir.	Tek yöntem olarak dijital pazarlama yapılır.
Satış	Ürün hem geleneksel hemde dijital satılır.	Ürün kişiselleştirilerek dijital ortamda satılır.	Ürün dijital ortamda satılır.
Ürün	Ürün dijital olmaz.	Ürün hem dijital hem de dijital değildir.	Ürün dijitaldir.
Dağıtım	Ürünler fiziki yolla teslim edilmektedir.	Ürünler hem fiziki hem de dijital yolla teslim edilmektedir.	Ürün sadece dijital yolla teslim edilmektedir.

Kaynak: Hull vd. 2007:296. Aktaran: Çelebi, 2021.

Tablo.1'de dijital girişimciliğin faaliyetlerine göre sınıflandırılması gösterilmektedir. Tablo.1'den de görüldüğü gibi dijital girişimcilik hafif, orta ve aşırı dijital girişimcilik olarak üçe ayrılmaktadır. Hafif dijital girişimcilik pazarlamada web sitesini ek olarak kullanmaktadır. Ürünler hem geleneksel hem de dijital satılmaktadır. Ürünler dijital değildir. Ürünlerin teslimatı fiziki yolla yapılmaktadır. Orta dijital girişimcilik türünde dijital pazarlama önceliklidir. Ürünler kişiselleştirilmiş şekilde dijital ortamda satılmaktadır. Ürün hem dijital hem de dijital değildir. Ürünler hem dijital yolla hem de fiziki yolla teslim edilmektedir. Aşırı dijital girişimcilikte ise pazarlamayı dijital olarak yapmaktadır. Ürün dijital ortamda satılmaktadır. Ürün dijitaldir ve ürün dijital yolla teslim edilmektedir (Çelebi, 2021: 72).

2.3.3. Dijital Girişimciliğin Geleneksel Girişimcilikten Farkları

Dijital girişimciliği geleneksel girişimcilikten ayıran birçok özellik bulunmaktadır. İki girişimcilik arasında bulunan farklılıklar aşağıda sıralanmaktadır (Eyel ve Sağlam, 2021: 10; Kişi, 2018: 393; Özay ve Bayrak Kök, 2022: 218):

- **Pazara giriş kolaylığı:** Dijital girişimcilikte geleneksel girişimciliğe göre pazara girmek daha kolaydır. Dijital girişimcilik kişilere kısa bir süre içinde ticari internet sayfaları kurma imkânı sunmaktadır.
- **Üretim ve Depolama Kolaylığı:** Dijital girişimcilikte, geleneksel girişimcilik gibi ürünleri üretmek ve ürünleri depolamak için herhangi bir alana ihtiyaç duyulmamaktadır. Böylece kişiler masraflardan tasarruf yapma imkânı bulmaktadır.
- **Dağıtım kolaylığı:** Dijital girişimcilikte, geleneksel girişimciliğe göre ürün dağıtılması daha ucuz ve daha hızlı gerçekleşmektedir.
- **Dijital İşyeri:** Dijital girişimcinin işyeri geleneksel girişimciden farklı olarak dijital bir ortamdan oluşmaktadır. Dijital girişimcilikte dünyanın her yerinden insanlar bir arada çalışma imkânı bulmaktadır.
- **Dijital bağlılık:** Dijital girişimcinin işyeri geleneksel girişimciden farklı olarak dijital bir ortamdan oluşmaktadır.
- **Dijital teknolojilerle iletişim:** Geleneksel girişimcilikte, girişimci, tedarikçiler, müşteriler gibi paydaşlar arasındaki iletişim yüz yüze gerçekleşmektedir. Dijital girişimcilikte ise iletişim bilgisayar ve dijital aletler ile gerçekleşmektedir.
- **Hizmetler:** Hizmetler çevrimiçi sunulmaktadır. Çevrimiçi sunulan hizmetler sayesinde müşterilere daha hızlı cevap verilmektedir.

2.3.4. Dünyadaki Dijital Girişim Örnekleri

Geleneksel girişimciliğin dijital ortama taşınması sonrasında dünyada çeşitli dijital girişimcilik faaliyeti başlamıştır. Dünya'da dijital girişimcilik örnekleri şu şekildedir:

Netflix: 1997 yılında dizi-sinema yayın firması olarak kurulmuştur. Netflix izleyicileri birçok dizi, film ve belgeseli internete bağlı herhangi bir cihazdan izleyebilmektedir (Netflix, 2021). Netflix'e üye olan kişi sayısı 213,6 milyondur. Netflix 2,8 milyar dolar net gelir elde etmektedir (Statista, 2021).

Facebook: 2004 yılında oluşturulan sosyal ağ hizmetidir. Kullanıcılarına fotoğraf, video, haber paylaşma imkânı vermektedir. 2021 yılındaki aktif kullanıcı sayısı 2,91 milyardır. 2020 yılında şirketin geliri 86 milyar dolardır. 2020 yılında tam zamanlı olarak 58.604 kişi istihdam edilmektedir (Statista, 2021).

Google: Çevrimiçi arama ve reklamcılık hizmeti veren ABD'de kurulan çokuluslu bir internet firmasıdır. Google'ın 2020 yılındaki geliri 181,7 milyar dolardır (Statista, 2021).

Airbnb: 2008 yılında Amerika'da kurulmuştur. Kullanıcılarına tatillerinde konaklamak için mekân bulmakta yardımcı olmaktadır. Otel ve ev sahiplerine ise mekânlarını kiralama imkânı sağlar (Airbnb, 2021). Dünya çapındaki geliri 3,38 milyar dolardır (Statista, 2021).

Alibaba: Medya, eğlence ve bulut altyapı hizmeti sunmakta olup, Çin'in en önemli e-ticaret yapan şirketidir. 2021 yılı itibari ile çalışan sayısı 251.462 kişidir (Statista, 2021).

Uber: Amerika'da kurulan dijital girişim yolculuk yapacak kişiye araç bulmak, fiyat belirlemek gibi hizmetler vermektedir. Telefona yüklenen uygulama ile yolcu bulunduğu yeri paylaşmaktadır. Bulunduğu yere yakın olan araç yolcuyu alarak istediği yere ulaştırmaktadır (Uber, 2021). Küresel pazar payı %37,2'dir. Bunun yanı sıra 2020 yılında taşıdığı yolcu sayısı 5 milyar kişidir. Yolculuklardan 6,09 milyar dolar elde etmiştir (Statista, 2021).

WeChat: 2011 yılında Çin'de anlık mesajlaşma amacıyla kurulmuştur. Herhangi bir telekom altyapısı bulunmayan dünyanın en büyük telefon şirketidir. Kullanıcıların yarısından çoğu günde iki saatini uygulamada geçirmektedir (Statista, 2022).

SocietyOne: 2012 yılında Avustralya'da kurulmuştur. Anaparası olmadan kurulan ve faaliyet gösteren en büyük dijital bankadır. Yatırımcılar ile müşterileri bir araya getirmektedir. 2012 yılından itibaren 35.000'den fazla yatırımcı ile müşteriyi eşleştirmiştir (Societyone, 2022).

2.3.5. Türkiye'de Dijital Girişimcilik ve Dijital Girişim Örnekleri

Dijital Girişimcilik tüm dünyada olduğu gibi Türkiye içinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle internet kullanımının artması, pazara girişin kolaylığı, geniş kesimlere daha hızlı ulaşılması dijital girişimciliği daha önemli hale getirmiştir. Dijital girişimcilik için önemli bir yere sahip olan internet kullanım oranlarına göre, dünyada 2021 yılı itibari ile internet kullanan kişi sayısı 4,7 milyar kişidir (We Are Social, 2021). Türkiye'de ise 2021 yılında internet kullanım oranı %82,6'ya yükselmiştir. Bu oran erkek kullanıcılarda %87,7 oranında, kadın kullanıcılarda %77,5 oranındadır (TÜİK, 2021). İnternet kullanımının artmasının yanı sıra 2020 yılında ortaya çıkan covid-19 salgını etkisiyle e-alışveriş yapan kişi sayısının da artmış olmasıdır. Türkiye'de 2020 yılında internet üzerinden alışveriş yapan kişilerin oranı %36,5 iken 2021 yılında bu oran %44,3'e yükselmiştir. Satın alınan ürünlerin ilk sırasında %70,7 ile giyim, ayakkabı ve aksesuar gelmektedir (TÜİK, 2021). Dünya'da ve Türkiye'de internet kullanım oranı ve e-alışveriş yapma oranı artış gösterdikçe, e-ticaret ve dijital girişimler önemli hale gelmiştir. Dünya'da 7,1 milyon işletme e-ticaret yapmakta olup, Çin, Amerika, Birleşik Krallık, Japonya ve Güney Kore e-ticaret pazarının %81,4'nü elinde bulundurmaktadır (Deliçay, 2021: 13). 2021 yılı itibari ile Türkiye'de e-ticaret yapan işletme sayısı 484.347 olup, e-ticaret hacmi ise 2020 yılına göre %69'luk artış göstermiştir (E-Ticaret Bilgi Platformu, 2023: 4).

Türkiye'de kurulup faaliyet gösteren dijital girişimcilik örnekleri şu şekildedir:

Trendyol: Türkiye'nin en büyük e-ticaret yapan dijital girişimlerinden biridir. Mağazalar belirli şartlar karşılığında siteye ücretsiz üye olmaktadır. Mağazalar ürünlerinin fotoğraflarını siteye koyup satış yapmaktadır. Trendyol, müşterilere daha güvenli alışveriş ortamı yaratarak çeşitli mağazalardan alışveriş yapma olanağı sağlanmaktadır. Sitede 98 bin işletme, 1,1 milyon bireysel satıcı ve siteyi kullanan 19,3 milyon müşteri bulunmaktadır (Trendyol, 2021).

Hepsiburada: 1998 yılında kurulan Türkiye'nin en büyük online alışveriş sitesidir. Elektronik, moda, anne, bebek, oyuncak, kozmetik, ev, kırtasiye gibi

kategorilerde 44 milyon ürün çeşidi ile hizmet vermektedir. Siteyi aylık olarak 250 milyon kişi ziyaret etmektedir (Hepsiburada, 2021).

Sahibinden.com: 2000 yılında kurulan işletme online olarak alışveriş yapmak ve ücretsiz ilan vermek amacıyla kurulmuş güvenli bir dijital girişimdir. Sitede emlak, sanayi, aksesuar, iş ilanları gibi belirli kategoriler bulunmaktadır. 2021 yılı itibari ile 56,9 milyon kullanıcıya sahip olup, site 423,1 milyon kez ziyaret edilmiş ve 11,3 milyar sayfa görüntülenmiştir (Sahibinden, 2021).

Onedio: 2012 yılında Türkiye'nin ilk sosyal içerik sitesi olarak kurulmuştur. İnternet ortamında bulunan en yeni ve popüler haber, fotoğraf ve videolara ulaşmayı sağlamaktadır (Onedio, 2021).

Getir: Yemek ve market ürünlerinin mobil uygulama üzerinden satışını gerçekleştirmektedir (Getir, 2022).

Youthall: 2014 yılında Türkiye'de kurulan ilk dijital işveren şirketi ve genç yetenek platformu olarak kurulmuştur (Youthall, 2022).

Çiçek Sepeti: 2006 yılında online olarak çiçek ve yenilebilir çiçek siparişi vermek için kurulmuştur. Ayrıca, çiçek sepeti ev, kişisel bakım, moda, spor, takı gibi kategorileri de müşteriye sunmaktadır. Çiçek sepetinin 550 çalışanı ve 40.000 tedarikçisi bulunmaktadır (Çiceksepeti, 2022).

Gittigidiyor: 2001 yılında kurulmuş satıcı ve alıcıların buluştuğu e-ticaret yapan bir dijital girişimdir (Gittigidiyor, 2022).

2.4. Üniversite Öğrencilerinin Dijital Girişimcilik Niyetleri

Niyet bir kişinin nasıl davranacağının belirleyicisidir (Anbar, 2020: 216). Girişimcilik niyeti ise kişilerin belirlediği amaca ulaşmak için seçtiği yolun zihnindeki ifadesi şeklinde tanımlanmaktadır (Cesur ve Köse, 2021: 254). Başka bir tanıma göre, girişimcilik niyeti, kişinin dikkatini, deneyimini ve diğer özelliklerini zihinsel olarak girişimci olmaya odaklamasıdır (Alan ve Boz, 2022: 34). Girişimcilik niyetini Krueger ve Carsrud (1993), "*Bireyin girişimci çabalarıyla kendi işini kurma yönündeki*

uğraşlarına olan bağlılığı" olarak tanımlamıştır (Aktaran: Kıran, Çetinkaya Bozkurt ve Tunç, 2018: 34). Girişimcilik kişinin niyetine dayalı olan süreci kapsamaktadır. Yani kişinin girişimcilik faaliyetinde bulunabilmesi için önce niyet olması gerekmektedir. Daha sonra, kişi niyetini davranışa dönüştürmektedir (Anbar, 2020: 216).

Girişimcilik niyetinde kişi kendi isteği ve ilgisinin olduğu alanda becerilerini ortaya çıkaracağı bir alanda faaliyet göstermek istemektedir. Kişi faaliyet göstereceği alanda diğer kişilere istihdam sağlamak amacındadır (Cesur ve Köse, 2021: 253). Girişimcilik niyeti kişinin farklı kariyer alanlarından daha çok etrafındaki fırsatları görerek, bu fırsatları değerlendirebileceği bir girişimde bulunma düşüncesini kapsamaktadır. Girişimcilik niyetini aile, kişisel özellikler, ailenin maddi durumu, çevresel faktörler etkilemektedir (Çelik, İnce ve Bozyiğit, 2014: 114).

Girişimciliğin tercih edilmesinin en önemli nedeni kişinin maddi yönden bağımsız olmak istemesidir. Kişilerin girişimciliği para kazanma aracı olarak görmesi, tek başına karar almak istemesi de girişimcilik niyeti göstermesinde bir nedenidir (Cesur ve Köse, 2021: 254).

Girişimcilik niyetini etkileyen faktörler bireysel ve bağlamsal faktörler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bağlamsal faktörler, sosyal hayat, ekonomik değişimler ve teknolojik faktörlerden oluşmaktadır. Bireysel faktörleri ise aile, kişisel özellikler, yaş, gelir, risk alma eğilimi, kişinin kendine olan güveni gibi faktörlerden oluşmaktadır (Anbar, 2020: 217; Çelik, İnce ve Bozyiğit, 2014: 114). Girişimcilik niyetini etkileyen diğer faktörler kişinin saygınlık kazanma isteği, bağımsız olma isteği, başarma duygusu, ailede alınan kararlara katılma, daha önce kazanılan iş deneyimidir (Kıran, Çetinkaya Bozkurt ve Tunç, 2018: 34).

Dijital dönüşüm hem iş hayatında hem de girişimcilik anlayışında değişime neden olmaktadır. Tüm işlerin internet üzerinden yapılabilir hale gelmesi, internet üzerinden daha geniş kitlelere ulaşılması, maliyetlerin azalması girişimcilerin, girişimlerini internet üzerinden yapmalarına neden olmaktadır. Kişiler girişimlerini gerçekleştirmek için ilk olarak istekli olmalıdır. Kişinin istekli olması onun

girişimcilik niyetinde olduğunu göstermektedir (Çağlıyan ve Doğanalp, 2020: 183). İşin ağlar üzerinden yapılabilir hale gelmesi girişimciler içinde fırsatlar yaratmıştır. İnternet hem girişimcilerin geniş müşteri kitlesine erişmesine hem de maliyetleri düşürmesine imkân sağlamıştır (Çağlıyan ve Doğanalp, 2020: 182).

Geçmişten günümüze kadar yaşanan bilgi ve iletişim alanında yaşanan değişimler, çevrede yaşanan değişimler insanların düşüncelerinde, zevklerinde, tercihlerinde ve diğer tüm özelliklerinde sürekli değişim yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan değişimler ile her kuşak kendinden önceki kuşağa göre farklı özellikler taşımaya başlamaktadır. Her kuşak yaşadığı dönemin şartlarına en iyi uyum sağlayan özelliklere sahip olmaktadır. Bugünün genç nüfusu olan Z kuşağı dijital teknolojilere yatkın olması nedeniyle, günümüzde yaşanan dijital dönüşüme uyum sağlaması açısından diğer kuşaklardan avantajlıdır (Cesur ve Köse, 2021: 253). Bu gençler dijital teknolojilere yatkın olduklarından bilgiye ve teknolojik çeşitliliğe daha hızlı ulaşabilmekte, sorunlarını teknoloji yardımıyla çözebilmekte, iletişimlerini dijital platformlar yoluyla kurabilmektedir (Cesur ve Köse, 2021: 254).

Gençler, toplumda, dünya genelinde yaşanan gelişmeler sonucunda da iş hayatıyla alakalı planlarını değiştirmektedir. Gençlerin girişimcilik niyetlerini istihdam piyasası, iş rollerinin değişmesi, teknolojik gelişmeler, eğitim seviyesinin artması gibi nedenler etkilemektedir (Alan ve Boz, 2022: 38). Ayrıca, bu kuşağın özgür ruhlu olması, risk almaktan korkmaması, kendi işinin patronu olmak istemesi ve girişimcilik eğitiminin daha lise düzeyinde veriliyor olması (Cesur ve Köse, 2021: 253), interneti, bilgisayarı ve dijital teknolojileri çok iyi kullanıyor olması Z kuşağının dijital girişimcilik niyetinin artmasına neden olabilir.

Üniversite öğrencileri ülkelerin geleceği için çok önemlidir. Geleceğin doktoru, mühendisi siyasetçisi olarak görülen öğrenciler aynı zamanda geleceğin girişimci adayıdır. Girişimci adayı olan gençlerin hem teknolojinin içine doğmaları hem de teknolojiyi hayatlarının tüm aşamalarında kullanmaları girişimcilik niyetinde olmaları halinde bu niyeti internet üzerinden gerçekleştirmelerine neden olabilmektedir (Cesur ve Köse, 2021: 254).

III. BÖLÜM

3. DİJİTAL OKURYAZARLIK

3.1. Okuryazarlık

3.1.1. Okuryazarlık Tanımı

Türk Dil Kurumuna göre okuryazarlık kişinin okuryazar olma durumunu ifade etmektedir. Belirli sembollerin seslendirilmesi, anlamlandırılması becerisine sahip olmaktır. Bunun yanı sıra kendi ifadelerini katarak aktarmaktır (Aşıcı, 2009: 11). Okuryazarlık, bireyin yeni öğrendiği bilgiler arasında bağlantı kurması, çıkarımlar yapması ve yeni bilgi üretme becerisinin bütünleşmesidir (Önal, 2010:105). Okuryazarlık, bireyin günlük hayatında yaşadığı olayları anlamasında yardımcı olmaktadır (Karabacak ve Sezgin, 2019: 321)

Okuryazarlık kavramı okuma-yazma kavramlarından doğmasına rağmen iki kavram arasında bazı farklılıklar vardır. Okuma-yazma alfabeyle oluşan kodları çözmektir. Okuryazarlık ise oluşan bu kodu anlamlandırmaya çalışmaktır. Okuma-yazma bir kategoriyi göstermekte olup önemli olan okuma yazma bilip bilmemektir. Okuryazarlık ise derecelendirmeyi göstermekte olup, önemli olan ne kadar okuryazar olduğundur. Okuma yazmanın kesin bir tanımı olmasına karşın, okuryazarlığın tanımı değişen şartlar nedeniyle farklılaşmaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010: 285).

Okuryazarlık iyi okuma yazmanın yanı sıra iyi konuşma ve iyi dinleme becerisine sahip olmaktır. Okuryazarlık, görsel semboller sayesinde iyi iletişim kurabilme becerisidir. Okuryazarlık nesneleri ve olayları ayrıntılarıyla anlamak ve anladıklarını kendi bilgilerine göre ifade edebilmektir. Kişi evde, işyerinde ya da farklı bir mekânda tek başına ya da farklı kişilerin yanında okuma-yazma eyleminde bulunup, bu eylemi sosyal bağlamda kullanabilmektedir (Gül, 2007: 19; Uzun ve Çelik, 2020: 1136). Okuryazar kişiler ülke içinde ve ülke dışında yaşanan siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik değişimleri takip edebilmekte ve bunlara uyum

sağlayabilmektedir. Ayrıca okuryazar kişiler çevrelerindeki her şeyi anlamlandırarak yeni bilgi/bilgiler öğrenebilmekte ve öğrendiği bilgi/bilgiler bir araya getirerek yenilikler yaratabilmektedir (Önal, 2010: 105).

Okuryazarlık tanımı tarihsel süreç içinde değişim göstermiştir. 1950 yılında gündelik hayatında basit bir cümleyi okuyabilen ve yazabilen kişi olarak tanımlanmıştır. 1960'lı yıllarda modernleşen toplumların faaliyetlerinde gereksinim duyulan, okuma ve yazma becerisine sahip olmak olarak tanımlanmıştır. Okuryazar olmayan kişiler toplumun kendisine yüklediği görevleri yerine getirmekte zorluk çeken kişilerdir. 1970'li yıllarda yaşanan politik gelişmeler sonrasında okuryazarlık sadece toplumun ekonomik ve kültürel değişimleri için değil, kişinin özgür olması içinde gerekli olduğu anlayışı gelişmiştir. 1980'li yıllarda okuma ve yazmanın bir hak olarak kabul edilmesi okuryazarlık kavramını etkilemiştir. 1990'lı yıllarda yetişkinlerin okuryazarlığının arttırılmasına çalışılmış ve 2000'li yılların başında okuryazarlığı artırmak için bölgesel projeler yapılmaya başlanmıştır (Güneş, 2019: 226).

3.1.2. Okuryazarlık Türleri

Okuryazarlık kavramıyla ilgili yaşanan gelişmeler sonucunda birçok tanımlama yapılmıştır. Dolayısıyla birçok okuryazarlık türü ortaya çıkmıştır. Bunlar; ahlak, anayasa, coğrafya, dünya, matematik, finansal, medya, televizyon, yasa, yatırım, görsel, ekonomi, teknoloji, bilgi ve dijital okuryazarlığı olarak sıralamak mümkündür (Önal, 2010: 105). Söz konusu okuryazarlık türlerinden bazıları şu şekildedir:

Teknoloji Okuryazarlığı: Teknolojik gelişmeler her konuyu etkilediği gibi okuryazarlık konusunu da etkilemiştir. Bilgi toplumunda gerek duyulan kişilerdeki özellikler arasına çeşitli okuryazarlık türleri girmiştir. Teknoloji okuryazarlığı dijital teknolojiler ve iletişim araçlarının kullanılıp bilgiye ulaşılması ve bilgiyi yönetebilme yeteneğidir (Fidan ve Debbağ, 2019: 23).

Bilgi Okuryazarlığı: Çeşitli kaynaklardan bilgiyi bularak, bu bilgiyi kullanma ve bilgiyi değerlendirme yeteneğidir. Bilgi okuryazarı olan kişi ihtiyacı olan

bilgiye ulaşmada zorluk çekmemektedir. Ulaşılan bilgiyi değerlendirip, etkili bir şekilde kullanmasının yanı sıra düzenleyebilme yeteneğine sahiptir (Polat, 2006: 253). Bilgi okuryazarı olan kişi sorunlara karşı bilgiye dayalı çözüm bulmada kullanılan bilgi kaynaklarını ve bu bilgi kaynaklarının kullanılması için gerekli olan her şeyi bilen kişidir (Kurbanoğlu, 2010: 726).

Görsel Okuryazarlık: Medyada bulunan görsel mesajları anlamlandırmanın yanında, bu görsellere benzer mesajlar oluşturabilmektir. Buna göre görsel okuryazarlık farklı bir iletişim tarzını ifade etmektedir. Görsel okuryazarlıkta iletişim görseller üzerinden görülür ve mesajlar görseller üzerinden algılanır (Tüzel, 2010: 695).

Medya Okuryazarlığı: Bilgisayar, internet, cep telefonu gibi medyada bulunan her şey ile iletişim sağlamanın yanı sıra medyada bulunan görüntü, ses ve sözlere erişmek ve değerlendirmektir. Medya okuryazarlığı ile medyadaki mesajların doğru anlaşılması, değerlendirilmesi ve eleştirel bir bakış açısı kazanılmasını sağlamak istenmektedir (Kurt ve Kürüm, 2010: 22).

3.2. Dijital Okuryazarlık

3.2.1. Dijital Okuryazarlık Tanımı

Günümüz toplumunda son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmelerin yaşamın her alanında olması, bilginin küreselleşmesi ve iletişim araçlarının yaşadığı değişim ile dijital okuryazarlık önemli bir kavram haline gelmiştir. Özellikle teknolojik aletlerin sürekli yenilenmesi, teknolojinin ve internetin doğru ve güvenli bir şekilde kullanılması için dijital okuryazarlık oldukça önemli hale gelmiştir (Onursoy, 2018: 990).

Dijital okuryazarlık dünyada yaşanan dijital dönüşüm içinde çok önemli bir yere sahiptir. Dünya Endüstri 4.0 kavramından, siber alan ile fiziksel alanın bileşimini mümkün kılan Endüstri 5.0 kavramına doğru ilerlemektedir. Endüstri 5.0 ile toplumda bulunan herkese, siber alan ve gerçek dünya birleşimi ile hizmet sağlamak ve

zorluklara çözüm üretmek amaçlanmıştır. Endüstri 5.0 döneminde herkes için yaratıcılığı geliştirmek, bilgi teknolojileri okuryazarlığını ilkokul düzeyinde geliştirmek ve yaşam boyu eğitimi anlatmak gibi konular yer almaktadır. Bu yüzden dijital okuryazarlık Endüstri 5.0'ın temel yapılarından birisini oluşturmaktadır (Karabacak ve Sezgin, 2019: 324).

"Dijital okuryazarlık" kavramı "Dijital Literacy" kavramının Türkçe anlamını ifade etmektedir. Dijital teknolojilerin günlük hayatta kullanılmaya başlaması sonucunda ortaya çıkan dijital okuryazarlık kavramı zamanla farklı şekillerde tanımlanmıştır (Doğan, 2022: 17). Dijital okuryazarlık kavramı ilk olarak 1997 yılında Paul Gilster tarafından tanımlanmıştır. Gilster'e göre dijital okuryazarlık sadece bilgisayarın herhangi bir tuşuna dokunmaktan ibaret değildir. Bununla birlikte fikirlere hâkim olunması gerektiğini savunmuştur (Onursoy, 2018: 993). Gilster, dijital okuryazarlığı, bilgisayar ortamında sunulan bilgileri birçok boyutuyla anlama ve kullanma becerisi olarak tanımlamıştır. Yani dijital okuryazarlık bir bilgiyi sadece araştırıp bulmak değildir. Bulunan bilgileri günlük hayatımızda kullanma becerisine sahip olmaktır (Karabacak ve Sezgin, 2019: 327). Başka bir tanıma göre, bireylerin bilgi ve iletişim teknolojilerini öğrenmesini, bu teknolojiler sayesinde kişisel gelişimini arttırmasını, günlük hayatta karşılaşılan sorunların çözümünde kullanılmasını ifade etmektedir (Aksoy, Karabay ve Aksoy, 2021: 863). Dijital okuryazarlık, kişilerin iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde öğrenmeleri ve bu teknolojiler sayesinde kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak, karşılaşılan sorunları çözecek, üretime katkı sağlayacak yeterliliklerdir (Uyar; 2021: 200).

Dijital okuryazarlık dijital çağda hayatta kalma yeteneğidir. Kişinin dijital okuryazar olduğunun en iyi göstergesi, yeni teknolojilere adaptasyon sağlamasıdır (Onursoy, 2018: 994). Kişiler dijital dünyayı anlamak, dijital teknolojileri etkili kullanabilmek, ortamdaki tehlikelerin farkında olabilmek ve bu tehlikelerden korunmak için iyi bir dijital okuryazar olmaları gerekmektedir (Okumuş ve Atilgan, 2021: 344). Özellikle, internetin yaygın olarak kullanılmaya başlandığı günümüzde kişilerin bilgiye ulaşması kolaylaşmıştır. Bilgiye kolay ulaşabilen kişiler çoğu bilgilerini doğru bir şekilde kullanamamaktadır. İşte bu noktada dijital okuryazarlık

onlara dijital ortamda bulunan bilgileri doğru bir şekilde toplama, değerlendirme ve anlama olanağı sağlamaktadır (Aydemir, Sakız ve Doğan, 2019: 619).

Dijital okuryazarlık, sadece teknik beceriler olarak düşünülmemelidir. Teknik becerilerin yanı sıra, dijital teknolojilerle ulaşılan bilgilerin işlenmesidir (Posos Devrani, 2021:7).

Dijital okuryazarlığın belirli beceri unsurları vardır. Verileri bulmak, verileri toplamak, verilerin kaynağının bulunması ve verilerin tekrar kullanmak amacıyla geri alabilme yeteneği erişim unsurudur. Verileri doğru değerlendirerek kullanma yeteneği yönetme unsurudur. Bütün bileşenlerle bağlantı kurabilme yeteneği entegrasyon unsurudur. Bilginin yeniliğini ve faydalı olmasını değerlendirebilme yeteneği değerlendirme unsurudur. Medyada uygun içerik oluşturabilmek, ortaya koyduğu avantajı anlayarak, uygulama yeteneği oluşturma unsurudur. Oluşturulan içeriğin amacını ve mantığını anlayabilme yeteneği analiz unsurudur. Yeni bir içerik oluşturmak için bilgileri seçerek bir araya getirme yeteneği sentez unsurudur. Farklı kişilerle etkileşim kurabilme yeteneğine iletişim unsurudur (Göldağ, 2021: 87).

3.2.2. Dijital Okuryazarlığın Önemi

Dijital araçların her yaşın kullanabileceği hale gelmesi ile ulaşılan bilgilerin doğru ve güvenli olması oldukça önemli bir hale gelmiştir. Dijital ortamda bulunan her bilgi doğru değildir. Dijital ortamda ulaşılan bilgiler eksik ya da hatalarla dolu olabilmektedir. Bu yüzden bilginin doğru ve yanlışlığının ayırt edilmesi gerekmektedir (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018: 16). Dijital okuryazarlık, dijital araçları doğru kullanarak bilgilerin derin analizinin yapılmasına yardımcı olmaktadır. Bilgileri araştırmayı ve karşılaşılan problemleri çözme yeteneği kazandırmaktadır. Dijital okuryazarlık bireylere elde edilen bilginin güvenirliğini sorgulayabilmeleri için eleştirel düşünme becerisi kazandırmaktadır (Aydoğdu, 2022: 20). Ayrıca, bireye araştırma yapmak, düşünmek, sorun çözmek, doğru ve yanlış bilgiyi ayırmak gibi yetenekler kazandırmaktadır (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018:16).

Yaşam boyu öğrenmenin desteklenmesi, bilgi üretimi ve tüketiminin çok hızlı olması, bilginin kaynağının dijital ortamlar olması dijital okuryazarlığın önemini her geçen gün daha da artırmaktadır (Uyar, 2021: 200).

3.2.3. Dijital Okuryazarlık Hedefleri

Dijital okuryazarlığın hedefleri bulunmakta olup, bu hedefler şu şekildedir (Sağıroğlu, Bülbül, Kılıç ve Küçükali, 2020: 21):

- Dijital okuryazarlık belirli bir ekosistem oluşturarak, bu ekosistemi yaşamak, üretim yapmak, ürettiği bilgileri paylaşmak ve gerekli gördüğü alanlarda değerlendirmek,
- Bireyin dijital ortamlara adapte olmasını, bu ortamları iyi anlayıp kullanmasını, bireyin kendini geliştirmesini hedeflemek,
- Bireye fırsatları değerlendirirken, zarar görebileceği faaliyetlerden uzak durmayı öğretmek,
- İnternet ortamında var olabilmeyi ve var olmanın yanında kişisel, toplumsal değerlere sahip çıkmayı öğretmek,
- İnternet ortamında farkındalığı yükseltmek,
- İnternetin bilinçli kullanımını sağlamak,
- Okuyabilen, okudukları sayesinde üretebilen, ürettiklerini paylaşan kendisini yararlı hissedip mutlu bireylerin olmasını sağlamaktır.

3.2.4. Dijital Okuryazarlık Boyutları

Dijital okuryazarlık boyutları Wan Ng (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ng'ye göre dijital okuryazarlığın boyutları teknik, bilişsel ve sosyal duygusal olarak üçe ayrılmaktadır. Bu boyutlar şu şekildedir (Okumuş ve Atilgan, 2021: 344; Sağıroğlu, Bülbül, Kılıç ve Küçükali, 2020: 20):

Teknik Boyut: Dijital okuryazar olmak; kişinin bilgisayar için gerekli olan teknik bilgi ve becerilere sahip olması teknik boyutunu oluşturmaktadır.

Bilişsel Boyut: Herhangi bir bilgiyi araştırması, değerlendirmesi için ahlaki ve hukuki konuları bilip uygulaması bilişsel boyutunu oluşturmaktadır.

Duygusal Boyut: Gerçek hayatta gibi hissederek, iletişim kurmak, kişinin mahrumiyetine değer vermek, zararlı içeriklerin farkında olmak, kişinin hak ve verilerine saygılı davranmak sosyal-duygusal boyutunu oluşturmaktadır.

3.2.5. Dijital Okuryazarlık Özellikleri

Dijital okuryazarlığın belirli özellikleri şunlardır (Korkmaz, 2022: 37; Terzi ve İşli, 2020: 54):

- Günlük hayatta veya çalışma hayatında, oyun, müzik gibi eğlencelerde, ders çalışma gibi konularda dijital aletlerin başarılı kullanılmasında kişilere yardımcı olmakta,
- Günlük hayatta karşı karşıya kalınan problemlerin çözümünü sağlamakta,
- Dijital aletleri doğru bir şekilde kullanabilme, çalışma prensiplerini öğrenebilme ve yorumlayabilme yeteneği kazandırmakta,
- Dijital iletişimlere uyum sağlamayı gerçekleştirmekte,
- Dijital kültürü anlayabilme ve değerlendirebilme olanağı sağlamakta,
- Eleştirel düşünme yeteneğine sahip olmayı sağlamaktadır.

3.2.6. Dijital Okuryazarlık Becerileri

Dijital okuryazarlık becerileri görsel beceriler, bilgi edinme becerileri, sosyo-duygusal beceriler olarak dörde ayrılmaktadır. Bu beceriler şu şekildedir (Özdemir, 2021: 8; Özoğlu, 2019: 23):

Görsel Beceriler: Resim, grafik, fotoğraf gibi görsellerin kullanılarak düşünme eylemini sağlayan beceridir. Bu beceri sayesinde bireyler, serbest bir şekilde okuma yapmakta ve görseldeki mesajları sezgileri yoluyla anlayabilmektedir.

Üretim Becerileri: Önceleri var olan bilgi parçalarını herhangi bir medya biçimiyle birleştirilerek yeni yorumlar yaratma becerisidir.

Bilgi Edinme Becerileri: Dijital ortamlarda birçok bilgi bulunmakta olup, bireyler bu bilgileri doğru veya yanlış olarak ayırt edebilmeli ve okuduğu metinin sonuçlarını değerlendirebilmelidir. Kişinin bu becerisi bilgi edinme becerisi olarak adlandırılmaktadır.

Sosyo-Duygusal Beceriler: Dijital ortamda yeni iletişim kaynaklarını kullanırken, internette bulunan tuzak ve virüslerden kaçınabilme becerileridir.

3.3. Üniversite Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlıkları

Tarihsel süreç incelendiğinde birçok teknolojik gelişme yaşanmıştır. Bu teknolojik gelişmeler bilginin elde edilme şeklini değiştirmiştir. Eğitim hayatından iş hayatına kadar tüm alanlarda kişilere bilgi sağlayacak web sayfaları ortaya çıkmıştır. Ancak, kullanılan web sayfalarının hepsi güvenilir değildir. Bireyler bu web sayfalarını kullanırken dolandırıcılığa ve sanal zorbalığa maruz kalmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde olan gençler herhangi bir konuda yanlış bilgi edinmesi halinde yanlış tavırlar sergileyebilmektedir. Bu yüzden gençlerin, internetten edindikleri bilgilerin doğru veya yanlış olduğunu anlamaları oldukça önemlidir (Hamutoğlu, Güngören Canan, Kaya Uyanık ve Gür Erdoğan, 2017: 410). Özellikle gençlerin iş ve eğitim hayatında başarı elde etmesi için eleştirel ve yaratıcı düşünebilmeleri, doğru ve güvenilir bilgiye nasıl ulaşacağını bilmeleri gerekmektedir. Bunun için gençlerin dijital okuryazarlık becerileri yüksek olmalıdır (Doğan, 2022: 19).

Günümüz gençleri akıllı telefon, tablet, sosyal medya ile büyüdüklerinden dolayı herhangi bir kaynağa ulaşmak için interneti kullanmaktadırlar. Gençlerin internet teknolojilerine bu kadar bağlı olması dijital okuryazarlıklarının da iyi olmasını gerektirmektedir (Özoğlu, 2019: 27). Dijital okuryazarlık becerisine sahip olmak için öğrencilere verilecek eğitim oldukça önem arz etmektedir. Teknoloji çağındaki kişilerin dijital dünyanın imkânlarından yararlanabilmesi ve yeniliklere uyum sağlayabilmesi eğitim sistemlerinin temel belirleyicisidir. Eğitim ile dijital okuryazarlık becerisi kazanan öğrenci hem dijital imkânlardan bilinçli biçimde yararlanmakta hem de yeniliklere kolayca adapte olmaktadır. Dijital uygulamalarla verilen dersler öğrenciler için daha ilgi çekici hale gelmektedir. Öğrencilere dijital

okuryazarlık becerisi kazandırılması için Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu tarafından yapılan proje kapsamında pilot okullara “Dijital Okuryazarlık” dersi eklenmiştir (Uyar, 2021: 200).

Dijital okuryazarlık sayesinde genç nesli oluşturan üniversite öğrencilerinin internet teknolojilerini kullanma becerileri, bilgiye kolay ve hızlı bir şekilde erişebilmeleri, erişilen bilginin doğru ve güvenilir olduğu anlamaları sağlanmış olacaktır (Özoğlu, 2019: 27).

IV. BÖLÜM

4. İŞSİZLİK VE İŞSİZLİK KAYGISI

4.1. İşsizlik

4.1.1. İşsizlik Kavramı ve Önemi

Uluslararası Çalışma Örgütüne göre işsiz, çalışma çağında olmasına rağmen ücretli veya serbest olarak çalışmayan fakat ücretli veya serbest olarak çalışmaya uygun olan ve çalışmak için iş arayan kişiler şeklinde tanımlanmıştır (ILO, 1982: 4).

TÜİK işsizlik *"Referans haftasında istihdamda olmayan, son dört hafta içerisinde aktif olarak iş arayan, iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerden oluşmaktadır. Ayrıca iş bulmuş başlamak üzere beklediği için iş aramayan ve üç ay içinde işe başlayacak olan kişiler de işsizlere dâhildir."* olarak tanımlanmıştır (TÜİK, 2022: 9).

Başka bir tanıma göre, çalışma becerisine sahip olmasına ve devamlı iş aradığı halde iş bulamayan kişilerin durumu işsizlik olarak tanımlanmaktadır (Taş, Küçükoğlu, Demirdöğmez, 2018: 281). İşsizlik, çalışma isteğinde olan kişinin, piyasada geçerli ücret düzeyini ve çalışma şartlarını kabul etmesine rağmen iş bulamaması durumudur (Etçi ve Karagöl, 2019: 63).

İnsanlar tarihte var oldukları ilk zamanlardan itibaren hayatlarını devam ettirmek için bir çaba içinde olmuşlardır. Bu çabaların en önemlisi bir işte çalışmaktır. Çalışmak, insanlara verilen bir haktır. Çalışma hakkı olarak adlandırılan bu hak, bir insanın hayatını devam ettirmek için bir gelire sahip olması ile birlikte hayatını onurlu bir şekilde devam ettirebilmesi için sahip olduğu bir haktır (Kaya ve Ertuğrul Yılmazer, 2016: 61).

Çalışma bir hak olarak verilmesine rağmen insanlar farklı farklı sebeplerden dolayı iş bulamamaktadır. Özellikle sanayi devriminden sonra yaşanan çeşitli gelişmeler olmasına karşın ülkelere göre değişen nedenlerden dolayı bu hak kullanılamamıştır. Bu hakkın kullanılamaması sonucunda işsizlik sorunu ortaya çıkmıştır. Günümüzde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkan işsizlik ülkeler için ekonomik ve sosyal sorunlara neden olmaktadır (Demir ve Taşkıran, 2018: 43). İşsizliğin özellikle ülke ekonomileri üzerinde önemli bir etkisi vardır. Çünkü ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip olan üretim faktörü kullanılamamaktadır (Göçer, 2015: 111).

İşsizlik artışı çalışmayan nüfusun artmasına neden olmaktadır. Çalışmayan nüfusun artması ile çalışan nüfusun bakmak zorunda kalacağı kesim artmaktadır. Aynı zamanda işsizliğin artması kişinin sosyal hayattan soyutlanması, özgürlüğünün kısıtlanması, güvensiz ve çaresiz hissetmesi gibi sosyal ve psikolojik sorunlara yol açmaktadır (Etçi ve Karagöl, 2019: 63).

4.1.2. İşsizlik Türleri

Kişinin çalışmak istediği halde çalışamaması olarak tanımlanan işsizlik, farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. İşsizlik genel olarak açık işsizlik ve gizli işsizlik olarak ikiye ayrılmaktadır (Yıldız, 2014: 3).

4.1.2.1.Açık İşsizlik

Kişinin çalışma isteği ve gücüne sahip olduğu halde piyasada geçerli olan ücret düzeyinde iş arayıp bulamamasıdır (Yavuzaslan, Damar, Sönmez, Özdaş, Uyar ve Akılotu, 2017: 24). Açık işsizlik türleri şu şekildedir:

Arızi (Friksiyonel) İşsizlik: Arızi işsizlik, kişilerin iş değiştirmesinden kaynaklanmaktadır. Farklı iş kolları, farklı şehir ve farklı zamanlarda işe giren ve işten ayrılan kişilerin rastgele oluşturduğu dalgalanmalardır. Kişinin çalışma durumunda farklı bir sektörden veya aynı sektörde yüksek bir ücrette iş teklifi alması ile mevcut işi bırakıp diğer işe girmesidir. Bu işsizlik türünde, ücretin yanı sıra daha iyi çalışma koşulları elde etmek içinde iş değişimi yapılmaktadır (Yıldız, 2014: 3).

Yapısal İşsizlik: Yapısal işsizlik, azgelişmiş veya gelişmişte olan ülkelerde işgücü piyasalarındaki mevcut işgücü arzıyla işgücü talebinin aynı zamanda eşleşmemesinden kaynaklanmaktadır (Aydın, 2012: 121).

İradi İşsizlik: Gönüllü işsizlik olarak da adlandırılan bu işsizlik türünde kişi çalışma gücü ve yeteneğinde olmasına rağmen işgücü piyasasında mevcut olan ücretle iş kollarında çalışmak istememektedir. İradi işsizliğe neden olan bu kişiler iş aramayan ya da beklentileri farklı olan kişilerdir. Kişilerin piyasada kendine uygun olan işleri beğenmeyip, niteliklerinin uymadığı işleri talep etmesinden kaynaklanır (Avcu, 2019: 226).

Mevsimsel İşsizlik: Tarım, turizm ve inşaat gibi bazı sektörlerde işsizlik oranı mevsimsel olarak değişmektedir. Üretimin mevsimsel olarak azaldığı dönemlerde bu sektörlerde çalışan kişilerin işsiz kalmasına neden olmaktadır. Örneğin tarımsal ekonomiye dayalı az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde olan ülkelerde mevsimsel işsizlik üretimdeki mevsimsel dalgalanmalara göre değişmektedir. Ürün arzının az olduğu zamanlarda işsizlik artmaktadır (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 48).

Konjonktürel İşsizlik: Ülkelerde ekonomik dalgalanmalar sırasında meydana gelen gerileme ve durgunluk zamanlarında, toplam işgücü talebindeki daralma ile ortaya çıkarmaktadır. İktisadi faaliyetlerin azalışa geçtiği zamanlarda çoğu kişinin işsiz kalmasına ve işsizlik süresinin fazla olmasına neden olmaktadır (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 48).

Teknolojik İşsizlik: Teknolojik işsizlik, yeni makine, teknik ve teknolojik gelişmeler sonrasında insan gücünün yerini makinelerin almasıdır. Yeni gelişen teknolojinin girdiği sektördeki çalışanların işsiz kalmalarına neden olabilmektedir. Kısa dönemde işsizliğe neden olan teknolojik gelişmeler uzun dönemde yeni çalışma alanları yaratarak işsizliği azalmaktadır (Kanca, 2012: 3).

Genç İşsizlik: 15-24 yaş grubunda olan kişiler genç olarak adlandırılmaktadır. Bu yaş grubundaki bireylerin işlerini kaybetmeleri durumu genç işsizliği olarak adlandırılmaktadır (Ürüt Kelleci ve Türk, 2016: 12).

4.1.2.2. Gizli İşsizlik

Eksik işsizlik olarak da adlandırılan gizli işsizlik durumunda, işgücü piyasasında çalışan ancak elinde olan veya olmayan herhangi bir neden/nedenlerden dolayı düşük verimlilikle çalışan bireylerin yarattığı işsizlik durumudur. Yani, görünürde çalışır görünen ancak emeğini işgücü piyasasından çekmesi sonucunda toplam üretim miktarında hiçbir değişimin olmadığı durumlarda ortaya çıkan işsizliktir. Dolayısıyla, gizli işsizlik çalışır durumda olan emeğin gerçekte istenen verimi sağlamamasından kaynaklanmaktadır. Bu işsizlikten söz edebilmek için teknolojik bir değişim olmadan üretim kapasitesine göre daha fazla çalışan istihdam edilmesi gerekmektedir (Kanca, 2012: 3; Yıldız, 2014: 14).

4.1.3. İşsizlik Nedenleri

İşsizliğin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlar; toplam talebin yetersiz olması, nüfus artış hızı, mevsim değişimleri, düzensiz göçler, çarpık kentleşme, uygulanan ücret politikaları, yasalar, ekonomik krizler, ekonomik durgunluklar ve konjonktürel dalgalanmalardır (Aydın, 2012: 120; Bölükbaş, 2018: 77).

İşsizliğin en önemli nedenlerinden biri eğitimdir. Alınan eğitim ile kişi iş piyasasına hazır hale gelmektedir. Ancak, eğitimsiz olan kişi ya güvencesiz işlerde çalışacak ya da işsiz kalacaktır. Ayrıca, kişinin aldığı eğitim iş piyasasındaki beklentileri karşılayacak düzeyde değilse kişi işsiz kalacaktır (Bağcı, 2018: 348).

Ülkelerde nüfus artış hızının fazla olması işsizliği arttıran nedenler arasındadır. İş piyasasında bulunan işlerden daha fazla çalışmaya hazır kişilerin olması işsizliği arttırmaktadır. Özellikle iş olanaklarının yüksek olduğu bölgelere veya illere doğru yaşanan göçlerde o bölgedeki veya illerdeki insan sayısını arttırarak işsizlik artışına neden olmaktadır (Çelik ve Arslan, 2018: 70).

4.1.4. İşsizlik Sonuçları

İşsizliğin ülkelerin ekonomileri üzerinde, toplumsal yapılarında, işsiz olan kişi üzerinde yarattığı sonuçlar vardır. İşsizlik, ülkelerin ekonomilerinde ve gelir

dağılımında bozulmalara neden olmakta ve devlete ödenen vergiler düşürmektedir (Kanyılmaz Polat ve Bacak, 2018: 28).

İşsizlik, kişinin gelir kaybı yaşamasına neden olmaktadır. Gelir kaybı yaşayan kişide fiziksel ve psikolojik hastalıklar meydan gelebilmektedir. Kişi hayatını devam ettirmek için gerekli olan çalışma eylemini uzun süre gerçekleştirmezse öfkeli bir hale bürünmektedir. Aile içi huzursuzluk, kavga ve boşanmalar artmaktadır. Kişinin işsizlik süresinin daha uzun olması topluma tepkili davranmasına neden olmaktadır. Toplumdan kendini soyutlamakta ve topluma yabancılaşmaktadır. Toplumdan yabancılaşan kişi alkol, uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıklara yönelmektedir. İşsiz kalan kişide suça eğilimler artmaktadır. Ayrıca, kişide psikolojik olarak kendini yetersiz hissetme, kendine olan saygısında azalma, öz güvenini kaybetme, stres, kaygı, umutsuzluk, içine kapanıklık gibi psikolojik sonuçlara neden olmaktadır. Kişinin fiziksel sağlığının bozulmasına ve intihar etmesine de neden olmaktadır (Murat ve Şahin, 2011: 35).

4.1.5. Genç İşsizliği

İnsanların hayatları çocukluk, gençlik ve yaşlılık olarak belirli dönemlere ayrılmaktadır. Bu dönemler incelendiğinde insanların en verimli dönemleri gençlik dönemidir. Gençler heyecanlı yapıları yüzünden isteklerini hızlı bir şekilde eyleme geçirmek istemektedir. İsteklerini yerine getirmek için para, güç, statü ve başarı gibi özellikleri bir bütün olarak kendisinde toplaması gerekmektedir (Coşan, Şahin ve Yörübulut, 2017: 224). Gençler, tüm dünya ülkeleri için ülke nüfusunun önemli bir kısmını oluşturmaktadırlar. Çünkü gençler yaratıcı ve hareketli bir yapıya sahiptir. Yaratıcı ve yeni fikirleri olan gençler ülkelerin kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Gençlerin yaratıcı ve yenilikçi fikirlerini kullanabilmek için istihdamının sağlanması gerekmektedir (Ürüt Kelleci ve Türk, 2016: 13). Emek faktörü üretim süreci için çok önemlidir. Emek gücünün yeterli olması sonucunda üretim sürekliliği artmaktadır. Emek gücünün genç olması ise üretimde verimliliğin artmasını sağlamaktadır. Ancak genç nüfusun hızlı artmasının yanında diğer unsurların sabit kalması gençlerin dinamik yapısından fayda sağlanmasını zorlaştırmaktadır (Güvenoğlu ve Bayır, 2020: 20).

15-24 yaş arası nüfus genç nüfusu temsil etmektedir. Genç nüfusun iş hayatına katılan kısmı "genç işçiler" olarak adlandırılmaktadır. Gençler çeşitli sebeplerden dolayı çalışma hayatına katılamamaktadır. Bu durumda 15-24 yaş arasında bulunup çalışma hayatına girmeye hazır olan, ancak cari ücret seviyesinde iş bulamayıp sürekli iş arayan kişiler "genç işsiz" olarak tanımlanmaktadır (Erol, 2013: 18).

Genç işsizlik verileri dünya genelinde incelendiğinde genç işsizlik oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Oranların düşürülmesi için genç işsizliğin nedenlerinin bilinmesi gerekmektedir. Genç bireylerin işsiz kalmasının en önemli nedeni ilk kez iş hayatına girecek olmalarıdır. Bu durum onları diğer kişilerden tecrübesiz hale getirmektedir. Tecrübesiz olmaları iş hayatında tercih edilmelerini azaltmaktadır. Bilgi ve becerilerinin yetersiz olması ya da kendi vasıflarında iş bulana kadar işsiz kalmayı tercih etmeleri de genç işsizliğin nedenlerindendir (Güvenoğlu ve Bayır, 2020: 21).

Ülkelerdeki toplam talebin az olması, ekonominin durgun olması, çeşitli krizler (ekonomik, salgın ve küresel ısınma gibi) genç işsizliğine neden olmaktadır. Toplam talebin az oluşu hem istihdamı hem de genç istihdamın azalmasına neden olurken, ekonominin durgunluk zamanlarının sıklaşması ve çeşitli krizlerin ortaya çıkması da genç işsizliğini arttırmaktadır. Ayrıca, genç nüfus oranının toplam nüfus oranından fazla olması, eğitim sisteminin yeterli düzeyde olmaması, ücret politikalarının ve işgücü politikalarının yetersiz olması genç işsizliğinin nedenlerindendir (Murat ve Şahin, 2011: 19).

Ülkeler için önemli bir yere sahip olan gençlerin işsiz olması ekonomik, sosyal ve psikolojik sonuçları da ortaya çıkarmaktadır. Genç işsizlerin fazla olması en verimli zamanlarında olan gençlerin üretim süreçlerinde kullanılmamasına neden olmaktadır. Bu durum hem gençlerin hem de ülkelerin ekonomisi için gelir kaybı sorununa neden olmaktadır. Gençlerin iş bulamaması zamanla bilgilerinde ve iş bulma ümitlerinde azalmaya neden olmaktadır (Güvenoğlu ve Bayır, 2020: 22).

Genç işsizliği, ülkede eksik istihdama, sosyal güvenlik sisteminin finansmanında gerekli olan primlerin azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca, kişilerde

özgüven kaybı, kendine olan saygıda azalma, hayattan bıkma, sosyal hayata uyumsuzluk, toplumdan uzaklaşma, hırsızlık, kapkaççılık, suç oranlarında artış, stres, tükenmişlik, sinik davranışlar, intihar gibi sosyal ve psikolojik sorunlara neden olabilmektedir (Adıgüzel, 2021: 112).

4.1.6. Dünya'da İşsizlik ve Genç İşsizlik

İşsizlik sadece tek bir ülke için değil tüm dünya için önemli bir sorundur. Çünkü işsizlik ülkeleri sadece ekonomisini değil toplumsal yapısını da etkilemektedir. İşsizlik oranlarının artması üretimi, istihdamı ve geliri azaltacak yoksulluğu ise arttıracaktır (Bayraktar ve İncekara, 2013: 18).

Tablo.2. 2014-2021 Yılları Arası Gelişmiş Ülkelerde Düşük İşsizlik Oranları, 2021

ÜLKELER	İŞSİZLİK ORANLARI (%)							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Danimarka	6,9	6,3	6	5,8	5,1	5	5,6	5,1
İsviçre	4,8	4,8	4,9	4,8	4,7	4,4	4,8	5,1
Japonya	3,6	3,4	3,1	2,8	2,5	2,3	2,8	2,8
Çek Cumhuriyeti	6,1	5,1	4	2,9	2,2	2	2,5	2,8
Malta	5,7	5,4	4,7	4	3,7	3,6	4,3	3,5

Kaynak: World Bank, 2023

Gelişmiş ülkelerin 2014-2021 yılları arasında ki düşük işsizlik oranları Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'de 2014-2021 yılları arasında işsizlik seviyesinin düşük olduğu 5 gelişmiş ülke görülmektedir. Tablo. 2'den de görüldüğü gibi, Danimarka'da 2014 yılında işsizlik oranı %6,9 iken 2021 yılında %5, 1 oranına; Japonya'da 2014 yılında işsizlik oranı %3,6 iken 2021 yılında %2,3'e; Çek Cumhuriyeti'nde 2014 işsizlik oranı %6,1 iken 2021 yılında % %2'ye ve Malta'da 2014 yılında işsizlik oranı %5,7 iken 2021 yılında %3,5' düştüğü görülmektedir. Ancak, İsviçre'de 2014 yılında

%4,8 olan işsizlik oranı 2021 yılında %5,1'e yükselmiştir. Tablo 2'de verilmiş olan 5 ülkede de 2020 yılında işsizlik oranlarının arttığı görülmüştür.

Tablo.3. 2014-2021 Yılları Arası Gelişmiş Ülkelerde Yüksek İşsizlik Oranları, 2021

ÜLKELER	**İŞSİZLİK ORANI (%)**							
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Fransa	10,3	10,4	10,1	9,4	9	8,4	8	7,9
Avusturya	5,6	5,7	6	5,5	4,8	4,5	5,4	6,2
İtalya	12,7	11,9	11,7	11,2	10,6	9,9	9,2	9,5
Yunanistan	26,5	24,9	23,5	21,5	19,3	17,3	16,3	14,7
İspanya	24,4	22,1	19,6	17,2	15,3	14,1	15,5	14,8

Kaynak: World Bank, 2023

Gelişmiş ülkelerin 2014-2021 yılları arasında ki yüksek işsizlik oranları verilmiştir. Tablo.3'den de görüldüğü gibi, Fransa, Avusturya, İtalya, Yunanistan ve İspanya'da işsizlik oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. İşsizlik oranları 2014-2021 yılları arasında Fransa'da %10,3 ile %7,9 arasında; Avusturya'da %6,2 ile %4,5 arasında; İtalya'da %26,5 ile %14,7 arasında; Yunanistan'da %26,5 ile %14,7 arasında ve İspanya'da %24,4 ile %14,1 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 3). Tablo 3'ten de görüldüğü gibi hem 2014 yılında hem de 2021 yılında işsizlik oranının en düşük olduğu ülke Avusturya iken işsizlik oranının en yüksek olduğu ülke İspanya'dır.

Tablo.4. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmekte Olan Ülkelerde Düşük İşsizlik Oranları

ÜLKELER	İŞSİZLİK ORANI (%)							
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Meksika	4,8	4,3	3,9	3,4	3,3	3,5	4,4	4,1
Bulgaristan	11,4	9,1	7,6	6,2	5,2	4,2	4,4	5,3

Nikaragua	6,8	5,7	3,9	3,6	6,2	5,4	4,8	4,9
Romanya	4,5	4,7	3,9	3,3	5,2	5,2	5,9	5,9
Bolivya	2	3,1	3,5	3,7	3,5	3,7	7,9	5,1

Kaynak: World Bank, 2023

Tablo.4'de 2014-2021 yılları arasında işsizlik seviyesinin düşük olduğu 5 gelişmişte olan ülke gösterilmektedir. 2014 yılında 5 gelişmekte olan ülke arasından işsizlik oranı en düşük olan ülke Bolivya, işsizlik oranı en yüksek olan ise Bulgaristan'dır. Ancak, 2021 yılında bu durum değişmiş ve işsizlik oranı en düşük olan ülke Meksika ve işsizlik oranı en yüksek olan ülke ise Romanya olmuştur (Tablo 4). Tablo 4'ten de görüldüğü gibi 2014 yılında Meksika'da işsizlik oranı %4,8 iken 2021 yılında %4,1'e düşmüştür.

Tablo.5. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmekte Olan Ülkelerde Yüksek İşsizlik Oranları

ÜLKELER	**İŞSİZLİK ORANLARI (%)**							
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Türkiye	9,9	10,2	10,8	10,8	10,9	13,7	13,1	12
Ermenistan	11,9	12,2	12,4	12,9	13,2	12.2	12,2	12,7
Makedonya	28,4	26,4	24,3	22,8	21,2	17,4	16,5	15,8
Kosova	35,3	32,9	26,2	30,2	30,7	24,5	24,6	25,8
Bosna-Hersek	27,5	27,7	25,4	20,5	18,4	15,7	1,3	14,9

Kaynak: World Bank, 2023

Tablo.5'de 2014-2021 yılları arasında işsizlik seviyesinin yüksek olduğu 5 gelişmişte olan ülke gösterilmektedir. İşsizlik oranları 2014-2021 yılları arasında Türkiye'de %13,7 ile %9,9; Ermenistan'da %13,2 ile %11,9; Makedonya'da %28,4 ile %15,8; Kosova'da %35,3 ile %24,5 ve Bosna Hersek'te %27,7 ile %31,6 arasında değişmiştir (Tablo 5). Tablo.5'ten de görüldüğü gibi hem 2014 yılında hem de 2021 yılında en yüksek işsizlik Kosova'da görülmüştür.

Gelişmiş ülkelerde çevrimsel işsizlik ve doğal işsizlik görülmektedir. Ülke ekonomisinin resasyona girmesiyle çevrimsel işsizlik ortaya çıkarken, doğal işsizlik ise sosyal ve işsizlik yardımları gibi devletin yaptığı düzenlemelerden ortaya çıkmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise işsizlik emeğin ve işin aynı anda buluşamamasından kaynaklanmaktadır (Bağcı, 2018: 349).

Gelişmekte olan ülkelerde genel olarak tarım sektörü daha fazla gelişmiştir. Tarım sektöründen sanayi sektörüne geçiş yapılırken yapılan yatırımlarda bu sektörde istenilen istihdamın sağlanamaması ile işsizlik ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan gelişmiş ülkelerde ileri teknolojinin kullanıldığı işletme sayısı her geçen gün artış göstermektedir. Bu durum vasıfsız ve yarı vasıflı işgücüne ihtiyacı azaltıp nitelikli işgücüne ihtiyacı arttırmaktadır. Bunun sonucunda vasıfsız ve yarı vasıflı işgücü açısından işsizlik artmaktadır (Akyıldız, 2019: 98).

İşsizlik, gelişmekte olan ülkelerde talebin yetersiz olması, işler ile kişisel yetenek ve beklentilerin birbirine uymaması, arz açıklarının fazla olması gibi nedenlerden kaynaklanırken, gelişmiş ülkelerde talebin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır (Apaydın, 2018: 167). Ülkeler için önemli bir yere sahip olan gençlerin işsizlik oranları Tablo 6, 7, 8 ve 9 verilmiştir.

Tablo.6. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmiş Ülkelerde Genç İşsizliğin Düşük Olduğu Ülkelerin İşsizlik Oranları

ÜLKELER	**İŞSİZLİK ORANI (%)**							
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
İsviçre	8,7	8,8	8,6	8,1	7,9	8	8,6	8,8
Japonya	6,3	5,5	5,1	4,6	3,7	3,9	4,6	4,6
Güney Kore	8,7	10	10,3	9,9	10,3	9,9	10,3	8,1
Almanya	7,8	7,2	7,1	6,8	6,2	5,8	7,1	6,9
İzlanda	9,8	8,8	6,5	7,9	6,1	8,7	11,9	11,9

Kaynak: World Bank, 2023

Tablo.6'da 2014-2021 yılları arasında gelişmiş ülkelerde genç işsizlik seviyesinin düşük olduğu 5 gelişmiş ülke gösterilmektedir. İsviçre'de 2014 yılında genç işsizlik oranı %8,7 iken 2021 yılında %8,8'dir. Japonya'da 2014 yılında %6,3 olan genç işsizlik olanı yıllar içinde azalarak 2021 yılında %4,6 olmuştur. Güney Kore'de 2014-2021 yılları arasında genç işsizlik %8,1 ile %10,3 arasında değişmiştir. Almanya'da 2014-2021 yılları arasında %5,8 ile %7,8 arasında değişmiştir. İzlanda'da 2014-2021 yılları arasında %11,9 ile %6,1 arasında değişmiştir.

Tablo.7. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmiş Ülkelerde Genç İşsizliğin Yüksek Olduğu Ülkelerin İşsizlik Oranları

ÜLKELER	**İŞSİZLİK ORANI**							
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Portekiz	34,8	32	28	23.9	20,3	18,3	22,5	23,4
İsveç	34,8	32	28	239	20,3	18,3	22,5	23,4
İtalya	42,7	40,3	37,8	34,7	32,2	29,2	29,4	29,7
Yunanistan	52,8	49,8	47,3	43,5	40,1	34,9	33,9	35,5
İspanya	53,2	48,3	44,4	38,6	34,3	32,5	38,3	34,8

Kaynak: World Bank, 2023

Tablo.7'de 2014-2021 yılları arasında genç işsizlik seviyesinin yüksek olduğu 5 gelişmiş ülke gösterilmektedir. Tablo 7'de görüldüğü gibi işsizlik oranları 2014-2021 yılları arasında Portekiz'de %34,8 ile %18,3 arasında; İsveç'te %34,8 ile %18,3 arasında; İtalya'da %42,7 ile %29,2 arasında; Yunanistan'da %52,8 ile %33,9 arasında ve İspanya'da %53,2 ile %32,5 arasında değişmiştir.

Tablo.8. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmekte Olan Ülkelerde Genç İşsizliğin Düşük Olduğu Ülkelerde İşsizlik Oranları

ÜLKELER	İŞSİZLİK ORANLARI							
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Kazakistan	4,4	4,2	3,9	3,8	3,9	3,8	3,8	3,7
Moldova	2,3	3,3	3	3,9	3,2	3,3	4,1	1,8
Bulgaristan	23,8	21,6	17,2	12,9	12,7	8,9	14,2	15,8
Letonya	19,6	16,3	17,3	17	12,2	12,4	14,9	14,8
Jamaika	26,2	32,8	24,1	21	17,2	15	18,9	22,4

Kaynak: World Bank, 2023

Tablo.8'de 2014-2021 yılları arasında genç işsizlik seviyesinin düşük olduğu 5 gelişmişte olan ülke gösterilmektedir. İşsizlik oranı Kazakistan'da 2014 yılında %4,4 iken 2021 yılında %3,7 oranına; Moldova'da 2014 yılında %2,3 iken 2021 yılında %1,8'e; Bulgaristan'da 2014 yılında %23,8 iken 2021 yılında %8,9'a; Letonya'da 2014 yılında %19,6 iken 2021 yılında %12.'ye ve 2014 yılında %32,8 iken 2021 yılında %15'e düşmüştür (Tablo 8).

Tablo.9. 2014-2021 Yılları Arasında Gelişmekte Olan Ülkelerde Genç İşsizliğin Yüksek Olduğu Ülkelerde İşsizlik Oranları

ÜLKELER	İŞSİZLİK ORANLARI							
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
İran	25,3	26,2	29,3	28,5	27,7	26,1	23,7	25,7
Sri Lanka	19,7	20,1	21	18	21,1	21	25,9	25,9
Fas	19,9	20,8	22,2	21,8	29,3	26,2	26,7	31
Kosova	61	57,4	52,4	52,8	53,8	49	48,8	48,6

Güney Afrika	44,1	42	43,8	42,6	43,5	47	43,2	49,6

Kaynak: World.Bank, 2023

Tablo.9'de 2014-2021 yılları arasında genç işsizlik seviyesinin en yüksek olduğu 5 gelişmişte olan ülke gösterilmektedir. 2014 yılında İran'da işsizlik oranı %29,3 iken 2021 yılında %23,7 oranına yükseldiği görülmektedir. Sri Lanka'da 2014-2021 yılları arasında %25,9 oranı ile %18 oranı arasında değişmiştir. Fas'ta 2014-2021 yılları arasında %31 ile %19,9 arasında değişmiştir. Kosova'da 2014-2021 yılları arasında %61 oranı ile %48,6 oranı arasında değişmiştir. Güney Afrika'da 2014-2021 yılları arasında işsizlik oranları %49,6 oranı ile %42 oranı arasında değişmiştir.

Ülkelerdeki ekonomik dalgalanmalar, talepte azalmaların meydana gelmesi, ekonomik büyümenin yetersiz kalması sonucunda gençler için yeni iş olanaklarının oluşturulamaması, iş gücünün istenilen niteliklere sahip olmaması, nitelikli olan gençlerin kendine uygun işi bulmak için ailelerinden aldıkları yardımlar ile işsiz kalmayı tercih etmesi, gençlerin tecrübesiz oluşu genç işsizliğin nedenlerini oluşturmaktadır (Özçelik Kaynak ve Öztuna, 2020: 954).

4.1.7. Türkiye'de İşsizlik ve Genç İşsizlik

Dünya'da meydana gelen gelişmeler her alanı etkilediği gibi işgücü piyasasını da etkilemektedir. Meydana gelen krizler sonucunda işsizlik tüm ülkelerin ortak sorunu haline gelmiştir. İşsizlik ile çalışma gücünde olan işgücünün çalıştırılamaması veya mevcut kapasitenin altında istihdam edilmesi o ülkenin üretimde, dolaylı olarak milli gelirinde eksik olan bir kaynak olduğunu göstermektedir (Işık, 2016: 133).

Türkiye'nin 2021 yılı sonu ile nüfusu 84 milyon 680 bin 273 kişiye ulaşırken, 15-24 yaş grubu nüfus 12 milyon 971 bin 289 kişiye ulaşmıştır. Genç nüfus, toplam nüfusun %5,3'nü oluşturmaktadır. İşgücüne katılanların %70,3'ü erkek, %32,8 ise kadın işgücüdür. İşgücüne katılanların sektörel dağılımı %55,3'ü hizmet, %21,3'ü sanayi, %17,2'si tarım ve %6,2'si inşaat sektöründe çalışmaktadır (TÜİK, 2022).

Tablo.10. Türkiye'de İşgücüne Katılım Oranları (2014-2021)

YILLAR	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
2014	%55,1	%49,5	%10,1
2015	%56,1	%50,2	%10,5
2016	%51,6	%45,1	%11
2017	%52,4	%46,9	%11,1
2018	%52,4	%45,4	%11,2
2019	%58,5	%50,3	%14
2020	%54,9	%47,5	%13,4
2021	%53,1	%47	%11,7

Kaynak: İşgücü İstatistikleri, TÜİK, 2022

Tablo.10'da Türkiye'de 2014-2021 yılları arasında işgücüne katılım oranları verilmiştir. Buna göre 2014 yılı ile 2021 yılı arasında işgücüne katılma oranları %58,5 ile %51,6 arasında değişmiştir. İstihdam oranları ise 2014 yılında %49,5 oranından, 2021 yılında %47 oranına gerilemiştir.

Tablo.10'da da görüldüğü gibi 2014 yılında %10,1 olan işsizlik oranı 2021 yılında %11,7 olmuştur. Türkiye'nin emek piyasasının parçalı bir yapıya sahip olması ve genç nüfusun fazla olması emek arzını arttırmaktadır. Tarımsal istihdam, niteliksiz işgücü, kayıt dışı istihdamın fazla olması gibi nedenler işsizlik oranına etki yapmaktadır. Türkiye'de işsizlik sorunu yaşanan ekonomik, teknolojik ve toplumsal değişimlerden dolayı artış göstermektedir (Yenilmez ve Kılıç, 2018: 56).

1950'li yıllardan itibaren Türkiye'nin gündemine giren işsizlik ekonomik, sosyal ve toplumsal etki yapabileceği için oldukça önemlidir. Bu etkilerin yanında genç nüfusun iş bulması ve üretime katılması da oldukça önem arz etmektedir. Özellikle Türkiye nüfusunun %15'ni oluşturan 15-24 yaş arasının işsiz olması ülke

için çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Nüfusun genç ve dinamik olması genç işsizliği daha önemli hale getirmektedir (Kabaklarlı ve Gür, 2011: 1).

Tablo.11. Türkiye'de (15-24) Yaş Aralığındaki Gençlerin Yıllara Göre İşgücü Durumu (2014-2021)

YILLAR	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
2014	%33,5	%17,9
2015	%34,2	%18,5
2016	%34,1	%19,6
2017	%34,3	%20,8
2018	%35	%20,3
2019	%33,1	%25,4
2020	%29,2	%25,3
2021	%32,4	%22

Kaynak: İşgücü İstatistikleri TÜİK, 2022

Türkiye'de her geçen gün nüfus artışı hızla devam etmektedir. Nüfus artışıyla birlikte iş sahası aynı oranda artmadığı için hem işsizlik oranları hem de genç işsizlik oranları artış göstermektedir. Tablo.11'de Türkiye'de genç nüfusun 2014-2021 yılları arasındaki işgücü durumu görülmektedir. Türkiye nüfusunun %15'ni oluşturan gençlerin istihdam oranları 2014-2021 yılları arasında %34,3 oranı ile %29,2 oranında değişmiştir. Gençlerin işsizlik oranları incelendiğinde 2014 yılında %17,9 olan işsizlik oranı 2021 yılında %22 oranına yükseldiği görülmüştür (Tablo 11). Yaşanan bu durum gençler açısından sorun olarak görülmektedir.

ILO'nun verilerine göre, Türkiye'de genç işsizlik oranları 2018 yılında %20,3 iken, 2019 yılında %25,4 oranına yükselmiştir.

Türkiye'de genç nüfusun fazla olması, nüfusun orantısız artması, kentleşmenin çarpık olması, kayıt dışı ekonominin olması gençlerin niteliklerin

yetersiz olması gençlerin işsizliğini arttıran nedenlerdir (Apaydın, 2018: 167). Gençlerin tecrübesiz olması iş bulma konusunda onları dezavantajlı konuma düşürmektedir. Ekonomide meydana gelen dalgalanmalar ile talepte azalma olması, ekonomik büyümede yetersiz olunması ile yeni işler yaratılamamaktadır. Bu da gençleri kendi kapasitesinin altında çalışmaya mecbur bırakmaktadır. Ailelerinden yardım alan gençler ise çalışmamayı tercih ederek niteliklerine uygun iş aramaya devam etmektedir (Bayraktar ve İncekara, 2013: 19).

Tablo.12. Eğitim Durumlarına Göre Gençlerde İşsizlik Oranları

Eğitim Durumu	**Yüzde (%)**
Okuma Yazma Bilmeyen	%42,9
Yüksek Öğretim	%35,1
İlkokul	%29.1
Genel Lise	%26,8
Lise Dengi Mesleki Okul	%24,8
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Okumayan	%24,8
Genel Ortaokul./ Mesleki veya Teknik Ortaokul/ İlköğretim.	%19,6

Kaynak: Türkiye'de Genç İstihdam Raporu/ DİSK, 2022

Tablo.12'de 2021 yılının ilk çeyreğinde eğitim durumuna göre gençlerin işsizlik oranları gösterilmektedir. Tablo.12'ye göre okuma yazma bilmeyenler %42,9 ile en yüksek işsizlik oranına sahiptir. Yükseköğretim mezunları %35,1 oranı ile en yüksek ikinci işsizlik oranına sahiptir. İlkokul mezunları %29,1 genel lise mezunları %26,8, lise dengi mesleki okullar %24.8, okuma yazma bilen fakat bir okul okumayan %24,8, genel ortaokul/ mesleki ve ya teknik ortaokul/ ilköğretim mezunları ise %19,6 işsizlik oranına sahiptir. Tablo.12'den de görüldüğü gibi üniversite mezunu her on

gençten dördü işsiz durumdadır (DİSK, 2022). Bu durumun üniversite mezunlarının işsizlik kaygısını arttırabileceği düşünülmektedir.

4.2. İşsizlik Kaygısı

Kaygı Türk Dil Kurumu'na göre "üzüntü, endişe duyulan düşünce, gam, tasa" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, kaygı "genellikle kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusudur." (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2022).

Kaygı genel olarak tehlikeli bir duruma karşı hazırlanma durumunda hissedilen güçsüzlüğün duygusal olarak yaşanmasıdır (Şahin, 2019: 119). Başka bir tanıma göre kaygı, nedeni bilinmeyen belirsiz bir korkudur. Bireyin kendisini tehdit altında hissetmesi durumunda doğal bir tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Kaygı, öğrenmeyi, karar vermeyi ve düşünmeyi olumsuz yönde etkilemektedir (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 536).

Kaygı yaşayan insanlarda korku, tedirginlik, ten kızarması, mide bulantısı, kalp atışında hızlanma, kaçma ve kurtulma isteği gibi durumlar yaşanmaktadır (Tosun, Güdek ve Zorlu, 2018: 57). Kaygının arttığı zamanlarda kişilerin öğrenmeleri, düşünmeleri, karar almaları ve sorunları çözmeleri zorlaşmaktadır. Aynı zamanda kaygı bireyi uyarmakta, korumakta ve motive etmektedir (Korkmazer, 2020: 142).

Spielberg, kaygıyı sürekli ve durumluk kaygı olarak ikiye ayırmıştır (Aktaran: Tekin Tayfun ve Korkmaz; 2016: 536). Sürekli kaygı, belli bir durum olmaksızın karşılaşılan durumların tehdit olarak algılanmasıdır. Diğer bir ifadeyle, sürekli kaygı bireyin kendini tehdit altında veya tehlikeli bir ortamda hissetmesi sonucunda ortaya çıkan mutsuzluk halidir (Kaya ve Varol, 2004: 35). Birey, içinde bulunduğu durumları genel olarak "stres" olarak algılamaktadır. Bu durumda olan birey sürekli olarak mutsuz ve karamsar bir ruh hali içerisindedir (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 536). Durumluk kaygı bireyin özel bir durumu tehlikeli olarak algılaması ile duruma karşı verdiği tepkidir. Durumluk kaygı kısa süreli ve geçici olarak gerçekleşmektedir (Tekin Tayfun ve Korkmaz; 2016: 536). Aynı zamanda

durumluk kaygı bireyin karşılaştığı herhangi bir duruma bağlı olarak yaşadığı stres ile anlık olarak ortaya çıkan geçici bir kaygı halidir (Civan, Arı, Görücü ve Özdemir, 2010: 195).

İşsizlik kaygısı ise bireyin iş bulamaması ile oluşan endişe ve üzüntü halidir (Turaç ve Bayın Donar, 2017:120). Bir başka tanıma göre işsizlik kaygısı, bireyin herhangi bir iş bulamama korkusu ile hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan geliri elde edemeyeceği düşüncesi sonucunda yaşanan korkudur (Korkmazer, 2020: 143).

İşsizlik kaygısına neden olan etmenler; bireyin hayatını devam ettirebilmek için ihtiyacı olan gelirini, ailesine karşı olan itibarını, özgüvenini, sosyal çevresini, herhangi bir işle uğraşmanın verdiği topluma karşı olan sorumluluğunu ve işini kaybedecek olma hissidir. Ayrıca ekonomik krizler, salgın nedeniyle yaşanan krizler (covid-19 gibi), komşu ülkelerde yaşanan olumsuzluklar, savaş gibi durumlar bireyde işsizlik kaygısına neden olabilmektedir (Aytaç ve Keser, 2002: 1).

4.3. Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve İşsizlik Kaygısı Yaşamalarının Nedenleri

Öğrenciler üniversiteye başlamadan önce, üniversite okurken ve mezuniyet aşamasında birçok kaygı yaşamaktadır. Üniversite sınavı ile başlayan kaygı süreci üniversite hayatı boyunca kalacak yer, ekonomik sıkıntı, arkadaş ortamı sağlamak gibi birçok kaygı durumu yaşamaktadırlar. Ayrıca, öğrenciler üniversiteden mezun olma aşamasına geldiklerinde en büyük endişeleri işsiz kalma konusunda kaygı yaşamalarıdır (Dursun ve Aytaç, 2009: 72). Mezuniyeti yaklaşan öğrenciler iş bulma dışında işi seçme, iş imkânlarının kısıtlı olması, ailesine karşı hissettiği sorumluluk duygusu, çevresindeki insanlara karşı statüsünde düşüş olacağı düşüncesi, aynı anda mezun olan diğer öğrencilerle rekabet durumunun ortaya çıkması, iş bulma konusunda belirsiz bir ortamın olması gibi nedenlerle de işsizlik kaygısı yaşamaktadırlar (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007: 285; Dursun ve Aytaç, 2009: 72; Taşğın, Bozgeyikli ve Boğazlıyan, 2017: 553). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşama nedenleri şu şekildedir:

Bilgi ve Beceri Eksikliği: Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasında çalışmak için bilgi ve beceri olarak kendilerini yetersiz görmesi kaygı yaşamasına neden olmaktadır. Öğrenciler üniversite eğitimleri boyunca birçok sınava tabi tutulmaktadır. Öğrencilerde iş hayatına hazırlanmak yerine bu sınavları geçmek için çalışmaktadır. Bunun sonucu olarak mesleki gelişim yerine sınava hazırlanmaya yönelen öğrenciler kendilerini yapacakları meslek için yetersiz olarak görmektedir (Gül, 2008: 185). Üniversite öğrencilerinin mesleki açıdan kendilerini yetersiz görmesinin yanı sıra üniversiteye geçiş sınavında yeterli puan alamayan öğrenci zorunlu olarak bilgi sahibi olmadığı ve istemediği bir bölümü tercih etmek zorunda kalmaktadır. İstemediği bölümü seçen öğrenci derslere ilgisiz kalır. Bu durumda kişi mezun olma aşamasında herhangi bir bilgisi olmadığı için endişe duymaya başlar (Dursun ve Aytaç, 2009: 72).

Sosyal ve Çevre Baskısı: Üniversite öğrencilerinin bulunduğu yaş duygu değişimlerinin kolayca yaşanacağı bir dönemdir. Üzüntüden mutluluğa, korkudan kaygıya çok kolay duygu geçişleri yaşanabilmektedir (Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009: 27). Yaşanılan en önemli duygulardan biri de kaygıdır. Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşamasının en önemli nedeni üniversite eğitimi boyunca maddi ve manevi olarak ailelerinden destek almalarıdır. Bu durum mezun olduktan sonra ailelerde beklentiye yol açmaktadır. Öğrenciler mezun olduktan sonra ailelerinin beklentilerini karşılayamayacakları düşüncesi ile işsizlik kaygısı yaşamaktadırlar (Yavuzer, Meşeci, Demir ve Sertelin, 2005: 84).

İşsizlik Durumu: Ülkelerdeki yüksek işsizlik oranları gençlerde fiziksel, sosyal ve ruhsal sorunlara sebep olmaktadır. Ekonomik bağımsızlığı kazanamayan kişi ailesine muhtaç olarak yaşamaktadır. Kendi kararlarını alamayan kişide umutsuzluk, depresyon, alkol ve madde bağımlılığı görülmektedir. Kaygı düzeyi yüksek olan kişilerde depresyona girme olasılığı oldukça fazladır (Üstün, Dedekoç, Kavalalı, Öztürk, Sapcı ve Can, 2014: 202). Eğitimli kişilerin daha nitelikli olması ve piyasada nitelikli işgücünün hemen iş bulacağı düşüncesi üniversitelere olan talebi artırmıştır. Fakat bu artışı iş gücü piyasasında karşılayabilecek iş mevcut değildir. Bu yüzden kişilerin iş bulması uzun sürmektedir. Dolayısıyla, belirsizlik içinde kalan öğrenciler

geleceklerinden kaygı duymaya başlamaktadırlar (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 535).

4.4. İşsizlik Kaygısı, Dijital Girişimcilik Niyeti ve Dijital Okuryazarlık İlişkisi

İşsizlik geçmişten günümüze tüm dönemlerde hemen hemen herkesin yaşadığı bir durumdur. Belirsizliğin olduğu ortamlarda, ekonomik kriz zamanlarında, işgücü arzının işgücü talebinden yüksek olduğu durumlarda bireyler işsizlik kaygısı yaşamaktadırlar. Özellikle üniversite öğrencileri üniversiteden mezun olma aşamasında veya mezun olduklarında işsizlik kaygısı yaşayabilmektedirler. Kaygı seviyesi artan gençlerde endişe, stres, umutsuzluk, yaşam tatmininde azalma ve psikolojik sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007: 285). Bu nedenle, üniversite öğrencilerinde ki işsizlik kaygısını azaltmak için "dijital girişimcilik" alternatif bir yol olabilir. Üniversite öğrencilerinin mezun olduktan sonra dijital girişimci olabilmeleri için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmaları, elde ettikleri bilgileri daha iyi analiz edip yorumlamaları gerekmektedir. Bunun için gençlerin dijital okuryazarlıklarının yüksek olması gerekmektedir.

Genç girişimciler dijital ortamdaki iş ağları ile pazara daha kolay ve ucuz ulaşma imkânı bulabilmektedirler (Koçak, 2009: 385). Genç girişimcilerin dijital okuryazarlıklarının yüksek olmasının yanında aldıkları eğitimler girişimci olma potansiyellerini yükseltmektedir. Yaptıkları her girişimde başarılı olmaları halinde hem ülke ekonomisinin kalkınmasında hem de istihdam oranının artmasına katkı sağlayacaklardır (Vural ve Çavuş, 2017: 50).

V. BÖLÜM

5. METODOLOJİ

5.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı Trakya Üniversitesi öğrencilerinin işsizlik kaygıları, dijital girişimcilik niyetleri ve dijital okuryazarlık algılarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir.

5.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacına yönelik belirlenen hipotezler;

H1a: Öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1b: Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1c: Öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1d: Öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti düzeylerinin öğrencilerin okuduğu bölüme göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1e: Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin öğrencilerin okuduğu bölüme göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1f: Öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin öğrencilerin okuduğu bölüme göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1g: Öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1h: Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1ı: Öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir.

5.3. Literatür Özeti

5.3.1. Ulusal Alanda Yapılan Çalışmalar

Yelkikalan, Özcan ve Temel (2019) çalışmalarını üniversite öğrencilerinin Endüstri 4.0 algıları ve bakış açılarını belirlemeye yönelik yapmışlardır. Çalışmanın örneklemini iktisadi idari bilimler fakültesi ve sosyal bilimler meslek yüksekokulunda eğitim gören 1.062 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilere teknoloji kabul modeli anketi uygulanarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizleri için t-testi ve Anova testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre endüstri 4.0 teknolojilerine göre algıladıkları fayda seviyesi, teknolojinin kullanım kolaylığı, kullanıma yönelik niyetleri farklılık gösterirken, kullanım davranışları cinsiyetler arasında fark göstermediğini tespit etmişlerdir. Fakülteye göre endüstri 4.0 teknolojilerinde algıladıkları fayda ile kullanıma yönelik niyetleri farklılık gösterirken, teknolojinin kullanım kolaylığı ile kullanım davranışları arasında farklılık göstermediği; bölümlere göre endüstri 4.0 teknolojilerinde algıladıkları fayda seviyesi, teknolojinin kullanım kolaylığı, kullanıma yönelik niyetleri farklılık gösterdiği ancak kullanım davranışları ile farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Onursoy (2018) yaptığı çalışmasında teknolojik aletleri kullanan bireylerde toplumsal kazanım ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Araştırmanın örneklemini üniversitede temel bilgi teknolojisi eğitimi almış öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda gençlerin internet kullanma erişimi çevrimiçi bağlantı düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca

öğrencilerin yaşlarına göre teknoloji kullanabilme düzeylerinin değişme gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Çağlıyan ve Doğanalp (2020) çalışmalarında öğrencilerin dijital okuryazarlığın dijital girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini tespit etmeye çalışmışlardır. Bunun için Selçuk üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören öğrenciler üzerine bir anket çalışması yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda dijital okuryazarlığın dijital girişimcilik niyetini olumlu yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Tekin Tayfun ve Korkmaz (2016) çalışmalarında üniversite okuyan son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeylerini ortaya çıkarmanın yanında işsizlik kaygısına sebep olan alt boyutları açıklamaya çalışmışlardır. Aynı zamanda durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyi depresyon, stres belirtileri düzeylerinin arasındaki ilişkilerini ve fakülteler arası işsizlik kaygısı yaşama farklılığı olup olmadığı da tespit edilmek istenmiştir. Çalışmanın örneklemini Süleyman Demirel üniversitesi iktisadi ve idari fakültesi, fen-edebiyat fakültesi, sağlık bilimleri fakültesi ve mühendislik fakültesinde okuyan 441 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmadaki veriler anket yöntemi ile elde edilmiş ve veriler t-testi, Anova testi ve Tukey Post Hoc testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre durumluk kaygı ile işsizlik kaygısı arasında negatif yönlü ilişki bulunurken; durumluk kaygı ile sürekli kaygı, stres belirtileri ve depresyon arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Dursun ve Aytaç (2009) çalışmalarında üniversitede bulunan son sınıf öğrencilerinin durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeylerinin tespit edilip, iş bulma ümidi, iş deneyimi ve iş önceliğinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı tespit etmeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini farklı fakülte ve yüksekokulda son sınıfta bulunan 315 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre iş bulma ümidi ve iş önceliği ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmişlerdir.

Çelik, İnce ve Bozyiğit (2014) çalışmalarında Mersin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin girişimcilik niyetleri ile ailesel

faktörler arasında ilişki olup olmadığını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada girişimci kişiliğe sahip olduğunu düşünenlerin girişimcilik niyetlerinin arttığı görülmüştür. Ailesinde ve yakın çevresinde girişimci olan kişilerin girişimcilik niyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Ailede verilen kararlara katılma düzeyine göre girişimcilik niyeti de farklılık gösterdiği; anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin girişimci olma niyetinin azaldığını tespit etmişlerdir.

5.3.2. Uluslararası Alanda Yapılan Çalışmalar

Wang ve Lin (2016) çalışmasında öğrencilerin dijital girişimciliği niyetlerini etkileyen faktörleri analiz etmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla 107 öğrenciye yönelik anket yapmışlardır. Araştırmadan çıkan sonuçlara göre uyumluluk, özel norm ve algılanan davranış kontrolünün dijital girişimcilik niyetini olumlu etkilediği görülmüştür.

Chen (2014) yaptığı çalışmasında bilgi teknolojisinde girişimci davranışlarını ve onun öncül faktörlerini bilgi sistemleri disiplinine göre incelemeyi amaçlamaktadır. Örneklemi işletme bölümünde okuyan 116 öğrenci oluşturmakta olup, veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma sonuçları kişisel yenilikçilik ve bilgisayar öz yeterliliği girişimcilik niyeti üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkileri olduğunu tespit etmiştir.

Murray ve Perez (2014) dijital okuryazarlığın karmaşık yapısının modellerini ortaya koymak ve öğrencilerin dijital okuryazarlıklarının değerlendirilmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir bölgesel üniversitede kıdemli bir seminer kursuna kayıtlı üniversite son sınıf öğrencilerine yönelik anket yapılmıştır. Araştırmada 15 tane çoktan seçmeli soru sorulmuştur. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin çoğunluğu dijital okuryazarlık konusuyla ilgili olarak yanlış bilgiye sahip olduklarını saptamışlardır.

Ng (2012) çalışmasında öğrencilerin dijital okuryazarlık derecelerini ve tanıdık olmayan teknolojileri kullanmayı ne kadar kolay öğrendiklerini araştırarak bu öğrencilerin dijital yerliliklerini araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini Avustralya'da

bir üniversitede dijital öğrenmeye giriş dersini alan 51 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler anket yöntemiyle elde edilmiştir. Sonuçlara göre öğrencilerin yeni teknolojileri kolaylıkla öğrendikleri fakat eğitimle alakalı teknolojiler konusunda bilinçlendirilmeye ihtiyaçları olduğu ve dijital okuryazarlığı kolaylıkla öğrenebilecekleri görülmüştür.

5.4. Araştırmanın Örneklemi

Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim döneminde Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan öğrenciler genel işletme/işletme yönetimi, iktisat, davranış bilimleri ya da örgütsel davranış, yapay zekâ, girişimcilik, küreselleşme derslerini alan kişilerden oluşmaktadır. Bu derslerin seçilmesinin sebebi araştırmanın değişkenleri olan dijitalleşme, işsizlik kaygısı, dijital girişimcilik ve dijital okuryazarlık konularının derslerin içeriklerinde yer almasıdır.

Veriler olasılıklı olmayan örnekleme türünden amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılarak toplanmıştır. Amaçlı veya yargısal örnekleme "araştırmanın kendi kişisel gözlemlerinden hareket ederek araştırma sorunsalı uygun geldiğini belirli özellikleri taşıyan deneklerin seçildiği örnekleme" denir. Amaçlı örneklemede, araştırmacının amacına uygun olan birimlerin örnekleme dâhil edilmesi gerekmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014).

Araştırmada 7.896 öğrenciye ulaşılmak istenmiştir. Ancak, anketlerin toplanmaya başladığı zaman covid salgın sürecinden sonraki döneme rastlamış olması, derslere katılımın az olmasına neden olmuştur. Dolayısıyla öğrencilerin derslere az katılımının olması, ankete katılmak istemeyen öğrencilerin olması nedeniyle 1.383 anket geri dönmüştür. Geri dönüş yapılan anketlerin boş veya eksik doldurulmasından dolayı 1.320 anket analiz yapılmaya uygun bulunmuştur.

5.5. Araştırmanın Ölçekleri

5.5.1. İşsizlik kaygısı ölçeği

Öğrencilerin işsizlik kaygı düzeyini ölçmek için Ersoy-Kart ve Erdost (2008) tarafından geliştirilmiş olan ölçek kullanılmıştır. Ölçek 12 madde ve dört boyuttan oluşmaktadır (Akıncı, 2016).

5.5.2. Dijital Okuryazarlık Ölçeği

Ölçek, Ng (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek Türkçeye Hamutoğlu vd. (2017) tarafından uyarlanmıştır. Geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş olan ölçek 17 madde dört boyuttan oluşmaktadır (Çağlıyan ve Doğanalp, 2020).

5.5.3. Dijital Girişimcilik Niyeti Ölçeği

Ölçek, Wang ve Lin (2016) tarafından kullanılmış ve Türkçeye Bayrakdaroğlu ve Bayrakdaroğlu (2017) tarafından çevrilmiştir. Geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş olan ölçek 3 madde tek boyuttan oluşmaktadır (Çağlıyan ve Doğanalp, 2020).

5.6. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada belirlenen hipotezler için gereken veriler nicel araştırma yöntemi olan anket yöntemi ile toplanmıştır. Anketler 5'li likert (5-Tamamen katılıyorum 1-Hiç katılmıyorum) ölçeği kullanılmıştır. Anket için 08.09.2021 tarihinde etik kuruldan izin raporu alınmıştır. Anket yapılmadan önce öğrencilere gerekli bilgiler verilerek yüz yüze uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik sorular yer alırken, ikinci bölümde dijital okuryazarlık, dijital girişimcilik niyeti ve işsizlik kaygısı soruları yer almaktadır. Ankette kişisel bilgilerin yer aldığı ilk bölüm 7 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise 12 ifade işsizlik kaygısıyla, 17 ifade dijital okuryazarlıkla ve 3 ifade dijital girişimcilikle ilgili sorular yer almaktadır.

5.7.Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek için Kolmogorow-Smirnov testi yapılmıştır. Ölçeklerin yapısal geçerliliğinin testi için keşfedici faktör analizinden (KFA), ölçeklerin güvenilirliğinin tespiti için Cronbach Alpha testinden yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılmamasından dolayı, değişkenlerin demografik özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2014).

Tablo.13'de Araştırmada kullanılan dijital girişimcilik niyeti ölçeği tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirliğini ölçmek için Cronbach Alpha kullanılmıştır. Tüm ölçek için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur. Çıkan sonuca göre dijital girişimcilik niyeti ölçeği güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğe KFA yapabilmek için KMO değeri 0,50'den yüksek çıkması gerekmektedir. Araştırmada KMO değeri 0,74 ve açıklanan varyansı ise %86,535 olarak saptanmıştır. Ölçeğin faktör yükleri 0,90-0,95 arasında olduğu tespit edilmiştir (Tablo 13).

Tablo.13. Dijital Girişimcilik Niyeti Ölçeği Anket Soruları Faktör Yükleri

Anket Soruları	Faktör Yükü
Gelecekte internet üzerinden bir işe başlayacağım	0,901
İnternet üzerinden bir iş başlatmak niyetindeyim.	0,944
Gelecekte internet üzerinden bir iş başlatmayı planlıyorum	0,946

Araştırmada kullanılan dijital okuryazarlık ölçeği 17 sorudan ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Dijital okuryazarlık ölçeği boyutları; tutum, teknik, bilişsel ve sosyal boyuttur. Ölçeğe yapılan Keşfedici Faktör Analizi sonucunda bilişsel ve sosyal boyutun maddelerinin farklı boyutlarda yer aldığı gözlenmiş ve söz konusu iki boyutta analizden çıkarılmıştır. Araştırmada dijital okuryazarlık ölçeğinin tutum boyutu ve teknik boyutu ele alınmıştır. Ölçeğin güvenirliğini ölçmek için Cronbach Alpha testi

kullanılmıştır. Tüm ölçek için güvenilirlik katsayısı 0,84 olarak bulunmuş olup, ölçeğin tutum boyutunun güvenilirlik katsayısı 0,81 ve ölçeğin teknik boyutunun güvenilirlik katsayısı ise 0,78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğe yapılan KFA sonucunda KMO değeri 0,65 olarak bulunmuştur. Ölçeğe ait tutum boyutunun faktör yükleri 0,53-0,82 arasında olduğu, teknik boyutunun faktör yükleri 0,58-0,77 arasında olduğu saptanmıştır. Dijital okuryazarlık ölçeğinde açıklanan varyans %62 olarak tespit edilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2014).

Tablo.14. Dijital Okuryazarlık Tutum ve Teknik Boyutları Anket Soruları Faktör Yükleri

	Anket Soruları	**Faktör Yükü**
TUTUM	Öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak hoşuma gider.	0,682
	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak daha iyi öğrenirim.	0,815
	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek daha ilgi çekicidir.	0,820
	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek beni daha motive eder.	0,811
	Öğrenme etkinliklerim için arkadaşlarımdan sıklıkla İnternet aracılığıyla (Skype, Face ve Bloglar vb.) yardım alırım.	0,533
	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek öz-yönetimli ve bağımsız olmamı sağlar.	0,590
TEKNİK	Yeni teknolojilerin kullanımını kolaylıkla öğrenebilirim.	0,643
	Önemli olduğunu düşündüğüm yeni teknolojilere ayak uydurabilirim.	0,643
	Birçok farklı teknoloji hakkında bilgim var.	0,679
	Öğrenmede ve yeni şeyler oluşturmada (Sunumlar, dijital hikâyeler, wikiler, bloglar vb.) bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak için gerekli olan teknik becerilere sahibim.	0,741
	İnternetten bilgi elde etmeye yönelik araştırma ve değerlendirme becerilerime güvenirim.	0,766
	Öğrenme sürecinde mobil teknolojilerin (Cep telefonları, PDAs, Ipadler, akıllı telefonlar vb.) kullanım potansiyeli yüksektir.	0,575

İşsizlik kaygısı ölçeği karamsarlık, iyimserlik, başarma ve çözüm arayışı boyutu olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğe yapılan keşfedici faktör analizi sonucunda başarma boyutu ve çözüm arayışı boyutu başka bir boyutta yer aldığı için ölçekten çıkarılmıştır. Söz konusu boyutlar ölçekten çıkarıldıktan sonra analiz tekrar yapılmıştır. Araştırmada iyimserlik boyutu ve karamsarlık boyutu kullanılırken karamsarlık boyutunda yer alan ters sorular değiştirilmiştir. Ölçeğin güvenirliğini ölçmek için Cronbach Alpha testi yapılmıştır. Tüm ölçek için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısının 0,71 olduğu tespit edilmiştir. İşsizlik kaygısı ölçeği iyimserlik boyutu katsayısı 0,75, karamsarlık boyutu katsayısı ise 0,71 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğe yapılan faktör analizi sonucunda KMO değeri 0,76 olarak bulunmuş olup, ölçek güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek tarafından açıklanan varyans %54,906 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin karamsarlık boyutuna ait faktör yükleri 0,61-0,80 arasında olduğu, iyimserlik boyutuna ait faktör yükleri 0,64-0,82 arasında olduğu saptanmıştır (Tablo 15).

Tablo.15. İşsizlik Kaygısı Ölçeği Karamsarlık ve İyimserlik Boyutu Anket Soruları Faktör Yükleri

	Anket Soruları	**Faktör Yükü**
KARAMSARLIK	Yaşamımı sürdürmek için yeterli bir gelirim olmayacağından endişe ederim.	0,608
	Aileme, arkadaşlarıma karşı itibarımı yitireceğimi düşünürüm.	0,801
	Kendime olan güvenimin sarsılacağına inanırım.	0,793
	Ne olursa olsun iş bulacağıma dair inancımı koruyacağıma inanırım.	0,681
	Gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ederim.	0,663
İYİMSERLİK	İşsizliğin beni utandıracak bir durum olduğunu sanmam.	0,637
	Bu süreyi işe başladığımda yapamayacağım pek çok aktivite ile ilgilenerek geçiririm.	0,824

5.8. BULGULAR

5.8.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerini belirlemek üzere hazırlanan sorulara yönelik verilen cevapların frekans dağılımları tablolarda verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımları Tablo 16'da görülmektedir. Tablo 16'ya göre araştırmaya katılan öğrencilerin 679'u kız öğrenci 641'si ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Buna göre katılımcıların %51,4'nü kız öğrencilerden, %48,6'sı ise erkek öğrencilerden oluşturmaktadır.

Tablo.16. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	**Kadın**	**Erkek**
Sayı	679	641
Yüzde	51,4	48,6

Tablo 17'de Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakültelere göre dağılımları gösterilmektedir. Tabloya göre araştırmaya 658 öğrenci ile en çok İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan öğrenciler katılmıştır. Dolayısıyla, araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısını İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %16,3'ünü Uygulamalı Bilimler Fakültesi; %13,5'ini Sağlık Bilimleri Fakültesi, %10,2'ni Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, %4,1'ini Mühendislik Fakültesi, %3,7'ni Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi ve %2,4'ünü Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu oluşturmaktadır.

Tablo.17. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Fakültelere Göre Dağılımları

Fakülte	Sayı	Yüzde(%)
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	658	49,8
Mühendislik Fakültesi	54	4,1
Uygulamalı Bilimler Fakültesi	215	16,3
Sağlık Bilimleri Fakültesi	178	13,5
Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	32	2,4
Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	134	10,2
Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi	49	3,7

Tablo.18'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin bölümlere göre dağılımı gösterilmektedir. Tablo.18'de sağlık yönetimi bölümü 178 öğrenci ile en çok katılım sağlanmıştır. İşletme bölümünden 150 öğrenci, maliye bölümünden 155 öğrenci, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümünden 126 öğrenci, siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümünden 116 öğrenci ve finans ve bankacılık bölümünden 110 öğrenci katılım sağlamıştır. Katılım sağlayan diğer bölümler ise iktisat bölümünden 78 öğrenci, gümrük işletme bölümünden 63 öğrenci, yönetim bilişim sistemleri(İşletme bilgi yönetimi) bölümlerinden 61 öğrenci, bankacılık ve sigortacılık bölümünden 59 öğrenci, turizm işletme bölümünden 57 öğrenci, bilgisayar mühendisliği bölümünden 51 öğrenci, spor yöneticiliği bölümünden 49 öğrenci, muhasebe ve finans bölümünden 28 öğrenci, uluslararası ticaret ve finansman bölümünden 24 öğrenci, ekonometri bölümünden 20 öğrenci ve uluslararası ilişkiler bölümünden 5 öğrenci ankete katılım sağlamıştır.

Tablo.18. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Bölümlere Göre Dağılımı

Bölüm	Sayı	Yüzde (%)
Bankacılık ve Sigortacılık	59	4,7
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	126	10
Gümrük İşletme	63	5
Finans ve Bankacılık	110	8
Sağlık Yönetimi	178	13,5
Muhasebe	18	1,6
İktisat	78	5,8
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	116	8,9
Bilgisayar Mühendisliği	51	3,9
Maliye	155	11,7
Spor Yöneticiliği	49	3,8
Yönetim Bilişim Sistemi/İşletme Bilgi Yönetimi	61	4,7
İşletme	150	12,3
Uluslararası Ticaret ve Finansman	24	1,2
Turizm İşletmeciliği	57	4,7
Ekonometri	20	2
Uluslararası İlişkiler	5	0,4

Tablo.19'da araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sınıflara göre dağılımları gösterilmektedir. İkinci sınıf öğrencileri araştırmanın %31,9'luk kısmını oluşturmaktadır. Dördüncü sınıf öğrencileri %31,6'sını, üçüncü sınıf öğrencileri %24,5'ini ve birinci sınıf öğrencileri %12'sini oluşturmaktadır.

Tablo.19. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	Sayı	Yüzde
Birinci Sınıf	159	12
İkinci Sınıf	421	31,9
Üçüncü Sınıf	323	24,5
Dördüncü Sınıf	417	31,6

Tablo.20'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin internette geçirdiği süreler gösterilmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler en çok 3-5 saat arasında internette vakit geçirdiği tespit edilmiştir. 3-5 saat arasında internette vakit geçiren öğrenciler katılımcıların yaklaşık yarısını oluşturmaktadırlar. Katılımcı öğrencilerin %31,1'i 6 ile 8 saat arasında, %9,8'nin 9-11 saat arasında ve %3,8'nin 12 saat ve üzerinde internette vakit geçirdiği saptanmıştır.

Tablo.20. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin İnternette Geçirdiği Süre

Süre	Sayı	Yüzde
1-2 Saat	89	6,7
3-5 Saat	640	48,5
6-8 Saat	410	31,1
9-11 Saat	130	9,8
12 Saat ve Üzeri	50	3,8

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin internette geçirdikleri süre içinde ziyaret ettiği siteler Tablo.21'de gösterilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden %72.9'u sohbet ve paylaşım (Watsapp, İnstagram) sitelerinde vakit geçirdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin %11.9'nun film-dizi sitelerinde, %7,8'nin oyun sitelerinde %4,1'nin eğitim sitelerinde %3'nün gazete-dergi sitelerinde ve %0,4'nün diğer internet sitelerinde vakit geçirdikleri saptanmıştır. Çıkan sonuçlardan da görüldüğü gibi, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu internette iletişim için daha fazla zaman geçirmektedirler.

Tablo.21. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin İnternette Geçirdikleri Süre İçinde Ziyaret Ettiği Siteler

İnternette Geçirilen Süre	Sayı	Yüzde
Oyun Sitesi	103	7,8
Sohbet ve Paylaşım Siteleri	962	72,9
Gazete- Dergi Siteleri	39	3
Film-Dizi Siteleri	157	11,9
Eğitim Siteleri	54	4,1
Diğer	5	0,4

5.8.2. Araştırmanın Hipotez Testlerine İlişkin Analiz

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti, dijital okuryazarlık ve işsizlik kaygısı algılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Mann-Whitney U analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo.22'de gösterilmektedir.

Yapılan Mann-Whitney U testi analize göre üniversite öğrencilerinin dijital girişimcilik niyetlerine ilişkin p değeri 0,05'den küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre dijital girişimcilik niyeti cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ortalamalara bakıldığında erkek öğrencilerin dijital girişimcilik niyetlerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 22). Dolayısıyla H1a "Öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo.22. Dijital Girişimcilik Niyeti Ölçeği Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Dijital Girişimcilik Niyeti	Cinsiyet	N	Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	Anlamlılık Değeri (P)
	Kadın	679	598,46	175495.000	0,000
	Erkek	641	726,22		

Tablo.23'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analize göre üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık seviyeleri tutum boyutuna ilişkin p değeri 0,05'den küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre dijital okuryazarlık tutum boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ortalamalara göre, kadın öğrencilerin dijital okuryazarlık seviyelerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dijital okuryazarlığın teknik boyutuna ait p değeri 0,05'den büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu sonuçlara göre H1b "Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Tablo.23. Dijital Okuryazarlık Ölçeği Tutum ve Teknik Boyutları Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Whitney Testi Sonuçları

Dijital Okuryazarlık	Cinsiyet	N	Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	Anlamlılık Değeri (P)
Tutum Boyutu	Kadın	679	689,37	198013.500	0,004
	Erkek	641	629,91		
Teknik Boyutu	Kadın	679	642,14	205152.000	0,070
	Erkek	641	679,95		

Tablo.24'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analize göre üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı karamsarlık boyutuna ilişkin p değeri 0,05'den küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı karamsarlık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ortalamalara bakıldığında erkek öğrencilerin işsizlik kaygısı karamsarlık düzeylerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. İşsizlik kaygısı iyimserlik boyutunda ise p değeri 0,05'den büyük

çıkmıştır. Buna göre iyimserlik boyutunda erkek ve kadın öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre H1c "Öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Tablo.24. İşsizlik Kaygısı Algıları Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

İşsizlik Kaygısı	Cinsiyet	N	Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	Anlamlılık Değeri (P)
Karamsarlık Boyutu	Kadın	679	613,84	185934.500	0,000
	Erkek	641	709,93		
İyimserlik Boyutu	Kadın	679	665,04	214539.500	0,652
	Erkek	641	655,70		

Tablo.25'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin dijital girişimcilik niyetlerinin bölümlere göre farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile incelenmiştir. Yapılan test sonucunda p değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin dijital girişimcilik niyetleri bölümlere göre anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre H1d "Öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti düzeylerinin öğrencilerin okuduğu bölüme göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo.25. Dijital Girişimcilik Niyeti Ölçeğinin Bölüm Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Dijital Girişimcilik	Bölüm	N	Ortalama	Kruskal-Wallis H	
				X	P
	Bankacılık ve Sigortacılık	59	637,88		
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	126	687,03		
	Gümrük İşletme	63	683, 66		
	Finans ve Bankacılık	110	599,22		

	Sağlık Yönetimi	178	626,35		
	Muhasebe	18	578,00		
	İktisat	78	695,00		
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	116	564,28		
	Bilgisayar Mühendisliği	51	941,48	81.281	0,000
	Maliye	155	596,49		
	Spor Yöneticiliği	49	725,15		
	Yönetim Bilişim Sistemi/İşletme Bilgi Yönetimi	61	852,81		
	İşletme	150	726,66		
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	24	664,85		
	Turizm İşletmeciliği	57	587,53		
	Ekonometri	20	401,35		
	Uluslararası İlişkiler	5	523,50		

Tablo.26'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık seviyelerinin bölümlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Tablo. 26'de tutum boyutuna göre bölümler arasında farklılık olup olmadığı gösterilmektedir. Yapılan test sonucunda p değeri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin dijital okuryazarlık tutum alt boyutunun öğrencilerin okudukları bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo.26. Dijital Okuryazarlık Tutum Boyutu Bölüm Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Dijital Okuryazarlık	Bölüm	N	Ortalama	Kruskal Wallis H	
				X	P
	Bankacılık ve Sigortacılık	59	656,25		
	ÇEKO	126	647,72		

	Gümrük İşletme	63	542,24		
	Finans ve Bankacılık	110	690,26		
	Sağlık Yönetimi	178	664,03		
	Muhasebe	18	662,69		
	İktisat	78	673,18		
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	116	646,46		
Tutum Boyutu	Bilgisayar Mühendisliği	51	788,11	17,462	0,356
	Maliye	155	629,57		
	Spor Yöneticiliği	49	653,91		
	Yönetim Bilişim Sistemi/İşletme Bilgi Yönetimi	61	730,11		
	İşletme	150	673,65		
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	24	590,02		
	Turizm İşletmeciliği	57	655,40		
	Ekonometri	20	654,13		
	Uluslararası İlişkiler	5	751,60		

Tablo.27'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlığın ikinci boyutu olan teknik boyutuna göre bölümler arasında farklılık olup olmadığı gösterilmektedir. Yapılan test sonucunda p değeri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin dijital okuryazarlık teknik boyutunun öğrencilerin okudukları bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Dijital okuryazarlık boyutları ile ilgili olarak çıkan sonuçlara göre H1e "Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin öğrencilerin okuduğu bölüme göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi red edilmiştir.

Tablo.27. Dijital Okuryazarlık Ölçeği Teknik Boyutu Bölüm Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Dijital Okuryazarlık	Bölüm	N	Ortalama	Kruskal-Wallis H	
				X	P
	Bankacılık ve Sigortacılık	59	657,60		
	ÇEKO	126	633,10		
	Gümrük İşletme	63	572,80		
	Finans ve Bankacılık	110	640,50		
	Sağlık Yönetimi	178	642,86		
	Muhasebe	18	747,25		
	İktisat	78	738,07		
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	116	678,40		
Teknik Boyutu	Bilgisayar Mühendisliği	51	791,47	19,414	0,248
	Maliye	155	653,78		
	Spor Yöneticiliği	49	664,59		
	Yönetim Bilişim Sistemi/İşletme Bilgi Yönetimi	61	721,89		
	İşletme	150	628,17		
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	24	615,23		
	Turizm İşletmeciliği	57	651,00		
	Ekonometri	20	709,20		
	Uluslararası İlişkiler	5	804,40		

Tablo.28'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı seviyelerinin bölümlere göre farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile

incelenmiştir. Tablo.28'de karamsarlık boyutuna göre bölümler arasında farklılık olup olmadığı gösterilmektedir. Yapılan test sonucunda p değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin işsizlik kaygısı algısı karamsarlık boyutunun öğrencilerin okudukları bölüme göre farklılık göstermektedir.

Tablo.28. İşsizlik Kaygısı Ölçeği Karamsarlık Boyutu Bölüm Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

İşsizlik Kaygısı	Bölüm	N	Ortalama	Kruskal-Wallis H	
				X	P
	Bankacılık ve Sigortacılık	59	634,71		
	ÇEKO	126	704,75		
	Gümrük İşletme	63	634,71		
	Finans ve Bankacılık	110	704,75		
	Sağlık Yönetimi	178	626,98		
	Muhasebe	18	821,78		
	İktisat	78	731,77		
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	116	598,22		
Karamsarlık Boyutu	Bilgisayar Mühendisliği	51	864,41	41,009	0,001
	Maliye	155	659,61		
	Spor Yöneticiliği	51	416,56		
	Yönetim Bilişim Sistemi/ İşletme Bilgi Yönetimi	61	703,30		
	İşletme	150	700,30		
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	24	634,17		
	Turizm İşletmeciliği	57	572,90		
	Ekonometri	20	484,20		
	Uluslararası İlişkiler	5	45,90		

Tablo.29'da araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısının iyimserlik boyutu bölümlere göre farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile incelenmiştir. Yapılan test sonucunda p değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin işsizlik kaygısı iyimserlik boyutunun öğrencilerin okudukları bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Çıkan sonuçlara göre işsizlik kaygısının alt boyutları olan karamsarlık boyutu ile iyimserlik boyutlarının öğrencilerin okudukları bölüme göre farklılık olması nedeniyle H1f "Öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin öğrencilerin okuduğu bölüme göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo.29. İşsizlik Kaygısı Ölçeği İyimserlik Boyutu Bölüm Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

İşsizlik Kaygısı	Bölüm	N	Ortalama	Kruskal-Wallis H	
				X	P
	Bankacılık ve Sigortacılık	61	591,86		
	ÇEKO	126	709,56		
	Gümrük İşletme	63	630,87		
	Finans ve Bankacılık	110	720,80		
	Sağlık Yönetimi	178	609,29		
	Muhasebe	18	796,92		
	İktisat	78	719,73		
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	116	617,15		
İyimserlik Boyutu	Bilgisayar Mühendisliği	51	753,08	37,197	0,002
	Maliye	155	622,92		
	Spor Yöneticiliği	49	574,40		
	Yönetim Bilişim Sistemi/İşletme Bilgi Yönetimi	61	632,55		
	İşletme	150	715,39		

Uluslararası Ticaret ve Finansman	24	657,08
Turizm İşletmeciliği	57	563,07
Ekonometri	20	827,38
Uluslararası İlişkiler	5	912,90

Tablo.30'da araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin okuduğu sınıfa göre dijital girişimcilik niyetlerinde anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Tabloya göre dijital girişimcilik niyetleri p değeri 0,05'den büyüktür. Sonuç olarak üniversite öğrencileri okuduğu sınıfa göre dijital girişimcilik niyetleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre H1g "Öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir." Hipotezi red edilmiştir.

Tablo.30. Dijital Girişimcilik Niyetinin Sınıf Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Dijital Girişimcilik Niyeti	Sınıf	N	Ortalama	Kruskal-Wallis H	
				X	P
	Birinci Sınıf	159	694,93		
	İkinci Sınıf	421	654,45	2.378	0,498
	Üçüncü Sınıf	323	641,87		
	Dördüncü Sınıf	417	667,91		

Tablo. 31'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin okudukları sınıfa göre dijital okuryazarlık tutum boyutuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda p değerinin 0,05'den küçük çıkması nedeniyle dijital okuryazarlık tutum boyutu öğrencilerinin okudukları sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo.31. Dijital Okuryazarlık Tutum Boyutu Sınıf Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Dijital Okuryazarlık	Sınıf	N	Ortalama	Krukal-Wallis H	
				X	P
Tutum Boyutu	Birinci Sınıf	159	631,50	14,013	0,003
	İkinci Sınıf	421	630,40		
	Üçüncü Sınıf	323	640,19		
	Dördüncü Sınıf	417	717,68		

Tablo. 32'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin okudukları sınıfa göre dijital okuryazarlık teknik boyutuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Tabloya göre dijital okuryazarlık teknik boyutu p değeri 0,05'den küçüktür. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin okudukları sınıfa göre dijital okuryazarlık düzeyleri teknik boyutunda anlamlı bir farklılık göstermektedir. Dijital okuryazarlık boyutlarına ilişkin çıkan sonuçlara göre, H1h "Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi kabul edilmiştir

Tablo.32. Dijital Okuryazarlık Teknik Boyutunun Sınıf Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Dijital Okuryazarlık	Sınıf	N	Ortalama	Kruskal-Wallis H	
				X	P
Teknik Boyutu	Birinci Sınıf	159	597,39	12,757	0,005
	İkinci Sınıf	421	641,60		
	Üçüncü Sınıf	323	652,03		
	Dördüncü Sınıf	417	710,21		

Tablo. 33'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin okudukları sınıfa göre işsizlik kaygısı algılarının karamsarlık boyutuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Karamsarlık boyutu p değeri 0,05'den büyük çıkmış olup, üniversite öğrencilerinin okudukları sınıfa göre işsizlik kaygısı karamsarlık boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo.33. İşsizlik Kaygısı Ölçeği Karamsarlık Boyutunun Sınıf Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

İşsizlik Kaygısı	Sınıf	N	Ortalama	Kruskal-Wallis H	
				X	P
Karamsarlık Boyutu	Birinci Sınıf	159	674,61	4,964	0,174
	İkinci Sınıf	421	638,54		
	Üçüncü Sınıf	323	642,92		
	Dördüncü Sınıf	417	690,92		

Tablo. 34'de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin okudukları sınıfa göre işsizlik kaygısı algılarının iyimserlik boyutuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. İyimserlik boyutunun p değeri 0,05'den büyük çıkması nedeniyle, ankete katılan öğrencilerin okudukları sınıfa göre işsizlik kaygısının iyimserlik boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. İşsizlik kaygısı alt boyutlarına ilişkin çıkan sonuçlara göre H1ı "Öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir." Hipotezi red edilmiştir.

Tablo.34. İşsizlik Kaygısı Ölçeği İyimserlik Boyutunun Sınıf Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

İşsizlik Kaygısı	Sınıf	N	Ortalama	Kruskal-Wallis H	
				X	P
İyimserlik Boyutu	Birinci Sınıf	159	666,77	6,446	0,092
	İkinci Sınıf	421	639,67		
	Üçüncü Sınıf	323	637,54		
	Dördüncü Sınıf	417	695,93		

SONUÇ ve TARTIŞMA

Dijitalleşme kavramı hayatın her alanını önemli ölçüde etkilemektedir. İlk zamanlarda bilgisayar şeklinde sadece ev ortamında veya iş ortamında kullanılabilen teknolojik aletler ilerleyen zamanlarda tablet ve cep telefonuna kadar küçülerek her ortamda kullanılabilir hale gelmiştir. Alışveriş yapmak, fatura ödemek, gazete ve kitap okumak gibi tüm faaliyetler bilgisayar, tablet veya cep telefonu gibi teknolojik aletler üzerinden her ortamda yapılabilir hale gelmiştir. Bu gelişmelerin yanı sıra yaşanan teknolojik gelişmeler hem gündelik hayatı kolaylaştırmış hem de güvenliği artırmıştır. Örneğin, robot süpürge kendi kendine ev temizliği yaparak iş hayatında yorulan kadınlara yardımcı olmaktadır. Ancak, hayatın her alanında kullanılan ve birçok avantaj sağlayan teknolojik aletler aynı zamanda bazı tehdit ve tehlikeleri de beraberinde getirmektedir. Bu tehditlerden en önemlisi internette bazı işlemler yapılırken bilgilerin çalınması veya sızdırılması söz konusu olmaktadır. Bu da kişileri zarara uğramaktadır. Kişilerin zarara uğramaması için dijital okuryazarlık seviyelerinin yüksek olması oldukça önemlidir. Kişilerin, teknolojik aletleri en iyi şekilde kullanabilmesi, bilgileri elde etmesi, işlemesi ve muhafaza etmesi ve herhangi bir sorun ile karşılaştığında en güvenli şekilde çözebilmesi için dijital okuryazarlık becerisine sahip olması ve dijital teknolojileri iyi bilmesi gerekmektedir (Onursoy, 2018; Uyar, 2021; Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018; Üzmez ve Büyükbeşe, 2021).

Dijitalleşme ile tüketicilerin beklentileri, zevkleri, tercihleri ve alışveriş şekilleri değişmiştir. Böylece, işletmelerin yapıları, iş süreçleri, üretimleri, satışları değişerek dijitale doğru taşınmıştır. Dolayısıyla, geleneksel girişimcilik yerini dijital girişimciliğe bırakmaya başlamıştır. Bugün işletmeler web sitesi üzerinde işletmelerini kurmakta, ürün görsellerini paylaşmakta ve ürünlerinin satışını yapmaktadırlar. Dijital girişimcilik geleneksel girişimcilikten farklı olarak kuruluş masrafları çok düşük, herhangi bir kuruluş mekânına gerek yok, ürün üretimi veya pazarlanması web üzerinden yapılmaktadır (Cesur ve Köse, 2021: 253; Çağlıyan ve Doğanalp, 2020; ve Özay ve Bayrak Kök, 2022; Üzmez ve Büyükbeşe, 2021). Dolayısıyla, mezun olma aşamasında veya mezun olduktan sonra işsizlik kaygısı yaşayan üniversite gençliği

için dijital girişimcilik büyük bir avantaj olarak görülmektedir. Buradan yola çıkarak, araştırmada üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygıları, dijital girişimcilik niyetleri ve dijital okuryazarlıklarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmek istenmektedir. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada Trakya Üniversitesi bünyesindeki İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu öğrencilerine yönelik anket yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısını İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın %51,4'ü kız öğrencilerden %48,6'sı erkek öğrencilerden oluşmaktadır Araştırmaya en çok ikinci sınıf öğrencileri katılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin %48,5'i 3-5 saat arasında internette zaman geçirdiklerini ve %72,9'u sohbet ve paylaşım sitelerinde zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonucuna göre öğrencilerin dijital girişimcilik niyetinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin p değeri 0,05'den küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. H1a hipotezi kabul edilmiştir. Söz konusu farklılık erkek öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Ortalamalarına bakıldığında dijital girişimcilik niyetinin ortalamasının erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre erkek öğrenciler dijital girişimcilik konusunda daha istekli olduğu görülmüştür. Bu durumda erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre daha fazla risk alabilmektedir. Kız öğrencilerin aileleri, kızlarının mezun olduktan sonra devlet memurluğu gibi garanti görülen işlerde çalışmalarını istemektedir. Erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre girişimci olmaları için daha fazla desteklenmektedir. Bu durum, erkek öğrencilerin dijital girişimcilik niyetlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Şalvarcı Türeli ve Çoşkun (2018) çalışmalarında dijital girişimcilik niyeti ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Aynı zamanda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre dijital girişimcilik niyeti daha yüksek bulunmuştur. Daha önce yapılan çalışmayla mevcut çalışma sonuçları benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin okuryazarlık tutum boyutunun cinsiyete göre farklılık analizine ilişkin p değeri 0,05'den küçük çıkmıştır. Bu sonuç dijital okuryazarlık tutum boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Teknik boyuta bakıldığında p değerinin 0,05'den büyük çıktığı gözlenmiştir. Bu sonuca göre dijital okuryazarlık teknik boyutunun kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır. H1b hipotezi kısmen kabul edilmiştir. Özerbaş ve Kuralbayeva (2018) çalışmalarında Türkiye ve Kazakistan'da okuyan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyelerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Buna göre öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyeleri cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Kozan ve Bulut Özek (2019) çalışmalarında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyelerini çeşitli değişkenlere göre incelemişlerdir. Yaptıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyeleri cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Daha önce yapılan çalışmalarla mevcut çalışma sonuçları tutum boyutu ile benzerlik göstermektedir. Ancak dijital okuryazarlığın teknik boyutuyla bir benzerlik göstermemektedir.

Öğrencilerin işsizlik kaygısı karamsarlık boyutuna ilişkin p değeri 0,05'den küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı karamsarlık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İşsizlik kaygısı iyimserlik boyutunda ise p değeri 0,05'den büyük çıkmıştır. Bu duruma göre iyimserlik boyutunda erkek ve kadın öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. H1c hipotezi kısmen kabul edilmiştir. İşsizlik kaygısı ortalamalarına göre, erkek öğrencilerin daha fazla işsizlik kaygısı yaşadığı görülmektedir. Erkek öğrencilerin, aileleri ve çevresi tarafından mezun olduğu gibi iş hayatına girmesi gerektiği düşüncesi, toplum tarafından kabul gören erkeklerin çalışarak ailelerine bakması gerektiği görüşü ve erkek öğrencilerin belli bir yaştan sonra ailelerine karşı kendilerini sorumlu hissetmeleri gibi nedenler erkek öğrencilerin işsizlik kaygısını kız öğrencilere göre daha fazla yaşamalarına neden olduğu düşünülmektedir. Tekin Tayfun ve Korkmaz (2016) çalışmalarında işsizlik kaygısı cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulmuşlardır. Güney ve Çelik (2019) işsizlik kaygısının cinsiyet değişkenine

göre anlamlı farklılık bulmuştur. Mevcut çalışmayla daha önce yapılan çalışmalar benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin dijital girişimcilik niyetleri bölümlere göre farklılık gösterip göstermediğine göre yapılan test sonucunda p değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin dijital girişimcilik niyetlerinde bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. H1d hipotezi kabul edilmiştir.

Dijital okuryazarlık düzeyleri için yapılan test sonucunda dijital okuryazarlığın hem tutum boyutunda hem de teknik boyutuna ilişkin p değerlerinin 0,05'ten büyük çıkmış olması nedeniyle H1e hipotezi red edilmiştir. Özoğlu ve Kaya (2021) Çalışmalarında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlıklarının bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varmışlardır. Mevcut çalışmayla daha önce yapılan çalışma benzerlik göstermektedir. Sakal (2020) ise çalışmasında öğrencilerin dijital okuryazarlık seviyelerinin bölüm değişkenine göre farklılık gösterdiğini saptamıştır. Mevcut çalışmayla daha önce yapılan çalıma farklılık göstermektedir.

İşsizlik kaygısı algılarının hem karamsarlık boyutuna ait p değeri hem de iyimserlik boyutuna ait p değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır. Dolayısıyla H1f "Öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin öğrencilerin okuduğu bölüme göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi kabul edilmiştir. Korkmazer (2020) çalışmasında üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı algılarının bölüm değişkenine göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Mevcut çalışmayla daha önce yapılan çalışma benzerlik göstermektedir.

Bölüm değişkeni ortalamalarına bakıldığı zaman dijital girişimcilik niyeti en yüksek ortalama bilgisayar mühendisleri sahiptir. Dijital okuryazarlık ölçeği için en yüksek ortalamaya da bilgisayar mühendisleri sahiptir. Bilgisayar eğitimini almaları ortalamalarının yüksek olmasını sağlamaktadır. İşsizlik kaygısı ortalamalarına göre ise bilgisayar mühendisliği bölümü ve muhasebe bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygısının diğer bölümlere göre yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerinin okudukları sınıfa göre dijital girişimcilik niyetlerinin anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Buna göre H1g "Öğrencilerin dijital girişimcilik niyeti düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi red edilmiştir.

Öğrencilerin okudukları sınıfa göre dijital okuryazarlık tutum boyutu ve teknik boyutuna ilişkin p değerlerinin 0.05'den küçük çıkması nedeniyle H1h "Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi kabul edilmiştir. Kozan ve Bulut Özek (2019) çalışmalarında öğrencilerin dijital okuryazarlık seviyelerinin sınıf değişkenine göre farklılık gösterdiğini saptamışlardır. Mevcut çalışmayla daha önce yapılan çalışma benzerlik göstermektedir.

Katılımcı öğrencilerin okudukları sınıfa göre işsizlik kaygısının alt boyutları olan hem karamsarlık boyutunda hem de iyimserlik boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla çıkan sonuca göre H1ı "Öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir." hipotezi red edilmiştir. Korkmazer (2020) çalışmasında üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı algılarının sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmiş olup, mevcut çalışmayı destekler nitelikte değildir.

ÖNERİLER

Günümüze kadar yaşayan her toplumda kişilerin işsiz kaldığı görülmüştür. Her toplumda farklı sebeplerden dolayı yaşanan işsiz kalma korkusu kişilerde işsizlik kaygısına neden olmuştur. Çalışmada öğrencilerin işsizlik kaygısı yaşadıkları saptanmıştır. İşsizlik kaygısı yaşayan gençlere alternatif çözüm olarak dijital girişimcilik önerilmektedir. Çünkü, gençlerin dijital girişimci olmaları geleneksel girişimci olmalarından daha kolaydır. Dijital girişimleri kurma geleneksel girişimlere göre daha kolay, kuruluş için gerekli olan sermaye daha az, pazara daha kolay ulaşabilme imkânı bulma gibi birçok avantajı bulunmaktadır. Dolayısıyla gençlerin dijital girişimci olmayı düşünmeleri işsizlik kaygılarını bir nebze olsun azaltabilmektedir.

Dijital girişimci olan kişi, instagram, facebook gibi internet sitelerinde ya da herhangi bir web sitesi oluşturarak ürün pazarlama imkânı da bulabilmektedir. Evde ürettiği doğal ürünleri, ördüğü el işlerini satabilmektedir. Ürünlerin internet ortamında satılması, piyasaya giriş aşamasında ailelerinin desteğini alamayan kız öğrenciler için oldukça önemlidir. Herhangi bir masraf yapmadan ürünlerini satmayı başarabilen kızlar, para kazanmaya başlayıp, çevresindeki insanlara istihdam sağladığında hem kendi özgüvenlerini artıracak, hem de başarıları aileleri tarafından takdir edilecektir. Çevresinde kızların girişimci olmasını desteklemeyen ailelerin ise önyargılarını yıkacaktırlar.

Üniversite aşamasında hangi bölümde olursa olsun dijital girişimci olmak isteyen gençler belirlenmelidir. Belirlenen gençler dijital girişimcilik konusunda eğitilmeli, projeleri dinlenmeli, gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır. Kişi mezun olmadan gerekli hazırlıkları en iyi şekilde yaparsa mezun olduğunda iyi bir girişimci olarak başarıya ulaşabilecektir.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, Mustafa, "Türkiye'de Genç İşsizliği Etkileyen Faktörler", Ecconharran *Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 8, 2021, s.100-129.

AKALIN, Betül, VERANYURT, Ülkü, "Sağlıkta Dijitalleşme ve Yapay Zeka", *SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi,* Cilt:2, Sayı:2, 2020, s.128-137.

AKBABA, Ahmet, AKBULUT, Emirhan, "3 Boyutlu Yazıcılar ve Kullanım Alanları", *ETÜ Sentez İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Sayı:3, 2021, s.19-46.

AKBEN, İbrahim, AVŞAR, İbrahim İlker," Endüstri 4.0 ve Karanlık Üretim: Genel Bir Bakış*", Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi,* Cilt:3, Sayı:1, Nisan 2018, s.26-37.

AKGÜN, Abuzer, GÖNEN, Selahattin, AYDIN, Murat, "İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik),* Cilt:6, Sayı:20, 2007, s.283-299.

AKINCI, Merve, "Yükseköğretimli Gençliğin İşsizlik Kaygısı ve Çalışma Hayatı Algısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama" *Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

AKSOY, Suat, "Değişen teknolojiler ve Endüstri 4.0: Endüstri 4.0'ı Anlamaya Dair Bir Giriş", *SAV Katkı* Sayı:4, Nisan 2017, s.34-44.

AKSOY, Nuri Can, KARABAY, Ersoy, AKSOY, Evrim "Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi", *Selçuk İletişim*, Cilt:48, Sayı: 1, 2021, s.859-894.

AKTAN, Ertuğrul, "Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu", *Bilgi Yönetimi Dergisi,* Cilt: 1, Sayı: 1, 2018, s.1-22.

AKYILDIZ, Yasin, "İşsizlik ve İŞKUR' un Aktif İstihdam Politikaları", *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:71, 2019, s.94-119.

ALÇIN, Sinan, "Üretim İçin Yeni Bir İzlek: Sanayi 4.0*", Journal of Life Economics*, Cilt:3, Sayı:8, 2016, s.19-30.

ALAN, Hale, BOZ, Hüseyin, "Covid-19 Küresel Salgınının Gençlerin Kariyer Değerlendirmeleri ve Dijital Girişimcilik Niyetlerine Etkisi: Nicel Bir Araştırma", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, Sayı:1, 2022, s.31 – 62.

ANBAR, Adem, "Finansal Okuryazarlığın Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkileri", *Muhasebe ve Finansta Güncel Konular, Ankara, Türkiye: İKSAD.*, 2020, s.211 – 243.

APAYDIN, Ferhat, "Türkiye'de İşsizliğin Karakteristiklerinin Karşılaştırmalı Analizi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:30, 2018, s.159-200.

ASLAN, Hüseyin, YILDIZ, Bülent, DİREZİNCİ, Aykut, "Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Kazanımlarının Girişimcilik Eğilimi ve İnovasyon Yeteneği Üzerine Etkisi", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 51, Ağustos 2017, s.524-538.

ASUNAKUTLU, Tuncer, COŞKUN, Bayram, "Frederıck Winslow Taylor ve Fizyolojik Örgüt Kuramı", *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* Cilt:5, Sayı:10, 2005, s.157 – 176.

AŞICI, Murat, "Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık", *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt:7 Sayı:17, 2009, s.9-26.

ATATÜRE, Süha, "Tarihsel Gelişim Sürecini Anlamak", *Stratejik Araştırmalar Dergisi,* Sayı: 2, EYLÜL 2003, s.65-79.

AYDEMİR, Zeynep, SAKIZ, Gönül, DOĞAN, M. Cihangir, "İlkokul Düzeyinde Dijital Okuryazarlık Becerileri Rubriğinin Geliştirilmesi" *Milli Eğitim Dergisi*, Cilt:48, Sayı:1, 2019, s.617-638.

AYDIN, Noyan, " İşsizlik, Beveridge Eğrisi ve Türkiye İşgücü Piyasasına İlişkin Bir Değerlendirme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:32, 2012.

AYDOĞDU, Utkucan Özgür, "Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi" Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022, s.1-87.

ATEŞOĞLU, İrfan, ÖZDEMİR, Ozan, TOYDEMİR, Şükrü, "Genç Girişimcilik ve Finansman Destekleri: Teknogirişim Sermaye Desteği", *VI. Internatıonal Congress On Entrepreneurshıp*, 2014, s.568-574.

AVCU, Tülin, "Yoksulluğun Önlenmesinde İradi İşsizliğe Neden Olan "İş Beğenmeme Davranışı", *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, 2019, s.221-238.

AYTAÇ, Serpil, KESER, Aşkın, "İşsizliğin Çalışan Birey Üzerindeki Etkisi: İşsizlik Kaygısı" *ISGUC Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi,* Cilt: 4, Sayı:2, 2002.

AYTEKİN, Alper, ERDOĞAN, Yıldıray, KAVALCI, Kübra, "Yeni Bir İş Modeli: Muhasebe Alanında Bulut Bilişim", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 2016, s.46-62.

BAĞCI, Erdem, "Eğitim Düzeyinin İşsizlik Üzerindeki Etkisi Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Karşılaştırılması", *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,* Cilt:3, Sayı:1, 2018, s.348-358.

BAĞÇI, Ebru, İÇÖZ, Onur, "Z ve Alfa Kuşağı ile Dijitalleşen Turizm", *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi,* Cilt: 3, Sayı:2, 2019, s.232-256.

BALLI, Abdullah, "Girişimcilik ve Girişimci Tipolojileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:29, Yıl: 2017/4, s.143-166.

BAYKAL, Muhammed, YAZICI AYYILDIZ, Ahu, "Otel Yöneticileri ve Misafirleri Perspektifinden Dijitalleşme" *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, Cilt: 5 Sayı:2, 2022, s.307-324.

BAYRAKTAR, Seda, İNCEKARA, Ahmet, "Türkiye'nin Genç İşsizlik Profili", *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt: 4, Sayı:1, 2013, s.15-38.

BAYRAKTAR, Cahide, "Keynes ve Refah Devleti", *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt:10 Sayı:2, 2012, s.247-261.

BERKTAŞ, Sena, DİMLİ ORAKLIBEL, Renk, "Sanayi Devrimi ile Gelen Değişim: İş Bölümü ve Yabancılaşma" *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt:1 Sayı: 6, 19 Şubat 2021, s.112-121.

BIÇAKÇI, Saliha Nur, "Nesnelerin İnterneti", *Takvim-i Vekayi*, Cilt: 7, Sayı:1, 2019, 24-36.

BOZKURT ÇETİNKAYA, Özlem, ALPARSLAN, Murat Ali, "Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri", *Girişimcilik ve Kalkınma* Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, 2013, s.7-28.

BOZKURT ÇETİNKAYA, Özlem, KALKAN, Adnan, KOYUNCU, Osman, ALPARSLAN, Murat Ali, "Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:15, 2012, s.229-247.

BOZKURT, Öznur ve ERDURUR, Kutbettin, "Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt:8, Sayı:2, 2013, s.57-78.

BOZKURT, Öznur, "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, 2006, s.93-111.

BÖLÜKBAŞ, Mehmet, "Kayıt Dışı İstihdam ve Genç İşsizlik Ekonomik Büyüme ile İlişkili Olabilir Mi? Türkiye İçin Ekonometrik Bir Analiz" *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, Cilt:8, Sayı:2, 2018, s. 75-90.

BULUT, Ela, AKÇACI, Taner, "Endüstri 4.0 ve İnovasyon Göstergeleri Kapsamında Türkiye Analizi", *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, Cilt: 4,Sayı: 7, 2017, s.50-72.

BUYRUK AKBABA, Ayşe Nur, "Bulut Muhasebe ve İşletmelerde Uygulanması", *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* Sayı:82, 2019, s.21-40.

CESUR, Didem, KÖSE, Can, "Dijital Teknolojiye Yönelik Tutumların Girişimcilik Niyetindeki Rolü: Z Kuşağında Bir Araştırma" *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Cilt:2, Sayı:3, 2021, s.252-270.

CHEN, Liqiang, "Understanding IT entrepreneurial intention: an information systems view", *Journal of Computer Information Systems,* Cilt: 55, Sayı:1, 2014, s.2-12

CİVAN, Adem, ARI, Ramazan, GÖRÜCÜ, Alpaslan, ÖZDEMİR, Mehmet, "Bireysel ve takım sporcularının müsabaka öncesi ve sonrası durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:7, Sayı:1, 2010, s.194-206.

COŞAN, Bilal, ŞAHİN, Şeyma, YÖRÜBULUT ÇİLOĞLU, Merve "Küresel Ekonominin Kronik Sorunsalı Genç İşsizlik: Türkiye Güney Avrupa (İspanya, İtalya, Portekiz, Yunanistan) Ülkelerinin Karşılaştırması", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. (Special),* 2017, s:220-238.

ÇAĞLIYAN, Vural, DOĞANALP, Burcu, "Dijital Okuryazarlık İnternet Girişimciliği Niyeti İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Çalışma" *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 7, Sayı:2, , 2020, s: 180-199.

ÇAKIR, Nur Nisan, "Endüstri 4.0 ve Çalışmanın Geleceği", *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Cilt:8, Sayı:2, 2018, s.97-105.

ÇELEBİ, Furkan, "Dijital Çağda Liderlik ve Girişimcilik" Ankara: İksad Yayınevi, 2021.

ÇELEN, Serap, "Sanayi 4.0 ve Simülasyon", *International Journal Of 3D Prıntıng Technologıes and Dıgıtal Industry,* Cilt:1, Sayı:1, 2017, s. 9-26.

ÇELİK, Rümeysa, ARSLAN, İrmak, "Göç ve İşsizlik Arasındaki İlişki: Ampirik Bir Uygulama" *Journal of Social Policy Conferences*, Sayı:74, 65-75. 2018.

ÇELİK, Adnan, İNCE, Mehmet, BOZYİĞİT, Sezen, "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerini Etkileyen Ailesel Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma" *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Cilt:7, Sayı:3, 2014, s.113-124.

ÇELİKTAŞ, Soner Melih, SONLU, Görkem, ÖZGEL, Serkan, ATALAY, Yusuf, "Endüstriyel Devrimin Son Sürümünde Mühendisliğin Yol Haritası", *Endüstri ve Mühendislik Dergisi*, Cilt:56, Sayı: 662, 2015.

ÇETİN, Derya, "Fordizm Perspektifinden Hollywood Stüdyo Sistemi", *Atatürk İletişim Dergisi,* Sayı:6, 2014, s.203-214.

ÇEVİK TEKİN, İlknur, KÜSBECİ, Polathan, "Dijital Dönüşüm Sürecinde Yükselen Bir Değer: Dijital Girişimcilik" *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi,* Cilt:4, Sayı:1, 2021, s.81-102.

ÇÖĞÜRCÜ, İclal, "İktisadi Doktrinlerde Geçmişten Günümüze Girişimciliğin Önemi" *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Sayı:35, 2016, s.65-80.

DAVİDSON, Elizabeth, VAAST, Emmanuelle, "Digital Entrepreneurship and its Sociomaterial Enactment" *43 rd hawaii international conferance on system sciences,* 2010.

DELİÇAY, Murat, "Parakende E-ticaretin Yükselişi - Fırsatlar, Sorunlar ve Öneriler", Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Sektörler ve Kamu Yatırımları Genel Müdürlüğü, Yayın no: 0019, 2021.

DERYA, Hülya, "Endüstri Devrimleri ve Endüstri 4.0", *G. Ü. İslâhiye İİBF Uluslararası E-Dergi,* Cilt:2, Sayı:2, 2018, s. 1-20.

DEMİR, Özlem, TAŞKIRAN, Gülçin, "İİBF Mezun Adaylarının İş Bulma Ümitlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Nicel Bir Araştırma*" Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt:9, Sayı:1, 2018, s.42-57.

DEMİR, Fatih, İLHAN, Elif, KALAYCI, Nurdan, "Yükseköğretimde Hedeflenen Dönüşümü Gerçekleştirme Araçlarından Eğitim Programı 4.0", *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 14 Sayı: 28, 2019, s. 432-466.

DİSK/Genel-İş sendikası Araştırma Dairesi, Türkiye'de Genç İstihdam Raporu, TEMMUZ, 2021.

DOĞAN, Korcan, ARSLANTEKİN, Sacit, "Büyük Veri: Önemi, Yapısı ve Günümüzdeki Durum", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt:* 56, Sayı:1, 2016, s. 15-36.

DOĞAN, Duygu, "Üniversite Öğrencilerinin ve Akademisyenlerin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi", *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,* Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022, s.1-120.

DOKUZ, Ahmet Şakir, ÇELİK, Mete, "Bulut Bilişim Sistemlerinde Verinin Farklı Boyutları Üzerine Derleme", *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, Cilt:6, Sayı:2, 2017, s.316-328.

DUMAN, Erhan, "Krizlerin Anatomisi: 1929 Ekonomik Buhranı ve 2008 Küresel Krizi'nin Karşılaştırılması" *T.C Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı,* Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.1-148.

DURSUN, Salih, AYTAÇ, Serpil, "Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı", Bursa *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:28, Sayı:1, 2009, s.71-84.

DURUKAN, Tülin, "Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21.Yüzyılda Girişimciliğin Önemi*" Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* Cilt:1, Sayı:2, 2006, s.25-37.

EBSO, "Endüstri 4.0" EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI Araştırma Müdürlüğü, Ekim 2015, s.4-54.

EKŞİLİ, Nisa, ÇELİK ÇAYLAK, Pınar, "Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Dijitalleşme Algısına Yönelik Metaforik Çalışma", *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, Dijitalleşme Özel Sayısı,* 2022, s.257-269.

EROL, Işık Sevgi, "Gençlere Yönelik Aktif İstihdam Politikaları: Japonya, Kore, Çin, Türkiye Örnekleri", *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi,* Cilt: 24, Sayı: 6, 2013, s.15-43.

ERTEMEL, Adnan Veysel, EROĞLU PEKTAŞ, Güzide Öncü, "Dijitalleşen Dünyada Tüketici Davranışları Açısından Mobil Teknoloji Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Nitel Bir Araştırma", *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, 2018, s.18-34.

ETÇİ, Hilmi, KARAGÖL, Veysel, "Türkiye'de İstihdam ve İşsizlik: 2000-2018", *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:7, Sayı:14, 2019, s.58-75.

EYEL, Cafer Şafak, SAĞLAM, Hande, "Dijital Dönüşüm ve Girişimcilikteki Değişim: Dijital Girişimcilik", *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:1, Sayı:6, 2021, s.7-20.

FİDAN, Mustafa, DEBBAĞ, Murat, "Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi Öğretim Programının Teknoloji Okuryazarlığı Boyutları Açısından İncelenmesi", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:50, 2019, s.22-50.

GENÇ, Sıla, "Sanayi 4.0 Yolunda Türkiye", *Sosyoekonomi Dergisi,* Cilt:26, Sayı:36, 2018, s.235-248.

GÖÇER, İsmet, "Bankacılık Sektörü Kredi Hacmi Genişlemesinin İşsizlik Üzerindeki Etkileri: Çoklu Yapısal Kırılmalı Eştümleşme Analizi" *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources,* Cilt:17, Sayı:2, 2015, s.109-129.

GÖKTAŞ, Pınar, BAYSAL, Havvanur, "Türkiye'de Dijital İnsan Kaynakları Yönetiminde Bulut Bilişim", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 4, 2018, s.1409-1424.

GÖLDAĞ, Battal, "Üniversite Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri İle Dijital Veri Güvenliği Farkındalık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 3, 2021, s.82-100.

GÜL, Hüseyin, "Türkiye'nin Eğitim Sorunları, AKP'nin Eğitime Bakışı ve Çözüm Önerileri", *Toplum ve Demokrasi*, Cilt:2, Sayı:3, Mayıs-Ağustos, 2008, s.181-196.

GÜL, Gözde, "Okuryazarlık Sürecinde Aile Katılımının Rolü" A*nkara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,* Cilt:8, Sayı:01, 2007, s.17-30.

GÜNGÖR, Berkan, AKSÖZ, Fatmanur, "1929 Dünya İktisadi Krizi, Otoriterleşen Devletler ve Türkiye'ye Yansımaları", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi,* Cilt:25 Sayı:1, 2021, s.33-52.

GÜNEŞ, Firdevs, "Okuryazarlık Yaklaşımları", *The Journal of Limitless Education and Research,* Cilt:4, Sayı:3, 2019, s.224-246.

GÜNEY, Ahmet, ÇELİK, Elif, "Sosyal Sermaye İle İşsizlik Kaygısı Arasındaki İlişki: Atatürk Üniversitesi İİBF Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama" *İstanbul İktisat Dergisi*, Cilt:69 Sayı:1, 2019.

GÜNER, Hasan, KORKMAZ, Adem "İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi: Girişimcilik Destekleme Modeli Olarak İŞGEM'LER", *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt 2, Sayı:1, 2011, s.42-65.

GÜREL BULGURCU, Burcu Esra, "İç Girişimcilik: Bir Literatür Taraması", *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, Sayı:6, Haziran 2012, s.57-75.

GÜRBÜZ, Sait, & ŞAHİN, Faruk, "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri". Seçkin Yayıncılık, 2014.

GÜVENOĞLU, Hüseyin, BAYIR, Musa, "Genç İşsizliği Etkileyen Faktörlere İlişkin Ampirik Bir Analiz", *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı:2, 2020, s.19-36.

HAMUTOĞLU, Nazire Burçin, GÜNGÖREN CANAN, Özlem, UYANIK KAYA Gülden, ERDOĞAN GÜR, Duygu, "Dijital Okuryazarlık Ölçeği: Türkçe 'ye Uyarlama Çalışması" Ege Eğitim Dergisi, 2017, s.408- 429.

IŞIK, Volkan, "Türkiye'de Genç İşsizliği ve Genç Nüfusta Atalet", *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi,* Cilt:5, Sayı:11, 2016, s.130-145.

İBİCİOĞLU, Hasan, ÖZDAŞLI, Kürşat, ALPARSLAN, Murat Ali, "Girişimci Özellikler ve Girişimcilik Türü Tercihi Üzerinde Ebeveyn Etkisi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Araştırması", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi,* Cilt:12, Sayı:1-2, 2009, s.521-538.

İÇTEN, Tarık, BAL, Güngör, "Artırılmış Gerçeklik Üzerine Son Gelişmelerin ve Uygulamaların İncelenmesi", *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, Cilt:5, Sayı:2, 2017, s.111-136.

İMAMOĞLU, Salih Zeki, İNCE, Hüseyin, TÜRKCAN, Hülya, "Endüstri 4.0 Uygulamalarının Örgütsel Çeviklik Üzerindeki Etkisi: Kavramsal Bir Çalışma", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* Cilt:35 Sayı:1, 2021, s.103-124.

KABAKLARLI, Esra, GÜR, Murat, "Türkiye'de Genç İşsizlik Sorunu ve Ekonomik Belirleyicilerinin Uzun Dönem Eş-Bütünleşme Analizi", *Uluslararası İktisat Öğrencileri Kongresi,* 2011.

KANCA, Osman Cenk, "Türkiye'de İşsizlik ve İktisadi Büyüme Arasındaki Nedenselliğin Ampirik Bir Analizi", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Cilt:21, Sayı:2, 2012, s.1-18.

KANYILMAZ POLAT, Ebru, BACAK, Bünyemin, "İşsizliğin Psikolojik Sonuçları ve İşsizlik Süresi İlişkisi: Çanakkale'de Yükseköğrenim Mezunu İşsizler Üzerinde Bir Araştırma", *Çalışma İlişkileri Dergisi,* Cilt:9, Sayı:2, 2018, s.24-47.

KARAARSLAN, Enis, AKBAŞ, Fatih Muhammet, "Blokzinciri Tabanlı Siber Güvenlik Sistemleri", *Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi,* Cilt:3, Sayı:2, 2017, s.16-21.

KARABACAK, Zaliha İnci, SEZGİN, Aslı Ayşe, "Türkiye'de Dijital Dönüşüm ve Dijital Okuryazarlık" *Türk İdare Dergisi*, Sayı:488, 2019, s.319-347.

KAYA, Pir Ali, ERTUĞRUL YILMAZER, Ulaş İşın, "Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Çalışma Hakkı" *Journal of Social Policy Conferences,* 2016, s.55-80.

KAYA, Mevlüt, VAROL, Kübra, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği)", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Cilt:17, Sayı:17, 2004, s. 31-63

KAYA DENİZ, Aysun, "Covid-19 Salgını Sürecinde Dijitalleşen Eğlence Anlayışı: Çevrim içi Konserler", *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,* Cilt:4, Sayı:2, 2020, 191-206.

KERMAN, Uysal, "Yönetim Biliminin Öncülerinden Woodrow Wilson Ve Frederick Winslow Taylor'un Farklı Bir Açıdan Değerlendirilmesi", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergis*i, Cilt:8, Sayı:14, Mart 2016 s.232-247.

KILIÇ DOĞAN, Anzılha, ŞENER, Nilgün, "Kamusal Alanda Sanatın Dijitalleşmesi ve Mekân Algısı" *STAR Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi,* Cilt:3, Sayı:4, 2022, s.187-197.

KLEİN, Müge, "İşletmelerin Dijital Dönüşüm Senaryoları-Kavramsal Bir Model Önerisi*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:19, Sayı:74, 2020, 997-1019

KILAVUZ, Emine, ERDEM, İlhan, "Dünyada Tarım 4.0 Uygulamaları ve Türk Tarımının Dönüşümü" *Social Sciences*, Cilt:14, Sayı:4, 2019, s.133-157.

KIRAN, Funda, ÇETİNKAYA BOZKURT, Özlem, TUNÇ, Hakan, "Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi,* Cilt:1, Sayı:1, 2018, s.29-51.

KİŞİ, Nermin, "Dijital Çağda Yeni Bir Girişimcilik Yaklaşımı: Dijital Girişimcilik", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* Cilt:19, Sayı:2, 2018, s.389-399.

KOCA, Didem, "Sanayi Devrimlerinin Tarihsel Arka Planı ve İşgücü Becerileri Üzerindeki Yansımaları", *OPUS International Journal of Society Researches*, Cilt:16, Sayı:31, 30 Kasım 2020, s.4531-4558.

KOCABAŞ, Fatma, "Endüstri İlişkilerindeki Dönüşüm", "*Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi",* Sayı: 10, 2004.

KOÇAK, Orhan, "Bilgi Teknolojilerini Kullanan Yeni Girişimcilik Modelinin İş Yaratma Etkisi" Journal Social Policy Conferences, Sayı:57, 2009, s.381-405.

KORAL GÜMÜŞOĞLU, Eylem, "Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm", *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi,* Cilt: 3, Sayı:4, 2017, s.30-42.

KOZAN Mehmet, BULUT ÖZEK, Müzeyyen, "Böte Bölüme Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeyleri ve Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarının İncelenmesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt:29, Sayı:1, 2019, s.107-120.

KORKMAZ, Doğan, " Postmodern Tüketim Kültüründe Z Kuşağı Üniversite Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Alışkanlıkları Sorunu" Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Doktora Tezi, 2022.

KORKMAZER, Fuat, "Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Algılarının İncelenmesi", *Business Economics and Management Research Journal*, Cilt:3, Sayı:2, 2020, s.141-152.

KÖROĞLU, Veli, KOÇ, Murat, " Stratejik Yönetim Açısından Taylorizm Prensiplerinin Zamanımıza Yansımaları", *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:14, Sayı:1, Haziran 2017, s.1-18.

KURUDAYIOĞLU, Mehmet, TÜZEL, Sait, "21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi" *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 2010, s.284-297.

KURBANOĞLU, Serap S, "Bilgi Okuryazarlığı: Kavramsal Bir Analiz*" Türk Kütüphaneciliği*, Cilt:24 Sayı:4, 2010, s.723-747.

KURT, Adile Aşkım, KÜRÜM, Dilruba, "Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişki: Kavramsal Bir Bakış", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:2, 2010, s.20-34.

KÜÇÜKALTAN, Derman, "Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* 2009, s.21-28.

MAHİROĞULLARI, Adnan, "Endüstri Devrimi Sonrasında Emeğin İstismarını Belgeleyen İki Eser: Germinal ve Dokumacılar" *Istanbul Journal of Sociological Studies,* Cilt:32, 13 Eylül 2005, s.41-53.

MAYOR, Thomas, YAYLA Atilla, "Avcı ve Toplayıcılar: Orijinal Liberteryenler" , *Liberal Düşünce Dergisi,* Sayı:71, Haziran, 2013, s.227-246.

MURAT, Sedat, ŞAHİN, Levent, "Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik", *Istanbul Journal of Sociological Studies,* Sayı:44, 2011, 1-48.

MURRAY, Meg Coffin, PEREZ, Jorge, "Unraveling the digital literacy paradox: How higher education fails at thefourth literacy" *Issues in Informing Science and Information Technology*, Cilt:11, 2014. 85-100.

NG, Wan, "Can we teach digital natives digital literacy?", Computers & Education, Cilt:59, Issue:3, 2012, s.1065–1078.

NAKTİYOK, Atılhan, BAYRAK KÖK, Sabahat, "Çevresel Faktörlerin İç Girişimcilik Üzerine Etkileri" *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Cilt:8, Sayı:2, 2006, s.77-96.

OLCAY, Sümeyye, "Sosyalleşmenin Dijitalleşmesi Olarak Sosyal Medya ve Resimler Arasında Kaybolma Bozukluğu: Photolurkıng", *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, 2018, s.90-104.

OKUMUŞ, Meryem, ATİLGAN, Sinan Sait, "Üniversite Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Becerileri ile Dijital Mahremiyet Kaygısı Arasındaki İlişki", *TRT Akademi*, Cilt:6 Sayı:12, 2021, s.342-363.

ONURSOY, Sibel, "Üniversite Gençliğinin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi,* Cilt:6, Sayı:2, 2018, s.989-1013.

ÖCAL, Fatih Mehmet, ALTINTAŞ, Kıvanç, "Dördüncü Sanayi Devriminin Emek Piyasaları Üzerindeki Olası Etkilerinin İncelenmesi ve Çözüm Önerileri", OPUS International Journal of Society Researches, Cilt:8, Sayı:15, 31 Ağustos 2018, s.2066-2092.

ÖKSÜZ, Enis, "Feodal Düzen ve Sosyal Değişmeler", *Istanbul Journal of Sociological Studies* , 1980, s.81-92.

ÖNAL, İnci, "Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi" Bilgi Dünyası, Cilt:11, Sayı:1, 2010, s.101-121.

ÖREN, Kenan, YÜKSEL, Hasan, "Geçmişten Günümüze Çalışma Hayatı", *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi,* Cilt: 1, Sayı: 1, 2012, s.35-59.

ÖREN, Kenan, BİÇKES, Mehmet, "Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma)", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Cilt:16, Sayı:3, 2011, s.67-86.

ÖZAY, Eda, BAYRAK KÖK Sabahat, "Yeni Nesil Girişimcilik Örneği Olarak Dijital Girişimcilik ve Girişimcilerin Dijital Özellikleri", *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi,* Cilt:9, Sayı:1, 2022, s.211-246.

ÖZBEK, Ahmet, YILDIZ, Aytaç, ALAN, Mehmet Asif, "Türk Tekstil İşletmelerinin Endüstri 4.0'a Adaptasyonunun İncelenmesi", *Acta Infologica,* Cilt:5, Sayı:2, 2021, s.255-265.

ÖZÇELİK KAYNAK, Kezban, ÖZTUNA, Barış, "Üniversite Öğrencilerinde İşsizliğe Yönelik İşsizlik Kaygısı Ve Umutsuzluk: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, Cilt:15, Sayı:60, 2020, s.953-970.

ÖZDEMİR, Osman, "Dijital Okuryazarlık", *Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Kitap Bölümü Koleksiyon,* 2021.

ÖZDEVECİOĞLU, Mahmut, CİNGÖZ Ayşe, "Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve*", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Sayı:32, 2009, s.81-95.

ÖZER, Mustafa, BİÇERLİ, Kemal, "Türkiye'de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt:3, Sayı:1, 2003, s.55-86.

ÖZERBAŞ, Mehmet Arif, KURALBAYEVA, Aliye, "Türkiye ve Kazakistan Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi" *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı:1, 2018, s.16-25.

ÖZOĞLU, Ceren, "Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Dijital Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki (Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,* Yüksek Lisans Tezi, 2019.

ÖZOĞLU, Ceren, KAYA, Esra, "*Z Kuşağı Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeleri ve Dijital Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki"*, Anadolu Journal of Educational Sciences International, Cilt:11, Sayı:1,2021, s.415-437.

ÖZKUL, Sait Ahmet, "Türk Yönetim Yazınında İlk Taylorizm Yayınlarına Yönelik Bir Transkripsiyon Çalışması", *Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, Ekim: 2016, s.59-98.

ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, "Endüstri 4.0", *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi,* Cilt:21, Sayı:1, Haziran 2017, s.41-64.

PARLAK, Zeki, "Yeniden Yapılanma ve Post-Fordist Paradigmalar", *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1999, s.83-102.

POLAT, Coşkun, "Bilgi Çağında Üniversite Eğitimi İçin Bir Açılım: Bilgi Okuryazarlığı Öğretimi", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Cilt:12, Sayı:30, 2006, s.249-266.

POSOS DEVRANİ, Ayşe Elif, "Gençler İçin 21. Yüzyıl Becerileri ve Dijitalleşen Dünyanın Gereklilikleri: Yeni Okuryazarlıklar", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Cilt:9, Sayı:24, 2021, s.5-20.

RONEY, Sevgin Akış, "Fordizmden Post Fordizme Geçiş Sürecinin Turizme Yansımaları: Kitle Turizmi ve Alternatif Turizm", *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergis*i, Cilt: 13, Sayı:1, 2002, 9-14.

SAĞIROĞLU, Şeref, BÜLBÜL, İbrahim Halil, KILIÇ, Ahmet, KÜÇÜKALİ, Mustafa, "Dijital Okuryazarlık ve Ötesi", Nobel Akademik Yayıncılık, 2020.

SAĞLIK, Büşra, ÇELİK, Yeliz Hacer, "Küreselleşen Çalışma Hayatında Kadının Rolü", Fırat Üniversitesi, *İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, 2018, s.95-120.

SAĞTAŞ, Saadet, "Endüstri 4.0'ın Dijital Pazarlamaya Etkileri*", Tarsus Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi,* Cilt: 1, Sayı:1, 2021, s.51-66.

SAKLI, Rıza Ali, "Kapitalist Gelişim Sürecinde Fordizm ve Post-Fordizm", Ocak 2007, s.1-20. https://ses.org.tr/wp-content/uploads/fordizmpostfordizm.pdf

SAKAL, Murat, "Dijital Yerlilerin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri" *7. Uluslararası Yönetim Bilişim Sistemleri Konferansı"Sağlık Bilişimi ve Analitiği,* 2020.

SAVRAN, Sungur, "Yalın Üretim ve Esneklik: Taylorizmin En Yüksek Aşaması", *Devrimci Marksizm,* 2007, s.131-173.

SELÇUK, Güven, "Fordist Birikim Rejimi ve Kitle Kültürü", *Journal of Yasar University*, Cilt:24, Sayı:6, 2011, s.4130-4152.

SERİNİKLİ, Nilüfer, " Endüstri 4.0'ın Özel, Kamu ve Kooperatif Sektörlerine Etkisi" *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Endüstri 4.0 ve Örgütsel Değişim Özel Sayısı,* Cilt:23, 30 Aralık 2018, s.1607-1621.

SOYSAL, Abdullah, "Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme" *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt:65, Sayı:01, 2010, s.83-114.

SOYLU, Ali, ŞENEL, Dilek, KALFA, Veli Rıza, KOCAALAN, M. Levent, "Girişimcilik Eğitimlerinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Olan Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu Örneği", *İşletme Araştırmaları Dergisi,* 7/3, 2021, s.311-335.

SÖNMEZ, Asuman, ARIKER, Çağla, TOKSOY, Andaç, "Dünya'da ve Türkiye'de Sosyal Girişimciliğin Gelişimi", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Cilt:17, Sayı:37, 2016, s.102-121.

SÜRMEN, Yunus Emre, GÜLER, Esra, "Endüstri 4.0 ve Bursa Otomotiv Sanayi: Swot (GZFT) Analizi İle Bir Değerlendirme", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı:27, Haziran-2021, s.328-347.

ŞAHİN, Muzaffer, "Korku, Kaygı ve Kaygı (Anksiyete) Bozuklukları", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi,* Cilt:6, Sayı:10, 2019, s.117-135.

ŞALVARCI TÜRELİ, Nesrin, COŞKUN, Hatice, "Y Kuşağı Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Yatkınlığı: Bölümlerarası Karşılaştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:31, 2018.

ŞEKKELİ, Zümrüt Hatice, BAKAN, İsmail, "Akıllı Fabrikalar", *JournalOf Lıfe Economıcs*, Cilt:5, Sayı:4, Ekim 2018, s.203-220.

ŞEN, Hüseyin, KAYA, Ayşe, "Ekonomik Krizlerin Değişmeyen İmdatçısı*: Maliye Politikası", SosyoEkonomi, 2015, s.55-86.

TAŞ, Hacı Yunus, "Dördüncü Sanayi Devrimi'nin (Endüstri 4.0) Çalışma Hayatına ve İstihdama Muhtemel Etkileri", *OPUS International Journal of Society Researches*, Cilt:9, Sayı:16, 2018, s. 1817-1836.

TAŞ, Hacı Yunus, KÜÇÜKOĞLU, Mahmut, DEMİRDÖĞMEZ, Mehmet, "Türkiye'de Genç İşsizliği Sorunu ve Alternatif Çözüm Önerileri", *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi,* Cilt:7, Sayı:18, 2018, s.279-294.

TERZİ, Onur, İŞLİ, Ayşe Gülgün, "Dijitalleşen Dünyada Dijital Okuryazarlık: Banka Müşterileri Üzerine Bir Araştırma*", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:7, 2020, s.50-67.

TOKER, Kerem, "Endüstri 4.0 ve Sürdürülebilirliğe Etkileri", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Yönetim Dergisi,* Cilt: 29 Sayı: 84, 2018, s.51-64.

TAŞEL, Fulya, "Dijitalleşmenin Ticarete ve Ekonomiye Etkisi", *Beykoz Akademi Dergisi*, Cilt:8, Sayı:2, 2020, s.127-137.

TAŞĞIN, Özden, BOZGEYİKLİ, Hasan, BOĞAZLIYAN, Emrullah Emre, "Üniversiteli Gençlerin İşsizlik Kaygıları İle Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki*", Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi,* Cilt:6, Sayı:16, 2017, s.551-567.

TEKİN, Zeliha, KARAKUŞ, Kübra, "Gelenekselden Akıllı Üretime Spor Endüstrisi 4.0", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi,* Cilt:7, Sayı:3, 2018, s. 2103-2117.

TEKİN TAYFUN, Ayşenur Nur, KORKMAZ, Adem, "Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma"

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:8, Sayı:17, 2016, s.534-558.

TOSUN, Ülkü, GÜDEK, Kemal, ZORLU, Aziz, "İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi", *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, Cilt:2, Sayı:2, 2018, s.55-63.

TOPTAŞ ARSLAN, Gülşah, "Çalışmanın Evrimi: Sanayi Toplumundan Sanayi Ötesi Topluma Geçiş", *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* Cilt:2, Sayı:1, 2018, s.145-162.

TURAÇ, İlkay Sevinç, DONAR BAYIN, Gamze, "Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygılarını ve Yaşam Doyumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi", *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:5, Sayı:4, 2017, s.119-127.

TURAN, Zübeyir, ÖZTÜRK, Yusuf, "Keynes Sistemi ve Bekleyişlerin Sisteme Katkısı", *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, Sayı:2, 2016, s.259-269.

TÜZEL, M. Sait, "GÖRSEL OKURYAZARLIK", *Türklük Bilimi Araştırmaları,* Sayı:27, 2010, s.691-705.

UZUN, Yasemin, ÇELİK, Gamze, "Akademisyenlerin Okuryazarlık Algısındaki Değişimler", *OPUS International Journal of Society Researches*, Cilt:15, Sayı:22, 2020, s.1134-1156.

UYAR, Ahmet, "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri", *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD),* Cilt:7 Sayı:1, 2021, s.198-211.

UYAR BOZDAĞLIOĞLU, Yasemin E., "Türkiye'de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları", *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:10, Sayı:20, 2008, s.45-65.

ÜSTÜN, Gonca, DEDEKOÇ, Şule, KAVALALI, Tuğba, ÖZTÜRK, Feyza, SAPÇI, Yasemin, CAN, Semih, "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulmaya İlişkin

Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi" *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* Cilt:3, Sayı:2, 2014, s.200-221.

ÜRÜT KELLECİ, Serap, TÜRK, Zehra, "Genç İşsizliğin İncelenmesi: OECD Ülkeleri ve Türkiye Karşılaştırması", *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi,* Cilt:5, Sayı:13, 2016, s.10-25.

ÜZMEZ, Sami Selahaddin, BÜYÜKMEŞE, Tuba, "Dijitalleşme Sürecinde Bilgi Yönetiminin İşletmelerin Teknoloji Uyumuna Etkileri", *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, Cilt:16, Sayı: 2, 2021, s.117-127.

VURAL, Mahmut, ÇAVUŞ, Şenol, "Elektronik Girişimcilik ve Kırgızistan'da Uygulanma Olanakları", *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:59, 2017, s.50-64.

YAĞMUR, Ayten, GÜRSOY, Sergen, DURMAZ, Şerife, "Dijitalleşme Sürecinde İstihdam Olgusunun Çok Boyutlu Analizi: Bibliyometrik ve İçerik Analizi", *Maliye Dergisi,* 2022, s.172-195.

YANKIN, Fahri Bilal, "Dijital Dönüşüm Sürecinde Çalışma Yaşamı", *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi,* Cilt:7 Sayı:2, 2019, s.1-38.

YAVUZASLAN, Kıymet, DAMAR, Özgür, SÖNMEZ, Büşra, ÖZDAŞ, Burcu, UYAR, Nazlı, AKILOTU, Eda, " Türkiye'de Genç İşsizliğinin, İşsizlik Histerisi Hipotezi Çerçevesinde Yapısal Kırılmalar Testi ile Analizi", *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi,* Cilt:2, 2017, s.21-32.

YAVUZER, Haluk, MEŞECİ, Filiz, DEMİR, İlkay, SERTELİN, Çare, "Günümüz Üniversite Gençliğinin Sorunları", *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi,* Cilt:2, Sayı:1, 2005, s.79-91.

YENİLMEZ, Füsun, KILIÇ, Esin, "Türkiye'de İşgücüne Katılma Oranı-İşsizlik Oranı İlişkisi: Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Dayalı Bir Analiz", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:13 Sayı:2, 2018, s.55-76.

YELKiKALAN, Nazan, ÖZCAN, Sedef, TEMEL, Kemal, "Endüstri 4.0 Farkındalığının Belirlenmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği", Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, 2019, s.31–44.

YILDIZ, Melek, "Mobil Bankacılık Müşterilerinin Covid-19 Pandemisine Göre Deneyim ve Davranışı: Y Kuşağı Örneği", 2021, s.409-429.

https://www.researchgate.net/profile/MelekYildiz/publication/354193240_MOBIL_BANKACILIK_MUSTERILERININ_COVID19_PANDEMISINE_GORE_DENEYIM_VE_DAVRANISI_Y_KUSAGI_ORNEGI/links/612a77970360302a006542d1MOBIL-BANKACILIK-MUeSTERILERININ-COVID-19-PANDEMISINE-GOeRE DENEYIM-VE-DAVRANISI-Y-KUSAGI-OeRNEGI.pdf

YILDIZ, Aytaç, "Endüstri 4.0 ve Akıllı Fabrikalar", *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi,* Cilt:22, Sayı:2, 2018, s.546-556.

YILDIZ, Kemal, "İşsizlik Türleri, Her Bir İşsizlik Türünün Toplam İşsizlikteki Payı ve Çeşitli Demografik Parametrelerle İlişkisi", *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi,* Sayı:45, 2014.

YILDIRIM, Ozan ve BAŞER, Emrah, "İnternetin Girişimciliği Kapsamında Değişen Enformasyon Siteleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Global Media Journal*, Cilt:6, Sayı:12, 2016, s. 172-200.

YILMAZ, Onur, "Küreselleşme Sürecinde Dönüşen Güvenlik Algısı ve Siber Güvenlik", C*yberpolitik Journal*, Cilt:2, Sayı:4, 2017, s.22-43.

YILMAZ, Ercan Nurcan, GÖNEN, Serkan, ŞANOĞLU, Seda, KARACAYILMAZ, Gökçe, ÖZBİRİNCİ, Özge, "Endüstri 4.0'ın Gelişim Sürecinde Unutulan Bileşen: Siber Güvenlik", *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi,* Cilt:9, Sayı:4, 2021, s.1142-1158.

YILMAZ, Bülent, KÖSE Eda, KORKUT, Şelale, "Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma", *Türk Kütüphaneciliği*, Cilt:23, Sayı:1, 2009, s.22-51.

YILMAZ, Fevzi, "Robotlar Hayatımızda", *Fatih Sultan Mehmet İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı:12, 2018, s.109-120.

YILMAZ, Canan, "Endüstri 4.0'ın Karanlık Fabrikalarında İnsan Kaynaklarının Rolü: İşlevsiz Bir Sınıf Mı?", *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, Cilt:5, Sayı:4, 2021, s.236-247.

YÜCEL, Göksel, ADİLOĞLU, Burcu, "Dijitalleşme - Yapay Zeka ve Muhasebe Beklentiler", *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı:17, 2019 47-60.

YÜKSEL, Hasan, "Çalışma İlişkilerinde Dinamik Ve Değişken Bir Konsept Olarak 'Zaman' Kavramı", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:6, Sayı:10, 05 Ağustos 2014, s.124-142.

YÜKSEKBİLGİLİ, Zeki, ÇEVİK, Gözde Zeynep, "Endüstri 4.0 Bağlamında Türkiye'nin Yerine İlişkin Güncel ve Gelecek Eksenli Bir Analiz", *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3, Sayı:2, 2018, s.422-436.

YÜKSEL, Hasan, CEVHER, Ezgi, YÜKSEL, Mesude, "Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma", *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:5, Sayı:1, 2015, s.143-156.

WANG, Yu Min, LİN, Yi Shuan"Determinants of internet entrepreneurship intentions among business school students", International Journal of Information and Education Technology, Cilt:6, Sayı:10, 2016, s.754-758.

WELSUM, Desiree Van, "Enabling Digital Entrepreneurs", World Development Report, 2016.

İNTERNET YAYINLARI

AİRBNB, https://www.airbnb.com.tr/ Erişim Tarihi:02.04.2021.

Çiçek Sepeti, https://www.ciceksepeti.com/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=318550718&gclid=Cj0KCQjwpPKiBhDvARIsACngzDRaOn_crdbEr68hmlAVBG-Fg1Ul3ua12fjNADs7SORYoM3zfHqIXoaAl2HEALw_wcB&gclsrc=aw.ds Erişim Tarihi: 02.03.2022.

Endüstri40, https://www.endustri40.com/artirilmis-gerceklik-augmented-reality/ Erişim Tarihi: 05.03.2022

Endüstri40, https://www.endustri40.com/bulut-bilisim-cloud-computing-nedir/ Erişim Tarihi: 23.10.2021

Endüstri40, https://www.endustri40.com/endustri-4-0-yolunda-nesnelerinin-interneti/ Erişim Tarihi:23.10.2021

Hepsiburada.com, https://www.hepsiburada.com/?&wt_gl=cpc.68xxAll.text.camp17602459350adgr136625165485&tkw=gitti%20gidiyor&ds_rl=1294343&gclid=Cj0KCQjwpPKiBhDvARIsACn-gzAhv7JUd3r_BM0mI-sXNqJ3J_byGQyenmsNTgd6kKAMUoeSDprygPgaAq7yEALw_wcB&gclsrc=aw.ds Erişim Tarihi: 02.09.2021.

https://www.hepsiburada.com/ Erişim Tarihi: 02.09.2021

Getir, https://getir.com/?gclid=Cj0KCQjwpPKiBhDvARIsACn-gzBW9YQhYi6NINWNb1i1rSGZjCFg12JfCxRmBBW9Bnmz-dPJ3CHFymYaAifLEALw_wcB. Erişim Tarihi: 02.03.2022.

GİTTİGİDİYOR, https://www.hepsiburada.com/magaza/gitti-gidiyor Erişim Tarihi:09.02.2022

NETFLİX, https://www.netflix.com/tr/ Erişim Tarihi: 03.03.2021

Onedio, https://onedio.com/ Erişim Tarihi: 02.09.2021

Sahibinden, https://www.sahibinden.com/ Erişim Tarihi: 02.09.2021

Statista, https://www.statista.com/topics/9085/wechat/ Erişim Tarihi: 04.05.2022

Statista, https://www.statista.com/topics/4826/uber-technologies/ Erişim Tarihi: 23.11.2021

Statista, https://www.statista.com/topics/2187/alibaba-group/ Erişim Tarihi: 23.11.2021

Statista, https://www.statista.com/topics/2273/airbnb/ Erişim Tarihi: 23.11.2021

Statista, https://www.statista.com/topics/1001/google/ Erişim Tarihi: 23.11.2021

Statista, https://www.statista.com/topics/751/facebook/ Erişim Tarihi: 23.11.2021

Statista, https://www.statista.com/topics/842/netflix/ Erişim Tarihi: 23.11.2021

SOCİETYNE, https://societyone.com.au/ Erişim Tarihi:03.06.2022.

TRENDYOL, https://www.trendyol.com/ Erişim Tarihi:02.08.2021.

TÜİK, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022 Erişim Tarihi:23.07.2021.

TÜİK, İşgücü istatistikleri, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2022-49390#:~:text=%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BC%202022%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20bir%20%C3%B6nceki,ise%20%35%2C1%20oldu. Erişim Tarihi:02.11.2022.

Türkiye İstatistik Kurumu, İşgücü İstatistikleri Mikro Veri Seti, 2022.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri, https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 05.05.2022

T.C. TİCARET BAKANLIĞI ELEKTRONİK TİCARET BİLGİ SİSTEMİ (ETBİS) 2021 YILI VERİLERİ, https://www.e-ticaret.gov.tr/ Erişim Tarihi:03.11.2023.

UBER, https://www.uber.com/tr/tr/ Erişim Tarihi:09.09.2021.

Uluslararası Çalışma Örgütü, Genç İstihdam, https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/youth-employment/lang--tr/index.htm Erişim Tarihi:06.07.2022.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Anayasası, İşsizlik Tanımı, 1982.

Yemek Sepeti: https://www.yemeksepeti.com/city/edirne?gclid=Cj0KCQjwho-lBhC_ARIsAMpgMocT0WUEwkQktHxQeLW3tfsoDhizB4ZmWKRGqpuZKMshlX3XNf5OoyQaAurwEALw_wcB Erişim Tarihi: 09.09.2021.

YOUTHALL, https://www.youthall.com/tr/ Erişim Tarihi: 08.09.2022.

WorldBank, https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=DK-CH-MT-JP-CZ__ Erişim Tarihi: 02.03.2023.

WorldBank, https://data.worldbank.org/indicator/DC.DAC.AUTL.CD?locations=GR-AT-IT-FR-ES Erişim Tarihi:02.03.2023.

WorldBank, https://data.worldbank.org/indicator/DC.DAC.AUTL.CD?locations=MX-BG-BO-RO Erişim Tarihi:02.03.2023.

WorldBank, https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=BA-TR-AM-XK-MK Erişim Tarihi: 02.03.2023.

WorldBank, https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.NE.ZS?locations=CH-JP-KR-DE-IS Erişim Tarihi:02.03.2023.

WorldBank, https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.NE.ZS?locations=PT-SE-IT-GR-ES Erişim Tarihi: 02:03:2023.

WorldBank, https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.NE.ZS?locations=KZ-MD-BG-LV-JM Erişim Tarihi: 02:04:2023.

WorldBank, https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.NE.ZS?locations=IR-LK-MA-XK-ZA Erişim Tarihi: 02.04.2023.

We Are Social, https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/ Erişim Tarihi:05.10.2021

https://sks.uskudar.edu.tr/blog/akademide-dijitallesmenin-onemi, E.T. 01-06-2023

EK1. ANKET FORMU

BÖLÜM 1. DEMOGRAFİK SORULAR

1. Cinsiyetiniz : ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Okuduğunuz Fakülte

( ) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ( ) Mühendislik Fakültesi
( ) Uygulamalı Bilimler Fakültesi ( ) Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
( ) Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu ( ) Sağlık Bilimleri Fakültesi
( ) Diğer: Kırkpınar spor bilimleri Fakültesi (Diğer)

3. Okuduğunuz Bölüm

( ) Bankacılık ve Sigortacılık ( ) Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri (( ) Gümrük İşletme
( ) Finans ve Bankacılık ( ) Sağlık Yönetimi ( )Muhasebe ( ) İktisat ( ) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
( ) Bilgisayar Mühendisliği ( ) Maliye ( ) Spor Yöneticiliği () Yönetim Bilişim Sistemleri/İşletme Bilgi Yönetimi
() İşletme ( ) Uluslararası ticaret () Turizm İşletmeciliği () Ekonometri () Uluslararası İlişkiler
( ) Diğer: …….

4. Aşağıdaki Derslerden Hangisini/Hangilerini Aldınız?

( ) Davranış Bilimleri ( ) Örgütsel Davranış ( ) Genel İşletme/ İşletme Yönetimi
( ) Girişimcilik ( ) Yapay Zeka ( ) Küreselleşme

5. Okuduğunuz Sınıf

(1) 1. Sınıf **( )** 2. Sınıf **( )** 3. Sınıf **( )** 4. Sınıf

6. Bir günde internette ne kadar süre geçirmektesiniz?

( ) 1-2 saat ( ) 3-5 saat ( ) 6-8 saat ( ) 9-11 saat ( ) 12 saat ve üzeri

7. İnternette geçirdiğiniz süre içerisinde ne tür siteleri ziyaret etmektesiniz? (Sadece bir şık işaretleyiniz).

( ) Oyun Siteleri (4) Film-Dizi siteleri
( ) Sohbet ve Paylaşım Siteleri (Watsapp, İnstagram, Facebook)
( ) Gazete- Dergi Siteleri ( ) Eğitim Siteleri
( ) Diğer……

BÖLÜM 2.

Lütfen, aşağıdaki yargılardan size uygun olan seçeneği işaretleyiniz

		Tamamen Katılıyorum	Az Katılıyorum	Kararsızım	Az Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
	İŞSİZLİK KAYGISI					
1	Yaşamımı sürdürmek için yeterli bir gelirim olmayacağından endişe ederim.					
2	Aileme, arkadaşlarıma karşı itibarımı yitireceğimi düşünürüm.					
3	Kendime olan güvenimin sarsılacağına inanırım.					
4	Ne olursa olsun iş bulacağıma dair inancımı koruyacağıma inanırım.					
5	İşsiz olduğumu başkalarına söylemenin zor geleceğini hissederim.					
6	İşsizliğin beni utandıracak bir durum olacağını sanmam.					
7	Kendi işimi kurmak gibi alternatif çözümler aramayı düşünürüm.					
8	Gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ederim.					
9	İş bulamama sebebinin benden değil, ülke koşullarından kaynaklandığına inanırım					
10	Bu süreyi işe başladığımda yapamayacağım pek çok aktivite ile ilgilenerek geçiririm.					
11	Bu süreyi, moralimi hiç bozmadan iş sınavlarına hazırlanarak/ iş aramaya devam ederek geçiririm					
12	Bu sürede, mesleğimle ilgisi olmasa da masraflarımı karşılayacak geçici işler yaparım.					

	DİJİTAL OKURYAZARLIK					
13	Öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak hoşuma gider.					
14	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak daha iyi öğrenirim.					
21	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek daha ilgi çekicidir.					
22	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek beni daha motive eder.					
23	Öğrenme etkinliklerim için arkadaşlarımdan sıklıkla İnternet aracılığıyla (Skype, Face ve Bloglar vb.) yardım alırım.					
24	Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmek öz-yönetimli ve bağımsız olmamı sağlar.					
25	Karşılaştığım teknik problemleri nasıl çözeceğimi bilirim.					
26	Yeni teknolojilerin kullanımını kolaylıkla öğrenebilirim.					
27	Önemli olduğunu düşündüğüm yeni teknolojilere ayak uydurabilirim.					
28	Birçok farklı teknoloji hakkında bilgim var.					
29	Öğrenmede ve yeni şeyler oluşturmada (Sunumlar, dijital hikâyeler, wikiler, bloglar vb.) bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak için gerekli olan teknik becerilere sahibim.					
30	İnternetten bilgi elde etmeye yönelik araştırma ve değerlendirme becerilerime güvenirim.					
31	Öğrenme sürecinde mobil teknolojilerin (Cep telefonları, PDAs, Ipadler, akıllı telefonlar vb.) kullanım potansiyeli yüksektir.					
32	Öğretmenlerim ders anlatırken bilgi ve iletişim teknolojilerini daha çok kullanmalıdır.					
33	Bilgi ve iletişim teknolojileri proje çalışmalarında ve diğer öğrenme etkinliklerinde arkadaşlarım ile daha iyi işbirliği içinde çalışmamı sağlar.					

34	Bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerim iyidir.					
35	İnternet tabanlı aktivitelerle ilgili konuları (Örn; siber güvenlik, eser hırsızlığı, araştırma konuları vb.) bilirim.					
	DİJİTAL GİRİŞİMCİLİK					
36	Gelecekte internet üzerinden bir işe başlayacağım.					
37	İnternet üzerinden bir iş başlatmak niyetindeyim.					
38	Gelecekte internet üzerinden bir iş başlatmayı planlıyorum.					

EK-2 ETİK KURUL BELGESİ

Evrak Tarih Sayısı: 13.09.2021-117947

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-29563864-050.04.04-117947 13.09.2021
Konu : Kararlar

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer SERİNİKLİ

Danışmanlığını yaptığınız, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Yüksek Lisans Programı öğrencisi Sedef SEDESÇİ'nin araştırması ile ilgili yapmış olduğunuz başvuru, Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 08.09.2021 tarihli toplantısında alınan 07/04 numaralı kararı ile uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Ayhan GENÇLER
Başkan

Ek:Etik Kurul Kararı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu :BS4LMR0PUT Pin Kodu :05203 Belge Takip Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/trakya-universitesi-ebys
Adres : Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Balkan Yerleşkesi 22030 Edirne
Telefon : 2842234004 Faks : 2842234203
e-Posta:ozelkalem@trakya.edu.tr Web:http://www.trakya.edu.tr/
Kep Adresi : trakyauni@hs01.kep.tr
Bilgi için : Ceyda DURSUN
Unvanı : Sekreter